

LITERATURA I INTERCULTURALITAT

EUROPA

LLENGÜES I PAÏSOS

ALBÀNIA: albanès

ALEMANYA: alemany i els seus dialectes.

ANDORRA: català, francès, espanyol

ARMÈNIA: armeni, rus

ÀUSTRIA: alemany, eslovè

AZERBAIAN: turc, rus, armeni

BÈLGICA: francès, alemany, flamenc(holandès)

BIELORÚSSIA: bielorus, rus, ucranià, lituà.

BÒSNIA-HERZEGOVINA: serbi

BULGÀRIA: búlgar

CROÀCIA: Croata, serbi

DINAMARCA: danès

ESLOVÀQUIA: eslovac, húngar

ESLOVÈNIA: eslovè

ESPANYA: català, espanyol, euskera, gallec.

ESTÒNIA: estoni, rus

FINLÀNDIA: finès, suec

FRANÇA: francès, bretó, català, occità, euskera, alsacià, flamenc.

GEÒRGIA: georgià, rus.

GRÈCIA: grec

HONGRIA: hongarès

IRLANDA: irlandès, anglès.

ISLÀNDIA: islandès.

ITÀLIA: italià, albanès, ladino, grec, francès, sard, alemany, friulès, romagnolo.

IUGOSLÀVIA(SÈRBIA I MONTENEGRO): serbocroata, macedoni

KAZAJSTAN: kazaiès, rus.

KIRGUIZISTAN: kirguiz, rus.

LETÒNIA: letó, rus

LIECHTENSTEIN: Alemany
LITUÀNIA: lituà, rus.
LUXEMBURG: francès, alemany, dialecte luxemburguès.
MACEDÒNIA: macedoni
MALTA: maltès, anglès, italià.
MOLDÀVIA: Romanès, rus.
MÒNACO: francès, monegasc
NORUEGA: noruec
PAÏSOS BAIXOS(HOLLANDA): holandès.
POLÒNIA: polac
PORTUGAL: portuguès
REGNE UNIT(GRAN BRETANYA): anglès, gal.lès, escocès (i dialectes)
RUMANIA: romanès.
RÚSSIA: rus, ucraïnès, bielorús i romanès.
SAN MARINO: italià.
SUÈCIA: suec
SUÏSSA: alemany, italià, francès, romàntx
TURMEKISTAN: Turmè, rus
TAYIKISTAN: Tayik, rus
TXÈQUIA: txec, eslovac
UCRAÏNA: ucraïnès, rus
UZBEKISTAN: uzbek, rus
VATICÀ: llatí, italià
.
XIPRE: grec, turc, anglès

EUROPA: algunes dades.

Europa és el continent més densament poblat; hi conviuen un gran nombre de pobles, llengües i religions. Està estructurada políticament amb 47 països. La Unió Europea evidencia la voluntat d'una convivència pacífica i l'interès per reduir els forts desequilibris en el nivell de vida i el desenvolupament econòmic que existeix entre les regions del continent.

Països més grans: Rússia europea (4.228.500 km²); Ucraïna (603.700 km²); França (543.965 km²).

Països més poblats: Rússia (115,5 m.); Alemanya (81,4 m.); Regne Unit (58,4 m.); França (57,9 m)

Les religions a Europa: catòlica; protestant; ortodoxa; jueva; budista; animista; musulmana sunnita. (vg. mapa)

Europa: grups lingüístics.

-Llengües indoeuropees: ll. Romàniques; germàniques; eslves; cèltiques; bàltiques; grec; albanès; ll. iràniques; armeni.

-Llengües preindoeuropees: basc; ll. caucàsiques.

-Llengües uràliques: ll. finoúgriques; ll. samoiedes.

-Llengües altaiques: ll. turques; ll. mongoles.

ALBÀNIA

- 1. Algunes dades sobre el país**
- 2. La creació literària**

Flora BROVINA
Ismail KADARÉ
Bashkim SHEHU

.....

ÀUSTRIA

- 1. Algunes dades sobre el país**
- 2. La creació literària**

Elfriede JELINEK (1946)

.....

AZERBAIDJAN

- 1. Algunes dades sobre el país**
- 2. La creació literària**

Kurban SAID (Bakú, 1905)/ Elfriede EHERENFELS

.....

BULGÀRIA

- 1. Algunes dades sobre el país**
- 2. La creació literària**

Elias CANETTI

.....

CROÀCIA

- 1. Algunes dades sobre el país**
- 2. La creació literària**

Conte bosnià: “El bosc màgic”

Vlado, GOTOVAC

Slavko MIHALIC

Miroslav KRLEZA

Vesna PERUN

Antun, SOLJAN

.....

DINAMARCA

- 1. Algunes dades sobre el país**
- 2. La creació literària**

Inger CHRISTENSEN (Vjle, 1935)

- 3. Sobre literatura danesa actual (article)**

.....

GRÈCIA

- 1. Algunes dades sobre el país**
- 2. La creació literària**

.Conte grec
.Kavafis
.Titos PATRÍKIOS

.....

HONGRIA

1.Algunes dades sobre el país
2.La creació literària

.Sándor MÁRAI (Kassa, 1900)
.Zsuzsa TAKÁCS (Budapest, 1938)

.....

ALTRES MIRADES

Lluís LLACH

Marguerite YOURCENAR : fragment de “Contes Orientals”

.....

VEUS EN DIRECTE: LES ENTREVISTES

.....

LITERATURA I INTERCULTURALITAT

ALBÀNIA

1.Algunes dades sobre el país

El poble: Els albanesos (96%) són una ètnia homogènia, tot i que hi ha una divisió important entre els Gegs- del nord-, i els Tosks- del sud. Hi ha minories grega, búlgara i d’altres.

Religió: Els cultes religiosos van ser autoritzats el 1989, després d’haver estat prohibits el 1967. Les dades estimatives prèvies a 1967 situen l’islamisme com a creença majoritària (70%): majoria sunnita i una minoria txiita-bektashi; en segon lloc als ortodoxos (20%) i a l’església Catòlica (10%) en tercer lloc.

Idiomes: albanès-tosk(oficial) i altres formes lingüístiques; grec, macedoni, romanès i roma.

Nom oficial: Republika e Shqipërisé.

Divisió administrativa: 26 districtes.

Capital: Tirana (Tiranë) 260.000 habitants (1995)

Altres ciutats: Durazzo(Durrës), Elbasan; Shkoder(Scutari); Valona(Vlorë).

.....

2.La creació literària

Flora BROVINA
Ismail KADARÉ
Bashkim SHEHU

.....

Flora BROVINA
L´autora
L´obra

L´autora

Flora Brovina és una escriptora albanesa, doctora i activista política. Per aquest motiu fou empresonada. Va ser arrestada a finals d´abril del 1999 a Pristina en què un testimoni va veure com anaven a casa seva i unes persones emmascarades amb robes sèrbies paramilitars se l´enduien en un cotxe. Es creu que el motiu fou per les seves crítiques a l´opressió sèrbia sobre els albanesos de Kosovar i per les nombroses activitats humanitàries.

L´obra: alguns poemes

Baixar a la ciutat

Els carrers s´han despertat d´hora.
No hi ha sorolls a la ciutat.
Veig els silencis esglaons d´un nou dia.
La gent passa, vers algun lloc,
Una engruna d´esperança en els llavis
per a un bon dia.

Les seves passes ressonen
en els nets paviments
com els martells a la fàbrica or les
màquines d´escriure.
El matí s´escala ràpid.
Els carrers s´han despertat d´hora.
Els que venen els diaris
L´enllustrador, el que ven la llet:
Tots caminen, caminen vers algun lloc.
I una dona du l´infant als braços.

En el teu món

En el teu món jeu un missatge:
Les arrugues del temps,
L´herència del meu nom.

Totes les noies

totes les noies es diuen
Alícia
totes les noies tenen un
món
un món de totes les Alícies
amb les seves esperances.

(Traduït de l'anglès)

.....

ISMAIL KADARÉ (1936) (prosa)

L'autor

L'obra

L'autor

ISMAIL KADARÉ (1936) va néixer a Gjirokaster, al sud d'Albània. Als nou anys va viure l'ocupació alemanya d'Albània. L'episodi el va colpir profundament, sobretot la lluita guerrillera que després facilitaria la implantació del particular règim comunista. Va estudiar filologia a la Universitat de Tirana i a l'Institut Gorki de Moscou. Considerat el màxim exponent de la literatura albanesa, ha escrit poesia, assaig i narrativa. El 1990 va haver de deixar el seu país i instal·lar-se a París com a exiliat polític. Les seves novel·les han estat traduïdes a nombroses llengües. En català: "L'abril trencat"(1990), "Crònica de la ciutat de pedra"(1998) i, en castellà, entre d'altres: "El nicho de la vergüenza"(1989), "El gran invierno"(1991), "El concierto"(1992), "El expediente H"(1993), "El firmán de la ceguera"(1994) i "El año negro"(1996).

L'obra

"CRÒNICA DE LA CIUTAT DE PEDRA"(1998), Ed.62.

En una ciutat antiga i de pedra com aquesta, capaç de provocar dolors i ferides, no és fàcil ser nen. El contacte amb la ciutat pot ser fred i rude, com la pedra, com la guerra. Com a teló de fons, la tragèdia de la segona guerra mundial, un monstre del qual el petit albanès, protagonista de la història, se sap defensar tal com només saben fer les criatures. Per a ell, que encara no coneix la bogeria dels grans, tot pren una aparença de joc i de descobriment: el toc de queda, les corregudes cap al refugi antiaeri...Aquesta novel·la autobiogràfica està narrada des de la perspectiva d'un nen, la veu del qual ens desvela un món fora de la història, en què les supersticions i els esdeveniments s'enllacen i es barregen per donar a aquestes memòries un caràcter d'onírica reflexió.

.....

"Novembre d'una capital". Metàfora. Madrid.2000

Aquesta obra, datada entre 1975 i 1989, s'acaba de publicar ara. Fou escrita a Tirana com la major part de l'obra de Kadaré. Rememora escenes de les quals l'autor en fou testimoni o que havia escoltat a la seva ciutat natal, al sud

d'Albània. La novel·la explica, tot emprant diversos plans narratius la resistència albanesa a les tropes alemanyes que tenien presa la capital.

La tensió narrativa se situa en els dies finals de la lluita guerrillera i el consegüent replegament de les forces nazis vers el nord. És el moment del canvi en les actituds i les consciències dels combatents. L'odi de personatges com Sheriff Goren, Javer o Mete Aliu envers els alemanys, el seu cansament pel combat i l'abassegament davant la violència i la mort tenen encara la darrera prova: la presa de l'estació de ràdio de Tirana, des d'on els diversos règims- el rei Zog, els fascistes italians i finalment la Gestapo- han anat vomitant les seves mentires a la població. Al costat d'escenes crues d'autèntica guerra, hi ha fragments de vida d'alguns personatges que són a l'altra banda, l'anomenat "burgès", com és el cas de l'escriptor Adrià Guma i de la locutora de ràdio Míriam. El primer veu com el seu món s'enfonsa amb l'atemptat sofert per Víctor Manuel III i finalitza la seva vida mentre es custodiat per la guerrilla. La segona, apartada pel "deliri en alemany que el recorria com el traç d'un electrocardiograma", odia el seu paper de fer de portaveu del poder.

Kadaré és un novel·lista escrupolós, i la seva escriptura destaca per la seva claredat. Els seus personatges resulten molt humans i directes. Sap embolcallar el lector amb una atmosfera, alhora freda i participativa. Aquí retrata la desesperada inutilitat de molts gestos bèl·lics, la ressaca de la lluita i l'abús que en fa la política.

En definitiva, una novel·la que il·lumina parcel·les desconegudes de la història i explica els orígens d'un dels llocs comunistes més estranys que ha donat el món.

(traduït de l'espanyol. Crònica de José Luís de Juan a "El País, 2/XII/2000)
titulat: **Albania nazi. La resistencia albanesa ante la invasión alemana, narrada por Ismail Kadaré**)

.....

Bashkim SHEHU (1955)

L'autor

L'obra

Article de Bashkim Shehu sobre les lletres albaneses

Bashkim Shehu va néixer a Tirana (Albània) (1955). Ha publicat, entre d'altres, "Les ombres", "L'últim viatge d'Ago Uneri", "Els núvols del mar", "La tardor de la por." És conegut el seu assaig "L'automne de la peur" (Fayard, 1991) (La tardor de la por"), que explica els darrers mesos de vida del seu pare Mehmet Shehu, número dos del règim comunista durant els anys d'Enver Hoxha. La seva postura a favor de la democràcia el va dur a la presó en diverses ocasions. Des del seu alliberament el 1991, segueix compromès amb la defensa dels drets humans a la seu del Comitè Helsinki albanès. Ha estat acollit a la ciutat de Barcelona pel programa de la Xarxa de Ciutats Refugi promogut pel Parlament Internacional d'Escriptors.

.....

Bashkim Shehu, escriptor albanès (article de Víctor Molina aparegut a la revista "Literatures" (Associació d'Escriptors Catala

El Parlament Internacional d'Escriptors es va crear el 1994, a Estrasburg, per iniciativa de tres-cents escriptors dels cinc continents, per tal d'intentar trobar resposta als atemptats contra la llibertat i la creació. Des de la seva fundació, es va comprometre a la constitució d'una Xarxa de Ciutats Refugi, de la qual Barcelona forma part.

L'escriptor albanès Bashkim Shehu és a Barcelona invitat en el marc d'aquest programa des de l'abril d'enguany. A vint-i-dos anys publica el seu primer llibre de relats, on apunta un dels temes privilegiats en la seva obra: el temps. L'altre gran tema estructural és el poder, tot relacionant el totalitarisme feixista amb el règim comunista. Cap a finals de 1981, el seu pare, que havia estat fins aleshores número dos del règim albanès, mor en circumstàncies no aclarides. A partir d'aquell moment, Bashkim Shehu i la resta de la família són objecte de persecució, és condemnat a deu anys de presó, de la qual és alliberat tres mesos després de la democratització del país.

En la seva novel·la autobiogràfica "La tardor de la por", Shehu elabora, alhora, una crítica al seu pare i una crítica als assassins de la seva família. S'hi contraposen el realisme testimonial i la paràbola en una simbiosi que l'apropa a la veritat que busca. Shehu és abans de res un home compromès amb la paraula. I des d'aquest compromís ha col·laborat en la premsa d'oposició i ha militat a favor dels drets humans en el marc del Comitè d'Helsinki albanès.

Difícil i fulgurant, l'obra de Bashkim sap transformar els fets en paràboles terribles.

.....

L'obra

Fragment de "Al mirall mogut" (prosa)

Resulta estrany com aquestes paraules van quedar a l'interior del meu cervell per transformar-se amb gran rapidesa en quelcom semblant a un eixarm. **Al mirall mogut.** Vaig sentir l'expressió en llengua catalana, de passada, un dia anodí dels més corrents, en un dels carrerons del Barri Gòtic, entre els milers de paraules que enxampava la meua oïda en espanyol, català, anglès, francès, alemany i en totes les altres llengües que es poden sentir en un dia d'estiu a la Barcelona inundada d'estrangers procedents dels quatre confins del món. En aquest laberint de llengües vaig intentar trobar una via de solució pensant que devia de tractar-se d'una expressió autòctona i per tant em calia preguntar-ho a algun conegut català. Tot i que, per molt sorprenent que sigui, la frase ja havia esdevingut per a mi en una mena de conjur, repetint-se, d'aquesta forma, d'una manera automàtica al meu interior, i era això precisament allò que excitava la meua curiositat per esbrinar-ne el significat. Però es tractava només de curiositat, ja que el significat no tenia importància per a mi. No era la primera vegada que un mot se'm quedava al cervell, sense el menor objecte en apariència, de manera que després se'm repetia un i altre cop durant un cert temps. Tot i així, en aquesta ocasió es tractava de quelcom diferent. Allò em sonava ara com una fórmula màgica, com una missiva de l'altre costat, o com

una ordre que emergeix de l'interior, d'ignotes profunditats, i no simplement com una frase que procedia externament de la boca d'un vianant ocasional, ben desconegut. En qualsevol cas, **mirall mogut**.

Vaig demanar, doncs, a un amic barceloní què volia dir. I ell em va explicar que era "al mirall mogut". Després, sorprès, em va preguntar per què. Per res, li vaig contestar, ho he sentit casualment, no sé per què m'ha causat una impressió... i així vaig donar per acabada la conversa.

Així doncs, es tractava d'una expressió fins a cert punt infreqüent en l'ús quotidià, si bé tindria l'oportunitat de sentir-la per segon i tercer cop, i sempre en boca de desconeguts, als quals ni tan sols els veia la cara, de la mateixa manera que tampoc els l'he vista als meus hipotètics lectors. (...)

La significació que tingues per als altres, com deia, mai havia de tenir la més mínima importància. Jo ja li havia donat, tot i que no fos des del primer moment, un significat particular, d'acord amb la sonoritat de les paraules. **Al mirall mogut**, vol i caiguda.

La primera part, **al mirall**, que jo copsava com una única paraula, era impuls, salt cap enlaire, i era vol per un cel sense límits, surar en l'aire. La darrera part, **mogut**, era caiguda, caiguda sobtada i instantània.

Al mirall mogut.

.....

Article de Bashkim Shehu: "Les lletres albaneses i la mar d'Ulisses"

Les lletres albaneses han estat engendrades històricament com a producte de l'entrellaçament de tres territoris culturals: el territori italoalbanès, des del cristianisme primitiu fins al llindar del renaixement europeu, present sobretot a les ciutats litorals del país; el territori bizantí de l'hinterland balcànic; i el territori de la perifèria balcànica del món oriental, cristallitzat durant els segles de dominació otomana sobre la península. Aquests elements es poden metaforitzar en la Mediterrània, la mar on s'entrecreuen diferents corrents de les tradicions culturals. El punt de partida de les lletres albaneses és la literatura oral, amb llegendes referides al mites grecs i pregregs, entre les quals figura una versió de l'Odissea homèrica. El primer text escrit en llengua albanesa data del 1555 i és un text religiós, la traducció d'un missal obra del monjo Gjon Buzuku. El moviment cultural nacional, d'inspiració romàntica, s'estén al llarg del segle XIX. Els autors més destacats són Jeroni de Rada i Naim Frashëri. El primer escrivia en la llengua de la diàspora albanesa de Calàbria, el segon és el fundador de l'albanès literari modern. L'altre moment important és el que comprèn les primeres dècades del segle XX, des de la formació de l'estat albanès independent fins a l'establiment de la dictadura.

En aquest període, les lletres albaneses arriben a alliberar-se del seu caràcter utilitari nacional i comencen a penetrar en els canals de la modernitat, sobretot la poesia (Lasgush Poradeci) i la narrativa breu (Ernest Kiliqi, Migjeni i Mitrusch Kuteli). En aquest aspecte, les traduccions desenvolupen un paper important, particularment a través de Fan Noli. L'altre moment en l'evolució de les lletres albaneses és el de la modernitat deformada i està vinculat precisament al període de la dictadura comunista. La via d'escapatòria de l'ortodòxia zdanovista va ser el de l'expressió indirecta, el de la metàfora. Una via perillosa per tal com reclamava sovint donar testimoni de fidelitat ideològica, com Ismail Kadare, el més gran dels escriptors

albanesos, traduït a més de trenta llengües. Durant les dècades posteriors a la Segona Guerra Mundial es produeix el desplegament de la paraula poètica albanesa fora de les fronteres de l'estat, a Kosovo. Quatre autors han exercit una influència important a banda i banda de frontera: l'historiador Rexhep Qosja i els poetes Azem Shkreli, Ali Podrimja i Sabri Hamiti. Després de la caiguda de la dictadura, prometen dos poetes que encara no han fet els vint-i-cinc anys, Ervin Hatibi i Gentian Çoçoli. Simultàniament, les lletres albaneses manifesten l'esperit postmodern amb la renúncia a l'antiga jerarquia de valors i assistim al pas del doctrinarisme extrem a l'eclecticisme. La realitat humana, la del nostre passat pròxim i la del present, constitueixen territoris envejables per a literatura. encara més quan aquests territoris es troben en un espai cultural afortunat, a les costes de la Mediterrània.

.....

ÀUSTRIA

1. Algunes dades sobre el país

2. La creació literària

Elfriede JELINEK (1946)

L'autora

L'obra

L'autora

Elfriede Jelinek va néixer el 1946 a Mürzzuschlag i viu entre Viena i Munich. És una autora teatral de molt renom al seu país i també ha estat representada arreu del món occidental. També és una notable novel·lista, autora, entre altres obres de : **La pianista**, ed. Grijalbo, 1993; **Los excluidos** (Els exclosos).Ed. Grijalbo, 1992; i **El ansia** (L'ansia).Cátedra, 1993. Malgrat tot, pateix des de fa anys i al seu país, Àustria, la crítica virulenta dels partits de dreta i extrema dreta, amb el suport de la premsa de la mateixa tendència. Després de l'arribada de l'extrema dreta al govern, se li ha prohibit la representació de les seves obres als teatres austríacs.

L'obra

Fragment de "En avant pour l'image, la jolie, l'innocente image!" (prosa)

(traduït del francès. Autodafe. Ed.Denoël.París, 2000)

Viena, 28 de gener de 2000

Els conservadors austríacs creuen que es poden entendre amb l'extrema dreta dins de certs límits. I s'emboquen amb els aventures polítics del FPÖ com si volguessin fer realitat siusplau per força el desig que la dreta es deixi dominar, precisament per ells! Mentre segueixin creient en la seva capacitat de mantenir el control, els entusiasma. Com que es creuen capaços de controlar al nou soci es posen a la seva mercè. S'han assegut a negociar les qüestions socials, com si els seus camins anessin junts des de fa temps, amb total confiança mútua; però no trigaran a llançar-se l'un vers l'altre, s'ensenyaran les dents, i els de la

dreta, llops per naturalesa, seran els vencedors d'aquest combat, ja que n'estan entrenats i, a més, no estan lligats per cap moral, al contrari, es riuen dels moralistes i dels anomenats "terroristes de la virtut".

(...) I nosaltres, els artistes, els que "embrutem el nostre niu", nosaltres fa dècades que duiem tot això a la nostra consciència com a peces mòbils i inertes d'un decorat. Les posem unes a la vora de les altres, deckarem que en aquest país l'extrema dreta mai més ha de tenir el dret a exercir el poder, ho diem, ho escrivim, ho expliquem, sí, però tampoc tots estem perfectament d'acord. I ara, en tocar aquest punt, ho escric aquí gairebé d'ofici, de tants cops com ho he dit i ho he repetit: la història es mou, al seu ritme, però no se'n va, retorna, un i altre cop, precisament quan acabem d'acomiar-la, quan afirmem que no volem tornar-la a veure mai més i sentim l'alleujament que significa comprovar que per fi se n'ha anat per sempre. Just en aquest moment torna la història a entrar per la porta del darrere. No; per la porta del darrere, no; a Àustria torna avui per la porta gran; l'obrim de bat a bat, li posem la catifa vermella; tot és a punt des de fa temps.

.....

AZERBAIDJAN

1. Algunes dades sobre el país

2. La creació literària

Kurban SAID (Bakú, 1905)/ Elfriede EHERENFELS

L' autor/a

L' obra

L' autor/a

Kurban Said és, en realitat, un pseudònim emprat per l'autor d'**Ali i Nino**, la identitat del qual encara està envoltada de misteri. A l'origen de la novel·la podria haver-hi Lev Nussimbaum, jueu de nacionalitat tàrtara nascut l'any 1905 a Bakú i convertit a l'Islam en la seva joventut. Fugint de l'opressió soviètica exercida sobre l'Azerbaidjan després de la Revolució Russa, Lev Nussimbaum emigrà a Berlín a principi dels anys vint, on es relacionà amb els cercles literaris i periodístics de l'època i publicà diversos treballs sota el pseudònim d'Essad Bey. Al final de la dècada dels anys trenta, a causa de la pujada al poder del nacionalsocialisme a Alemanya, Nussimbaum marxà a Àustria, on conegué **la baronessa Elfriede Eherenfels**, amb la col·laboració de la qual, probablement hauria escrit **Ali i Nino** en alemany. L'expansió del nazisme l'obligà a refugiar-se a Itàlia, a Positano, on morí l'any 1942.

L' obra

Nascuts a Bakú, a la riba de la mar Càspia, els protagonistes d'**Ali i Nino** són d'origens ben diferents. L'ali és un noi islàmic provinent d'una família de guerrer i pobladors del desert. La Nino, en canvi, és una noia cristiana de Geòrgia que ha heretat una mentalitat i una cultura molt més europees.

Enamorats des de la més tendra adolescència malgrat les advertències de les seves famílies, Ali i Nino viuran una complicada història d'amor en un món ple de confrontacions, a la cruïlla entre Europa i Àsia, en un moment de canvi social, cultural i polític constant, marcat pels esdeveniments de la Primera Guerra Mundial i de la Revolució Russa.

A **Ali i Nino**, que sovint s'ha comparat amb altres gran novel·les d'amor amb un rerefons èpic escrites en aquest segle, l'autor/a situa l'acció en un món en crisi en què es contraposen la tolerància i el fonamentalisme, la societat tradicional i la societat industrial, els intents d'uniformització cultural i la diversitat de cultures, la lluita per la independència i la submissió militar.

Publicada per primera vegada l'any 1938 en alemany i oblidada a casua dels tumultuosos esdeveniments de la Segona Guerra Mundial, **Ali i Nino** fou redescoberta per casualitat en una llibreria de Berlín durant la postguerra europea. En el context de canvi cultural i social que suposa l'entrada al segle XXI, la seva edició adquireix, avui, una actualitat sorprenent.

Fragments d'"Ali i Nino"

"Europa limita al nord, al sud i a l'oest amb el mar. L'oceà Glacial Àrtic, el mar Mediterrani i l'oceà Atlàntic són les fronteres naturals d'aquest continent. La ciència considera l'illa de Mageroya l'extrem nord d'Europa, l'extrem sud de l'illa de Creta, i l'extrem oest el formen el conjunt d'illes de Dunmore Head. A l'est, els límits d'Europa s'estenen per l'imperi rus: al llarg dels Urals parteixen la mar Càspia i travessen després la Transcaucàsia. Quant a aquest darrer indret, la ciència encara no ha donat l'última paraula; mentre que alguns experts consideren que la zona del sud de les muntanyes del Caucas pertany a l'Àsia, d'altres consideren, sobretot si es té en compte el desenvolupament cultural de la Transcaucàsia, que aquest territori forma part d'Europa. Així doncs, depèn de vosaltres mateixos, nois, que la nostra ciutat pertanyi a la desenvolupada Europa o bé a l'endarrerida Àsia."

El professor va somriure satisfet d'ell mateix. Els quaranta alumnes de la classe de tercer de l'institut Imperial Rus d'Humanitats de Bakú, a la Transcaucàsia, van quedar aclaparats pels abismes del saber i pel pes de la responsabilitat.

Durant una estona nosaltres, els trenta musulmans, els quatre armenis, els dos polonesos, els tres sectaris i el rus, vam restar muts fins que en Mehmed Haidar, des de l'última fila, va alçar la mà i va dir:

-Professor, sisplau, preferim quedar-nos a l'Àsia.

Va esclafir llavors una riallada general. En Mehmed Haidar ocupava ja per segona vegada el banc de la classe de tercer i, mentre tingués tan clar que Bakú pertanyia a l'Àsia, tot indicava que volia quedar-s'hi un tercer any. Perquè un decret ministerial permetia als habitants de la Rússia asiàtica repetir tantes vegades com volguessin un mateix curs.

El professor Sanin, vestit amb l'uniforme de brodats daurats distintiu dels professors d'institut russos, va arrufar les celles:

-Vejam, Mehmed Haidar, així que vols continuar sent asiàtic? Aixeca't. Pots donamentar la teva opinió?

En Mehmed Haidar va aixecar-se, va emvermellir i va callar. Estava amb la boca oberta, les celles arrufades i els ulls mirant estúpidament endavant. Va

callar. I mentre quatre armenis, dos polonesos, tres sectaris i un ru s'alegraven de la seva estupidesa, jo vaig alçar la mà i vaig dir:

-Senyor professor, jo també prefereixo quedar-me a l'Àsia.

-Ali Khan Xirvanxir! Tu també! Està bé, aixeca't.

El professor Sanin va tirar endavant el llavi inferior i interiorment va maleir la sort que l'havia dut a la costa de la mar Càspia. Llavors va aclarir-se la veu i va dir greument:

-Pots, com a mínim, justificar el teu punt de vista?

-Sí. A l'Àsia m'hi trobo molt bé.

-Vaja, vaja. A veure, has estat mai en algun indret asiàtic realment incivilitzat, com ara Teheran?

-I tant, l'estiu passat.

-I doncs? Hi tenen les grans conquestes de la cultura europea, per exemple els cotxes?

-Oh sí, i més grans i tot: per a trenta persones o més. I no van només pel centre de la ciutat, sinó de poble en poble.

-Són autocars i curculen perquè no hi ha ferrocarril. D'això se'n diu endarreriment. Seu, Xirvanxir!

Els trenta asiàtics van exultar d'alegria i van mirar-me amb aprovació.

El professor Sanin, disgustat, no va dir res. El seu deure era educar els alumnes com a bons europeus.

-Algú de vosaltres ha estat, per exemple, a Berlín?- va preguntar de sobte.

Estava de pega: el sectari Maikov va prendre la paraula i va reconèixer haver estat a Berlín quan encara era molt petit; tot i així, es recordava molt bé d'un metro horrible i que feia molt de fum, un tramvia molt sorollós i d'un entrepà de pernil que li havia preparat la seva mare.

Nosaltres, els trenta musulmans, ens vam enutjar profundament. En Saïd Mustafà va arribar a demanar si podia sortir perquè només de sentir la paraula pernil ja s'havia marejat. I amb això va acabar la discussió sobre la pertinença geogràfica de la ciutat de Bakú.

Va sonar la campana. El professor Sanin, alleujat, va abandonar la classe. Els quaranta alumnes van afanyar-se a sortir. Era l'estona d'esbarjo i s'hi podien fer tres coses: córrer pel pati i atacar els nois de l'institut del costat perquè duïen botons i distintius daurats mentre que nosaltres havíem d'accontentar-nos amb uns d'argentats; parlar tàtar en veu alta perquè els russos no ens entenguessin i perquè era prohibit; o córrer pels carrers per arribar-se al Liceu de Noies de la Santa Reina Tamar. Vaig decidir-me per això darrer.

Al Liceu de Santa Tamar les noies voltaven pel jardí, amb un sever uniforme blau i un davantal blanc. La meva cosina Aixa va saludar-me. Vaig esquitllar-me per la porta del jardí. L'Aixa duia agafada per la mà la Nino Kipiani i la Nino Kipiani era la noia més bonica del món. Quan els vaig haver explicat les meves disputes sobre geografia, la noia més bonica del món va arrufar el nas més bonic del món i va dir:

-Ali Khan, ets un brètol. Gràcies a Déu que vivim a Europa. Si fóssim a l'Àsia faria temps que duria un vel i no m'hauries vist mai la cara.

Em vaig rendir. L'ambivalència geogràfica de la ciutat de Bakú em permetia de continuar mirant els ulls més bonics del món.

Me'n vaig anar i vaig saltar-me la resta de les classes que em quedaven. Vaig voltar pels carrerons de la ciutat, vaig contemplar els camells i el mar, vaig pensar en Europa i en Àsia i en els ulls tan bonics de la Nino i em vaig entristir.

Mentrestant, se'm va acostar un captaire amb la cara demacrada. Li vaig donar diners i va voler-me besar la mà. Espantat, vaig enretirar-la tot d'una. Després vaig caminar dues hores per la ciutat buscant el captaire perquè em pogués besar la mà, perquè creia que l'havia ofès amb el meu gest, però, com que no el vaig trobar vaig tenir mala consciència.

(...)El criat va portar el te. En vaig beure i vaig pensar en l'examen. No em feia gaire por. De segur que l'aprovaria. Encara que el suspengués no seria cap tragèdia. Els camperols de les nostres possessions dirien llavors que era per aplicació que no volia deixar la casa dels estudis. I, de fet, era una llàstima haver de deixar l'institut. L'uniforme gris de botons argentats amb xarretes i aplics era ben bonic. Vestit de carrer trobaria a faltar alguna cosa; però no hi hauria d'anar gaire temps. Només un estiu, i després...sí, després me n'aniria a Moscou, a la Facultat de Llengües Orientals. Ho havia decidit jo mateix, hi tindria un clar avantatge respecte als estudiants russos. El que ells haurien d'aprendre amb esforç, jo ho dominava des que era un infant; d'altra banda, no hi cap uniforme més bonic que el de la Facultat de Llengües Orientals: vermell, amb el coll daurat, amb una daga petita i daurada, uns guants blancs fins i tot per als dies feiners. S'ha de portar uniforme, si no, els russos no et prenen seriosament, i si els russos no em prenen seriosament, la Nino no voldrà casar-se amb mi. M'he de casar amb la Nino, encara que sigui cristiana. Les dones georgianes són les més maques que hi ha damunt la Terra. I si ella no vol? Aleshores aniré a buscar un parell d'homes valents, posaré la Nino damunt la sella i travessaré rabent la frontera persa cap a Teheran. Llavors ja voldrà casar-se, ves, quin altre remei li quedarà?

(...)-Què fan el teu oncle i el seu harem?- va preguntar la Nino.

Vaig posar-me seriós. De fet, els afers de l'harem eren secrets, però davant la curiositat innocent de la Nino s'esvaïen totes les lleis dels costums orientals. La seva mà va enfonsar-se em el seus cabells suaus i negres.

-L'harem del meu oncle està a punt de tornar-se'n- Sorprenentment, la medicina occidental es veu que ha fet efecte. De tota manera, encara no és segur. L'oncle té moltes esperances, però la tieta Zienab no en té tantes.

La Nino va arrufar les celles.

-Això no està bé. El meu pare i la meva mare hi estan en contra: l'harem és una cosa vergonyosa.

Ho va dir com una col·legiala que ha fet els deures. Els meus llavis van fregar-li l'orella.

-Jo no tindrè cap harem, Nino, t'ho asseguro.

-Però segurament faràs amagar la teva dona rere el vel.

Potser, això depèn. Un vel és força pràctic: protegeix del sol, la pols i de les mirades dels estranys.

La Nino va envermellir.

-Sempre seràs un asiàtic, Ali; què et molesta de les mirades dels estranys? Una dona vol agradar.

-Però només al seu home. Una cara al descobert, una esquena nua, un escot que deixa veure mig pit, mitges transparents en cames primes, tot això són promeses que una dona ha de complir. L'home que veu tant d'una dona encara vol veure'n més, i per evitar que l'home tingui aquests desitjos hi ha el vel.

La Nino em va mirar sorpresa:

-Creus que a Europa les noies de disset anys i els nois de dinou parlen d'aquestes coses?

-Segurament no.

-Doncs nosaltres tampoc no en parlem més- va dir la Nino, seriosa, i va prémer els llavis.

Vaig passar-li la mà pels cabells. Va aixecar el cap. L'últim raig del sol ponent queia sobre els seus ulls. Vaig inclinar-me cap a ella...els seus llavis es van obrir suaument i sense reticència. Vaig besar-la llargament, desmesuradament. Respirava feixugament. Va tancar els ulls i l'ombra de les pestanyes li cobria la cara. De sobte, es va apartar. Vam restar en silenci i vam quedar-nos mirant el capvespre. Al cap d'una estona vam aixecar-nos una mica avergonyits. Vam sortir del jardí donant-nos la mà. (...)

Kurban SAID, "Ali i Nino".traducció de Rosina Nogales. Editorial Columna, 2001. LANGUAGES IN SPAIN

.....

BULGÀRIA

1.Algunes dades sobre el país

2.La creació literària

Elias CANETTI

L'autor

L'obra

L'autor

Elias CANETTI (Ruse, 1905-Zuric, 1994)

.Búlgar de naixement i d'ascendència sefardita, va escriure la seva obra en llengua alemanya. La defensa de la dignitat individual contra la massificació, l'abús del poder i l'absurd de la mort són alguns dels temes recurrents de Canetti, en obres com l'assaig "Masse und Macht" ("Massa i poder", 1960), o les memòries "Die Provinz des Menschen"("La província de l'home", 1973), "Die gerettete Zunge" ("La llengua absolta", 1977) i "Die Fackel im Ohr" ("La torxa a l'orella", 1980). Després d'un seguit de premis literaris, culminà la seva carrera amb el Premi Nobel de Literatura el 1981.

L'obra

"Les veus de Marraqueix" ("Die Stimmen von Marrakesch", 1967). Ed. Columna, Bcn,1995.

Comentaris i fragments de les narracions

.L'obra és fruit de les impressions rebudes per l'autor el 1954, quan va acompanyar un equip cinematogràfic a Marràqueix i, seduït per aquell món, es va immersir en l'ànima de la ciutat. En el més profund del Marroc, a la ciutat de Marràqueix, on el pragmatisme i la deshumanització occidentals encara queden lluny, l'escriptor Canetti se sorprèn dels camells i dels ases, de les veus del desert i de les pregàries, dels qui contenen històries i dels qui les escriuen, de la misèria d'una gran ciutat i del rostre quoditià de la pobresa. El llibre és un homenatge a tot allò que és humà i un cant de sentiment de germanor, amb una prosa que sedueix des del primer moment i l'endinsa en un món ple de subtilitats i sensacions que molt sovint es perden en el tràfec de la vida quotidiana. Mitjançant catorze visions curtes entrellaça les seves vivències com a espectador colpit i sensible davant un món aliè.

Les narracions incloses són:

“Els camells”; “Els socs”; “Els crits dels cecs”; “La saliva del morabit”; “Silenci a casa i buit als terrats”, “La dona de la reixa”, “Visita a la mellah”, “La família Dahan”, “Narradors i escriptors”; “L'elecció del pa”; “La calúnnia”, “El plaer de l'ase”, “Scheherazade”, “L'invisible”.

Els camells.

És de remarcar la importància del número tres lligat a la tragèdia.

Un amic li vol ensenyar el mercat dels camells que es podueix cada dijous al matí. Val la pena la visió des d'un cotxe d'un camell que s'aguantava amb tres potes perquè l'altra la tenia lligada enlaire. Es barregen les veus dels nens pidolaires amb la del camell. Es tracta d'un camell rabiós que porten a l'escorxador. L'autor queda colpit per la visió i, sobretot, pel dolor del camell. Un altre dia hi tornen i hi veuen una gran caravana de camells aturada al mur. Baixen del cotxe i s'hi atansen i descobreixen que “tenen cara”. És remarcable la comparació amb les velles dames angleses que “prenen el te amb gran dignitat però no poden amagar del tot la malícia amb què observen tot el que les envolta”. Hi van comptar cent set camells. Esbrinen que la caravana venia de Gulimin; feia 25 dies que eren de camí i i eren destinats a l'escorxador. El marxant se sorprèn que no sapigui que la carn de camell es menja. És de M. I menysprea els homes blaus. Havia estat a França (durant la guerra). També és colpidora la imatge dels animals. Tornen al mercat el dijous. Hi ha un camell que sembla defensar-se d'alguna cosa. Els diuen que “sent l'olor” de l'escorxador. I per això són violents. L'autor demana com es maten els camells. Veu un camell dessagnar-se i no pot suportar la visió. Acaba: “En tot el temps que encara varem restar a la ciutat roja no tornarem a esmentar els camells.”.

.Els hi havien anat a cerca una bellesa exòtica. La realitat del destí dels camells és ben lluny de la idealització. Canetti transcriu amb força però de forma molt senzilla aquesta decepció, o més que decepció el sentiment de tristesa i la solidaritat amb els camells.

Els socs

.Descripció dels socs: “No hi ha noms, ni rètols, no hi ha vidres, tot hi és exposat”. La mostra de les bosses: com si poguessin parlar i exposar el seu orgull. “Sorprèn la dignitat que adquireixen així aquests objectes fets per l'home” (toc humà dels socs.) Contrast amb la civilització manufacturada. Aquí

encara es pot veure com es fan les coses. Contrast d'una societat que "amaga"(cases, dones), amb el contrast d'allò que es produeix i es ven.

"Res no separa el transeünt de la mercaderia, ni portes ni vidres". L'home que es troba enmig de les seves mercaderies està per sobre de tot, tranquil. (...). Pertany a les seves mercaderies com les seves mercaderies li pertanyen. Hi ha una intimitat seductora entre ell i els seus objectes." El preu és com un secret que només ell té. Cada preu per a cada persona diferent. Tothom podria creure que hi ha més diversitat de preus que d'individus sobre la capa de la terra.

.La mirada de Caneti és subtil i, sense defugir, detalls molt objectius com és l'emplaçament de les coses i dels objectes entra amb l'ànima del lloc. La narració, a diferència de l'anterior, no és en primera sinó en tercera persona, la qual cosa li dona un impersonal, que no deixa de ser aparent però. Perquè està impregnat per les seves percepcions subtils.

Els crits dels cecs

.La narració s'inicia gairebé amb una pregunta sobre la llengua. És una retrospectiva allò que li provoca unes reflexions sobre la màgia dels mots. Mostra l'honestitat del seu desconeixement. Mentre hi era no va ni tans sols aprendre'n cap mot, per deixar-se endur i no "perdre es, dels crits estranys".

Els crits i els sorolls, ara, es com si se li revelessin, com si es traduïssin en el seu interior:

"Hi havia fets, imatges, sons, el sentit dels quals no "sorgeix" si no és dintre d'un mateix, que no eren captats o definits amb paraules, que van més enllà dels mots, que són més profunds i ambigus que els mots. (...) Què hi ha en la llengua? ¿Què amaga? ¿Què ens pren? Durant les setmanes que vaig passar al Marroc no vaig fer cap esforç per tal d'aprendre l'àrab o algunna de les llengües berbers. No volí perdre res de la força d'aquells crits estranys. Volia ser colpit per cada so segons la seva pròpia força i no debilitar-los amb uns coneixements insuficients i superficials. Jo no havia llegit res sobre el país. Les poques idees que qualsevol acumulava a la vida sobre els països i els pobles, les vaig oblidar a les primeres hores." (...) En un viatge accepta tot, la indignació queda a casa. Mirem, sentim, ens entusiasmam amb les coses més terribles perquè són noves. Els bons viatgers no tenen cor."

.En la narració explica l'experiència amb la visió dels cecs. "El cec és en tant que definit per aquesta característica precisa: el seu crit. No sabrem res més d'ell, es protegeix, el seu crit és també el seu límit."

Descriu com des que ha tornat s'asseu amb els ulls tancats... "He comprès el poder de seducció que rau en aquesta mena de vida en la qual tot es redueix a la més simple repetició."

Un altre aspecte remarcable d'aquesta narració és la consideració del viatge com a punt de reflexió un cop fora del país. Passar del particular a allò general. De l'anècdota a la categoria. Sempre amb un estil molt concís, sense gens de floritures innecessàries.

La saliva del morabit

La narració anterior era molt lligada a la percepció. En aquesta s'inicia de forma narrativa: "Vaig apartar-me del grup dels vuit cecs...", tot enllaçant amb l'anterior. En aquesta es centra en un cec en particular que mastegava tota

l'estona. En donar-li una moneda se la posa a la boca i la mastega llargament, despés, amb molta saliva, la treu i la guarda i així amb les monedes que li va donant la gent. Davant el seu astorament, un home li diu que es tracta d'un morabit. (homes sants als quals se'ls atribueix poders especials). El va tornar a veure al cap d'una setmana. Li torna a donar una moneda i fa el mateix. "Es girà cap a mi i la seva cara resplendia de joia. Em digué una benedicció que repetí sis vegades. Mentre em parlava em vaig sentir inundat d'una afabilitat i un escalf tan grans com no els he tornat a rebre mai més de ningú."

Silenci a casa i buit als terrats

.Té la temptació d'espionar des del terrat del seu amic li diu que no està bé xafardejar. " Jo mirava les orenetes i les envejava perquè volaven per sobre de tres, cinc, deu terrats al mateix temps sense cap mena de preocupació." Tracta de les sensacions d'ésser a un país estrany, i la temptació de contravenir els costums. La ignorància de l'estranger.

La dona de la reixa

.Mentre passeja pel carrer una dona rere una reixa li parla. "Les seves paraules semblaven el brollar d'una font, fluïen les unes en les altres, jo no havia sentit mai paraules d'amor en aquesta llengua però sentia que no podien ser altra cosa." La dona sense veure es tracta d'una boja.

Visita a la Mellah

Mellah és el barri jueu. La narració és molt descriptiva. "Tots tenien una cosa en comú: " Ni "una sola vegada" no vaig passar desapercebut". La sensació dels captaires queda molt ben descrita:

"S'arremolinen al meu voltant, venien de tots costats, com si jo pogués passar per alt la seva tara i ells me la volguessin presentar en una dansa plena d'art i de violència al mateix temps. M'agafaven els genolls i em besaven la jaqueta. Beneïen, o almenys m'ho semblava, cada punt del meu cos. Era com si una gernació em dirigís la seva pregària amb boques, ulls, nassos, amb braços i cames, amb parracs i corses, amb tot allò que tenien, amb tot allò de què estaven fets. Jo em vaig espantar, però no puc negar que també estava molt commòs i que tot l'espantés va dissoldre ben aviat en aquesta emoció. Mai no havia sentit unes persones tan properes a mi físicament."

La família Dahan

"L'endemà, en tornar a la mellah, ..." Aconseguix entrar en una casa . aquí explica el motiu de la seva visita a M. El explica que és israelita i que els seus avantpassats eren sefardites. Després no es pot treure l'Elie pq. vol que li escrigui una carta al comandant americà demanant-li feina. Visita a la tia. I després al seu pare de qui s'enamora pel seu tarannà i la manera de pronunciar el seu nom.

.”Narracions i escriptors”.

.”L’elecció del pa”

.”La calúmnia”

“El plaer de l’ase”

“Solia tornar de les meves passejades nocturnes pels carrers de la ciutat passant per la Djema el Fna.”...història d’un ase famèlic i brut utilitzat que li produeix tristesa per la seva misèria. Quan el veu trempar li produeix aquesta reflexió:” Aquell ésser miserable, vell i dèbil, que amb prou feines s’aguantava dret, que ja només serví per a diàlegs absurds i que er més maltractat que qualsevol ase de M., quell ésser tan poca osa , sense carn, sense força, sense pèl, encara conservava tant de plaer en el seu cos que només de veure’l vaig oblidar- la seva misèria. Moltes vegades hi he pesat. I encara em pregunto què quedava d’ell quan jo ja no veia res. I desitjo que qualsevol ésser tan mortificat com aquell ase trobi una mica de plaer en la seva misèria.”.

Sheherazade

Propietària d’un bar francès. L’únic local de la medina que restava obert tota la nit.

L’invisible

Narració :”Cada vespre... descripció de l’home-farcell que només emetia un so, únic.

LLUMS I COLOR

Un dels trets més sorprenents i subtils de l’aplec narratiu és l’ús cròmatic com a recurs literari:

“El color dels camells es confonia amb el del mur”.; “La seva cara era de color blau fosc com el seu vestit; era conductor de la caravana i del seu aspecte deduírem que era un dels “homes blaus” que viuen al sud de l’Atlas. El color dels seus vestits, així ens ho havien explicat, impregna la seva pell i ots, homes i dones, són blaus, l’única raça blava.”

LES VEUS:

“...ens envoltà un estol de nens que pidolaven, però per sobre de les seves veus que reclamaven una almoina, sentíem els crits del camell.”; “La seva expressió era molt greu. Entre les seves paraules se sentien encara els crits de l’animal”.

“No sabre mai què pensava mentre respirava allà sota la resta de la gent. El sentit del seu crit m’era tan obscur com la seva mateixa existència; però era viu i cada dia a la mateixa hora tornava a ser allà. Mai no vaig veure que arreplegués les monedes que li tiraven; eren ben poques, mai no en tenia més de tres o quatre. Potser no tenia braços i per això no podia agafar-les. Potser no tenia llengua per formar la “l” d ”Allah” i així el nom de Déu quedava reduït a aquell e-e-e-e-e. Però era viu , i amb una aplicació i una tossuderia inigualables deia el seu únic so, hores i hores, fins que esdevenia el darrer so de la plaça, el so que sobrevivia a tots els altres sons.”

.....

CROÀCIA

1. Algunes dades sobre el país

El poble: 78,1% croates; 12, 1 % serbis; eslav-musulmans 1%, hongaresos 0,5%, eslovens, 0,5%; txecs, italians, gitanos.

Religió: cristians catòlics, 76%, i ortodoxos, 11%; musulmans 1%.

Idiomes: croata 96%; istriota, romaní, honarès, txec, eslovac, italià.

Nom oficial: Republika Hrvatska

Divisió administrativa: 102 districtes

Capital: Zagreb, 1.050.000 habitants (1995)

Altres ciutats: Rijeka, Split.

.....

2. La creació literària

Conte bosnià: "El bosc màgic"

Vlado, GOTOVAC

Slavko MIHALIC

Miroslav KRLEZA

Vesna PERUN

Antun, SOLJAN

.....

Conte bosnià: "El bosc màgic"

(Traducció d'Alexandra Seslija) inclòs a "Contes d'arreu del món" Edició a cura de Carme Martín, F.Ricart, A.Vila.Columna, 1995.

Hi havia una vegada un bosc màgic. La seva llegenda explica que quan en aquell bosc entri una persona que estimi més la seva misèria que tota la felicitat d'aquest món, el bosc perdrà la seva màgia i passarà a ser un bosc normal.

Molt a prop d'aquest bosc vivien una àvia i el seu fill gran. Vivien tots dos en una casa petita i mai no entraven al bosc màgic. Tot continuava igual, amb felicitat i tranquil·litat fins que un dia necessitaven llenya per a fer foc i van haver d'anar a l'altra banda de la muntanya a cercar-la.

El fill era una mica mandrós i curt de gambals , i va pensar:

- Per què he d'anar a l'altra banda de la muntanya per agafar la llenya, tenint el bosc aquí a prop?

La seva mare li prohibia d'anar al bosc i sempre li deia que si hi anava li passaria una cosa molt dolenta. Però el fill hi va anar i va portar la llenya. També ho va fer al dia següent sense dir-li res a la mare. Al tercer dia, quan va anar al bosc, es va asseure en un tronc per descansar i, en aquell moment, de sota el tronc, va sortir una serp que es va convertir en una dona meravellosa de cabells rossos i llargs, vestida amb un vestit blanc i preciós. Però era una serp i li va quedar llengua de serp.

El noi, fascinat de la seva bellesa, s'enamorà d'ella i decidí demanar-li que anés a viure amb ell a casa seva.

Mentrestant, per casa l'àvia, va passar una noia que venia llenya. La noia anava molt mal vestida, fora feia molt fred, l'àvia la va fer entrar per donar-li una jaqueta del seu fill, que ja li havia quedat petita perquè entrés en calor davant del foc. Al cap d'una estona, la noia es va aixecar, li va agrair molt que l'ajudés i li va regalar una mica de llenya per al foc.

En aquells moments va tornar el fill amb la dona-serp. El noi va explicar a la seva mare que l'havia trobat pel camí i no tenia ningú al món i havia pensat que podria viure amb ells.

Al cap d'uns quants dies l'àvia va notar que la dona tenia la llengua d'una serp i decidí parlar amb el seu fill. Però ell, cada cop més i més enamorat de la dona-serp, no feia cas a ningú. Quan la mare va dir que volia que la dona-serp marxés de casa seva, el fill li va dir que estimava aquella noia i que n'estava tan enamorat que s'hi volia casar.

El noi, malgrat tots els consells que li va donar la seva mare, es va casar amb la bonica noia. La dona-serp va notar que l'àvia se n'havia adonat de qui era ella i, per evitar tot el que podia passar, va començar a plorar davant del seu marit i dir-li que la seva mare no l'estimava.

Tant i tant va insistir que finalment el fill va decidir fer fora de casa la seva mare. L'àvia, tot i haver dedicat tota la vida al seu fill, es trobava a la intempèrie. Feia un fred que pelava i nevava tant que, mentre caminava, la neu li arribava fins als genolls.

Tot i amb això l'àvia va continuar estimant-lo ja que sabia que la culpa era d'aquella dona-serp.

L'àvia, a més a més, tenia molta fam i tenia els peus congelats. Estava molt cansada i finalment va caure a terra. Llavors recordà la llenya que li havia regalat aquella noia i decidí encendre-la per escalfar-se. Era molt vella i sabia que no podria sobreviure gaires dies més d'aquella manera. En encendre el foc, de dins els troncs sortiren un follets amb uns barrets punxeguts de color vermell com el foc. Els nans començaren a ballar, a saltar, a cantar i cridar, la qual cosa la va fer alegrar i agafar forces. Els follets es van posar al seu voltant i li van començar a parlar:

- El teu fill, àvia, va fer despertar els esperits del bosc màgic. Ara, aquests estan molt enfadats, per això el rei del bosc vol parlar amb tu.

En aquell moment va aparèixer un cèrvol, amb què l'àvia va viatjar a l'interior del bosc màgic, acompanyada dels follets que muntaven uns esquiroles que els feien de cavalls. Allí no hi feia tan fred i no hi havia gens de neu. Els arbres semblaven vius, la terra tenia uns colors diferents, els animals eren estranys i, fins i tot, alguns parlaven entre si. En aquell moment aparegué una cadira impressionant de color negre. Aquesta era en un espai fosc i no es podia veure qui hi havia assegut. Llavors es va sentir una veu humana que va dir:

- Ja saps que el teu fill va despertar els esperits del bosc. Ara ja té el seu càstig. Tu podràs tornar al teu poble, en el temps de la teva joventut.

En aquell precís moment va aparèixer el seu poble, on la gent era molt feliç perquè feia molt sol i molt bon temps i tenien de tot allò que necessitaven.

- Entra a l'interior del teu poble. Quan hi hakis entrat, et faràs jove i et trobaràs amb tota la teva família -diguè el rei del bosc. L'àvia es va posar a córrer cap a l'interior del poble i just en el moment d'entrar es va girar i va veure el seu fill. Ella va preguntar al rei:

- Què li passarà al meu fill?

- Quan passis aquesta porta oblidaràs que mai hagi existit. No te'n recordaràs de res. Però no et preocupis per ell. Ell ja rebrà el seu càstig.

En aquell moment l'àvia dubtà sobre què havia de fer. Finalment va decidir no deixar el seu fill i va dir:

- Malgrat tot el que ha fet, jo no el puc abandonar.

Llavors, un vent huracanat ho va fer desaparèixer tot: els follets, la cadira, el rei, el poble, els animals... i la dona-serp es convertí en serp de debò.

L'àvia va ser la persona que estimava més la seva misèria que tota la felicitat del món. I la màgia del bosc va desaparèixer. El fill i l'àvia van quedar sols. Ell plorava tot demanant-li perdó. A partir d'aquell moment van viure contents la resta de la seva vida.

.....

Vlado GOTOVAC (poesia)

L' autor

L' obra

L' autor

El compromí de Vlado Gotovac (1930) a favor de les llibertats, entre elles la llibertat d'expressió, li van valdre la condemna a diversos anys de presó i a la privació dels seus drets cívics des de 1972 fins al 1990. La seva obra, publicada el 1995, analitza els efectes de l'absència de llibertat individual i col·lectiva i la falta de dignitat en els pobles petits anònims i dominats. Per a Gotovac, l'ésser és la víctima de l'absurditat de l'agressivitat, però sempre resta l'esperança en l'actuació d'un mateix, individual, i en allò quotidià.

L' obra (poesia)

Vukovar més enllà dels mots

(traduït de l'anglès a Most/The Bridge, núm.3 . 1994)

És inútil. Els meus mots no poden penetrar
dins les tenebres de Vukovar. A la foscor
de la fortalesa amb paraules ignorades.
Foscor de tota notícia
acompanyada per les seves estrelles on
regna l'equitat divina, la del Principi i el
Final. Reunits en la llengua
de les nostres catacombres.
Nus mut de l'infinit!
Imperi en què la immortalitat
Vesteix els nens petits com als seus guerrers.
Aquesta és la seva tradició: miratges indestructibles
fets de tot allò que mai no van veure.
Petits troglodites croates
sota les runes de la ciutat que suplanta al miracle;
els cabells grisos guarden els tresors
dels seus Morts.

.....

Slavko Mihalic

L´autor

L´obra

L´autor

Slavko Mihalic (1928) ha marcat la poesia croata moderna per l'autenticitat de la seva expressió. Fundador i redactor en cap de diverses revistes literàries; és autor de vint llibres de poesia i de nombroses antologies. Artista complet, es lliura igualment a la pintura i a la música, a les quals els ret homenatge a totes les seves obres, des de la seva primera creació "**La música de càmara**"(1954) fins a la darrera "**El carro màgic de Mozart**"(1990). Per a ell, la música expressa la trobada inevitable i duradera de la vida i la mort. El poeta es pregunta per les possibilitats d'allò quotidià, les vivències corrents, les pors i els fracassos ineludibles. "**Visc en totes les èpoques**", va dir durant un dels passeigs diaris pel centre de Zagreb, tot recordant que també vivia en aquest moment en qualsevol altre lloc.

L´obra (poesia)

El carrer Ílica, quan finalment cau la pluja

(traduït de l'anglès. El poema pertany al poemari "**L´examen del silenci**")

Quan finalment cau la pluja
és com arribar a la riba d'un riu.
Ílica és, en efecte, un corrent lumínic.
Les seves dents lluen dins les tenebres.
Creuo Ílica com si vagaregés per un cos femení.
Crec que ara la conec bé.
Quan plou i s'enlairen els paraigües
És meravellós no haver de parlar.
Allà, poc després de Nama, em torno entrameliat.
Autèntic dilapador, em regalo un got de vi.
Ella segueix fluïnt a través del crepuscle,
La meva Ílica xopa...
S'escolten els degoteigs fins al fons de la taverna.
Estic envoltat d'alegres clients;
El que fan fora d'Ílica no m'interessa gens ni mica.
Quan plou i s'enlaira la pols fins als teulats
Buido el meu segon got amb algú que obra sense treva,
fa tants d'esforços que em fa pena.
El tercer got amb un cambrer de fugida contínua.
Així són els temps, al matí la gent ja no es reconeix al mirall,
No pensen que encara buidaran
els gots a dojo en aquestes tavernes.
Torno a Ílica i torna a inundar-me la joia.
No obrim la boca, ens toquem poc a poc,
Penetrem un en l'altre, fem coses sagrades.

.....

Miroslav KRLEZA (prosa)

L´autor

L´obra

L´autor

Miroslav Krleža (Zagreb, 1893-1981) és una de les figures centrals de la literatura croata del segle XX. El 1919 publica un text polèmic en el qual critica amb virulència les il·lusions romàntico-nacionals de la tradició literària croata. Seduït per la revolució d´Octubre, es decanta vers l´esquerra intel·lectual. Però a partir de 1930 se´n desmarca pel que fa als objectius i al paper de la literatura i l´art en general. Entre la setantena d´obres que ha escrit cal destacar **Les balades de Petrica Kerempuh** (1936), que descriuen el destí tràgic de l´ésser croata a través de la història, i **El retorn de Filip Latinovic** (1932), en la qual el personatge principal, un pintor extremadament sensible, enrevessat i introvertit, entra en conflicte amb els diferents mitjans socioculturals croates. L´autor exposa en aquest llibre l´antagonisme d´una visió regionalista i estreta del món i una altra de més universalista.

Fragment de “El retorn de Filip Latinovic”(1932)

(traduït de l´anglès)

Els rius, els ocells, els prats, res no era sinó una ondulació lenta d´imatges matinals i primaverals, un vaivé de llums i ombres fugaces com un somni. Malgrat això, Filip no aconseguia desfer-se del seu abatiment ni de la seva incomprendible tristesa que li ofegava la gola. El ràpid havia arribat a l´estació de Kaptol poc després de les tres, i ara, la claredat blavosa i transparent d´un matí d´abril començava a estendre´s al voltant de la ciutat, il·luminant prats i terres llaurades. El vent sedós, els núvols blancs i pesants, les olors del cap i els colors de la llunyania, tot això eixamplava i orquestrava discretament el naixement del matí blau. En la llunyania, més enllà de les cases, els carrillons de bronze s´escampaven per les terres, per damunt de l´església dels Frares; els núvols s´amuntegaven i, els ocells, a les branques dels plataners, es van alarmar estrepitosament com quan s´atansa una tempesta. Davant Filip, dins la pau de l´albada, s´estenia Kaptol, residència del bisbe d´íllica i de l´Alta Panònia, gloriosa ciutadella erigida contra els turcs al segle XVI. En aquesta ciutat de la seva infància i adolescència de la qual en va estar allunyat durant tants anys, tot li semblava, aquell matí, familiar i estrany alhora, com si hagués deixat d´existir temps enrere i a través d´un vel inabastable i vague distingís els contorns oblidats d´objectes i esdeveniments sepultats. De l´altra banda del passeig, el carro del carnisser carregat de bou sagnolent, avançava lentament; una pota de vedella blavosa s´anava enganxat als radis i la roda semblava voler desarticul·lar-la. Fascinat per aquella pota blavosa, Filip va seguir el carro del carnisser que travessà el pont i, després de vorejar el convent, va anar a parar al carrer dels Frares. Al fons del passeig de les moreres, sota el teulat inclinat d´una casa allargada i baixa, al costat de la primera finestra propera a la reixa hi havia una porta alta de fusta verdosa tancada amb un candau i tancada amb una barra de ferro, que tenia una placa en la qual es podia llegir: “Expendeduria de tabac, estanc reial”.

Just allà, trenta anys abans, hi havia l'estanc de la seva mare, la senyora Regina, i allí hi seguia, com en els temps de la infantesa de Filip, quan la pluja gotejava a les canonades oxidades i al cel que dominava la ciutat se sentien plorar les grues als carrers tenebrosos. Les escales de totxana rònegues seguien allí, però les rates havien rosegat el llindar de la porta.

.....

Vesna PARUN (poesia)

L'autora

L'obra

L'autora

Vesna Parun anuncia des del seu primer llibre "Albades i huracans" (1947), una ruptura amb la pràctica literària dogmàtica de la seva època i sugereix "l'albada de la poesia i el vent de la fecunditat". Contràriament al període comunista en el qual celebra la revolució, l'autora es decanta per temes considerats decadents, com són els sentiments, la joventut, la bellesa, l'alegria de viure, l'amor i l'erotisme. En els poemes següents "**Oliva negra**" (1955) i "**Esclavitud**" (1957), la poeta experimenta el sofriment provocat pel desengany amorós i la dificultat d'enfrontar-se a la realitat. Malgrat això, no deixa de commoure's davant la bellesa de la natura, sobretot del paisatge mediterrani-va néixer a l'illa de Zlarin- al qual canta a "**El corall retornat al mar**" (1959). A "**El salt perillós**" (1981) i "**L'escambell que camina**" (1993)- anàlisis crítics de la situació política i social croata actual-, tracta amb ironia les febleses humanes.

L'obra (poesia)

Jove adormit

(traduït de l'anglès, dins "**Crne Masline**" ("**Oliva negra**")(1955)

A la platja, a l'ombra de les roques
està estirat, com la vinya al camp
sol i de cara al mar.

Amb la gràcia i la seriositat al rostre
acaronat pel pel vent sud,
és més hermós que una branca de magraner
curulla dels cants dels ocells.
Veig la seva cintura corbada amb
la flexibilitat del llangardaix.

Escolto la remor sota el mar
que puja de les onades i augmenta poc a poc.
Amagada per una atzavara antiga
Sorprenc la seva gola que, de sobte, esdevé gavina
per enlairar-se el vol vers el sol, fent gemecs fins
als núvols daurats. I des del bronze del ventre
veig foscament com neix una flor a una roca
en què reposen les reines i les fades que

arriben de la llegenda.

El mar és gris, la sorra cruixeix.
Ombres daurades s'estenen sobre les vinyes.
Columnes de núvols s'enlairen en la llunyania;
S'atança la tempesta fins a les roques.

I em bec l'olor de l'estiu que va creixent
Bec el vi de les plantes nues
Miro aquestes mans que brillen
Aquests flancs daurats, brunyits per l'escuma del mar
En què corre l'oli de les oliveres.
Jo, amb l'esguard tranquil en ell
El veig endormiscat banyat per les onades
En aquesta tempesta lenta i vella com una atzavara,
Jo, lliurada als meus desigs dispersos,
No sé quants ocells, amb les ales blanques desplegadas
Bateguen en les valls blavoses i als turons
d'aquest cos tran tranquil que emociona
el mar amb els seu mormolar
i a l'herba solitària.

.....

Antun SOLJAN (prosa)

L'autor

L'obra

L'autor

Antun Soljan (1932-1993) és el representat més interessant dels artistes reunits al voltant de la revista "Cercles" (1952-1958). La seva obra literària va obrir el camí a una expressió més lliure de l'opinió individual, i tant les seves brillants traduccions com les seves nombroses antologies de literatura croata i estrangera van descobrir als seus contemporanis els corrents literaris més importants de l'època. Va escriure els seus primers poemes als setze anys i va fundar diverses revistes literàries de les quals en fou, en la seva majoria, redactor en cap. No obstant, la realitat del seu país, amb la qual no sempre s'hi identificà, en feu un dissident en el propi país. Soljan esbossà en la seva obra, rica i variada (poemes, relats, drames, assaigs, crítiques, textos radiofònics, guions per a televisió, etc.), un retrat espiritual i sincer de la seva generació, així com una crítica de la seva època.

.....

L'obra

Fragment de "Luka" ("El port"). Graficki Zavod Hrvatske, 1974

(traduït de l'anglès)

A vista d'ocell tota Murvica semblava una joguina infantil fabricat amb cura i fidel a la realitat fins al mínim detall. Fins i tot l'estreta via del ferrocarril que tallava els flancs de la muntanya molt lluny, allà dalt, per damunt de Murvica, feia la impressió de ser de joguina. Com més t'enlaïres, més et convences com

és de fàcil de manipular-ho. Té sempre un colors tan purs i una escenografia tan *kitsch* que sembla impossible ue allò sigui de veritat: els teulats vermells, els tons foscos dels xipresos, els caminois que s´escolen entre les oliveres, els turons solcats de vinyes. Una maqueta de pasta per moldejar.

Tan sols la mar, encara que formi part de la maqueta, sembla real, vast i immutable. Però tampoc és fàcil de creure-hi.

Tampoc ningú mai no hauria cregut que, amb les aigües tan poc profundes de Murvica hi construirien realment un port. En aquest lloc la mar treia la llengua com un gos enorme i llepant la riba llisa, va excavar una badia ampla i sorrenca, oberta al vent del sud i de m´es de cinc o sis metres de profunditat.

Murvica, per la seva banda, s´amuntegava a l´estret llaçde terra plana entre el mar agitat i els penyals acinglats pels quals, el vent del nord, a l´hivern arrossegava allaus de boira i fred, mentre que, a l´estiu, una calor tòrrida llançava despietadament els seus raigs amb la seguretat del làser. Un centenar de cases: al seu darrere, dalt de tot, una capella amb el seu cementiri, i al seu davant, un moll curt i tortuós que protegeix la dàrsena amb un grapat de barques.(...)

.....

DINAMARCA

- 1. Algunes dades sobre el país**
- 2. La creació literària**

Inger CHRISTENSEN (Vjle, 1935)

3. Sobre literatura danesa actual (article)

2.Inger CHRISTENSEN (Vjle, 1935)

L´autora

L´obra

L´autora

Poeta i novel.lista. És, sens dubte, una de les escriptores nòrdiques més importants d´aquesta segona meitat del segle. El 1994 va guanyar el Premi Nòrdic de l´Acadèmia Sueca, i el 1995 el Gran Premi de les Biennals Internacionals de Poesia de Liège. Entre els seus llibres de poemes sobresurten obres com **Lys** (Llum, 1962); **Graes** (Herba, 1963); **Det** (1969); **Brev i april** (Carta a l´abril, 1979); **Alfabet** (1981), **Sommerfugledalen- Et Requiem** (La vall de la papallona- Un rèquiem, 1991); i, finalment, la seva Poesia Completa en el volum **Samlede Digte** (1988). Com a novel.lista ha publicat, entre altres, les obres **Perpetuum Mobile** (1994), **Azorno** (1967) i **La habitación pintada** que ha sortit en versió espanyola traduïda per Ana Sofia Pascual Pape.

L´obra

Fragments de poemes

1

Hi ha els albercoquers, hi ha els albercoquers.

2

hi la les falgueres; i les móres, les móres
i hi ha el brom; i l´higrògen, l´hidrògen

3

hi ha les cigales; la xicoria, el crom
i hi ha llimoners; hi ha les cigales;
les cigales, cedre, xiprer, cerebel

4

hi ha els coloms; hi ha els somniadors, les nines
hi ha els assassins; els coloms, els coloms;
broma, dioxina i els dies; hi ha
els dies; els dies, la mort; i hi ha
els poemes; els poemes, els dies, la mort

5

hi ha la tardor; hi ha el regust i la reflexió;
i hi ha la solitud; hi ha els àngels,
les vídues i els ants; hi ha els detalls,
el record, la llum del record;
i hi ha la llum romanent, el roure i l'om,
i hi ha el ginebró, la uniformitat, la soledat,
i hi ha l'èider i l'aranya; i hi ha
el vinagre, i la posteritat, la posteritat

6

hi ha el berrat pescaire, amb el seu llom voltat
blavenc; amb el seu plomall negre
i les seves plomes caudals clares; en colònies
hi són; hi ha també el susdit Vell Món
els peixos; i l'àguila pescadora, el francolí,
el falcó; la civada olorosa i els colors dels moltons;
hi ha els productes de fissió i hi ha les figueres;
hi ha les faltes, les greus, les sistemàtiques,
les fortuïtes; hi ha el telecomandament i els ocells;
i hi ha els arbres fruiters i les fruites i el fruiterar on
hi ha els albercoquers, hi ha els albercoquers,
a països on el calor produirà exactament
el color que té la polpa dels albercocs

hi ha els alfabetes

la pluja dels alfabetes

la pluja que cau forta

la gràcia, la llum

els intersticis i les formes
dels estels, de les pedres

el curs dels rius
i els moviments de l'ànima

les traces dels animals
els seus carrers i els seus camins

la construcció dels nius
consol dels homes

la llum del dia en l'aire
el signes del xoriguer

la unió en el color
del sol i de l'ull

la camamilla salvatge
al llindar de les cases

la congesta el vent
el cantó de la casa el pardal

jo escric com el vent
que escriu amb l'escriptura calmosa
dels núvols

o ràpid sobre el cel
amb traços que desapareixen
com orenetes

jo escric com el vent
que escriu a l'aigua
estilitzat, monòton

o rodo amb l'alfabet
feixuc de les ones
els seus fils d'escuma

escric en l'aire
com escriuen les plantes
amb tiges i fulles

o en rodó com amb les flors
en cercles i mates
amb punts i fils

jo escric com la platja
escric/escriu un ribet
de crustacis i varecs

o finament com amb nacre
els peus de l'estrella de mar
i la bava del mol.lusc

jo escric com la primavera
precoç que escriu
l'alfabet comú

de les anemones, del faig
de la violeta i de l'agrelleta

jo escric com l'estiu
infantívol com el tro
per damunt de les cúpules dels arbres
com or blanc quan el llamp
i el camp de blat maduren

jo escric com escriu la tardor
marcada per la mort
com esperances agitades
com les tempestes de llum
a través d'un record bromós

jo escric com escriu
l'hivern com la neu
i el glaç i el fred
i la foscor i la mort
escriuen

jo escric com el cor
que batega escriu
el silenci de l'esquelet i de les ungles
el silenci de les dents dels cabells
i el del crani

jo escric com el cor
que batega escriu
els sons dels pulmons dels músculs
del rostre del cervell
i els dels nervis

jo escric com el cor
que batega escriu
el crit de la sang i de les cèl.lules
de les visions, del plor
i el de la llengua

14

hi ha les nits, hi ha la morella vella
hi ha el costat ombrívol, la capa de l'anonimat

hi ha el límit nord de la consciència, allà
on allò que ha estat somiat obre i tanca la seva
corona nòrdica en rotacions nàstiques

sense que el dia ni la nit hagin estat
emplaçats definitivament, sense que el nadir ni el zenit hagin estat

verticalment per sota o per damunt i sense que

el naos, l'espai més interior que és el de la cèl.lula
reveli si la llavor en un cel interior
reuneix els límits de la consciència en un punt
un punt florent on com una mica de sol hi ha
els períodes glacials, hi ha els períodes glacials

on com una mica de foc hi ha el Nike sense ales
dels insectes, i on no hi ha ni victòries
ni desfetes, tan sols el consol del no-res;
el consol dels noms, que el no-res s'anomeni
pel seu nom, que l'anonimat porti un nom

que hi ha els noms, noms com el narval
l'ortiga, noms com el clavell, el xot
noms com el martinets de nit, el rossinyol, la lluna nova
noms com onagràcies, nàidades, i els noms
diferents on la paraula quan es pronuncia és un perfum
com el nom del narval per als mars àrtics,
com el nom de les ortigues per a la febre, com els noms

del clavell per a la reverberació de la llum en les nits blanques
de fàbrica, com els noms del xot, del martinet de nit,
per a les plomes, com els noms del rossinyol per ésser
un cantor de la terra ocult entre els matolls rellents
com els noms de la nova lluna per a la Terra i el Sol
com els noms de les enoteràcies per a parentiu
els noms de les nàidades per ésser espigues a l'aigua
i murmurar els noms de les nàidades al vent

(traducció del danès d'Ana Sofía Pascual Pape)

.....

3.La literatura danesa actual (article)

(Informació extreta de l'article de R.Moreno a "El País",20-1-2001. Article escrit en espanyol)

Una forta presència femenina i altes expressions de la lírica són trets de les noves generacions de la literatura danesa. Fins a la primera meitat del segle que s'ha acabat aquesta literatura va estar lligada als noms de Valdemar Rørdam, Johannes Vihelm Jensen i Jacob Knudsen i, aproximadament, des dels anys 30 d'aquest segle, als anomenats escriptors proletaris com Martin Andersen Nexø (1869-1954) com a figura més representativa. Aquest moviment va tenir una influència decisiva a Suècia, en què hi havia condicions polítiques i ideològiques per al seu desenvolupament. Coincidint amb la Primera Guerra Mundial comencen a néixer els representants de la generació que assumirà el relleu i que constitueix el nucli central que ha enriquit la literatura danesa de les darreres dècades. A més del fenomen Peter Hoeg, en destaquen els noms d'Henrik Nordbrant, Pia Tafdrup, Suzanne Brøgger,

Carsten Jensen, Hanne Marie Svendsen, Kirsten Thorup i Jens Martin Eriksen, entre d'altres. A partir de mitjans dels anys 50 comença a incorporar-se una nova generació, que comparteix actualment l'escenari literari amb els anomenats, entre els quals cal esmentar Kirsten Hammann, Jens Christian Grøndahl, Christina Hesselholdt i Solvej Balle, entre molts. Tal vegada, el gran precursor d'aquesta nova generació és Peter Hoeg que, amb la seva novel·la **Frøken Smilas førnenmekser for sne** (La senyoreta Smila i la seva especial percepció de la neu), va protagonitzar un dels fets més memorables de la literatura contemporània comparable al del noruec Jostein Gaarder, amb **El món de Sofia** o, en el seu moment, amb el colombià G. García Márquez amb **Cien años de soledad**. A més de l'esmentada presència femenina, un fenomen interessant d'aquestes noves generacions, és la diversificació de la temàtica, que conjuga l'aprofundiment de les expressions poètiques amb l'assaig, la novel·la políciaca, amb tant de prestigi als països veïns de Suècia i Noruega, en què els noms de Liza Marklund i Anne Holst hi figuren des de fa un any. Un testimoni inequívoc de la forta presència de la lírica és que dos poetes danesos, Pia Tafdrup i Henrik Nordbrant, han estat els guanyadors del Premi Nòrdic de Literatura. (...) Nordbrant, que l'acaba de guanyar amb la seva obra **Drømmebroer** (Ponts de somnis), està considerat juntament amb el suec Tomas Trnström que pertany a una generació anterior, un dels més grans poetes contemporanis, i els crítics li auguren un no llunyà Premi Nobel de Literatura. Pertany al grup, encara reduït, d'autors nòrdics reconeguts internacionalment. Fa més de dues dècades es va publicar als Estats Units una versió dels seus **Selected Poems**, que ha estat traduït a diversos països. Ha viscut llargs períodes als països del sud d'Europa, Espanya especialment, (n'ha après l'idioma), i les seves vivències mediterrànies es troben reflectides an alguns dels seus poemes. Nascut a Dinamarca, el 1945, odiava l'escola i algun dels seus mestres dubtava que pogués aprendre a llegir i escriure. Somiava a ser arqueòleg, però als setze anys va decidir que seria poeta. Quan tenia 19 anys va publicar la seva col·lecció de poemes i fou saludat per la crítica com un "petit miracle líric". Amb el pas del temps i la maduració de la seva personalitat esdevingué un fenomen natural. **Drømmebroer** en confirma la seva perdurabilitat.

Jens Christian Grøndahl, de 42 anys, és autor de diverses novel·les, assaigs i publica amb freqüència a la premsa articles sobre temes d'actualitat social i política. Va traspasar les fronteres literàries del seu país amb la seva novel·la **Tystnad i oktober** (Silenci a l'Octubre), publicada en una desena de països. Una apassionant i trista història sobre un home abandonat per la dona que estima i la impossibilitat de comprendre i assimilar aquest abandonament. Un any més tard, el 1999, publicà **Lucca**, una novel·la que un xic irònicament cataloga com a novel·la de metges perquè el seu protagonista Lucca Montale, que s'ha intentat treure la vida després d'un fracàs matrimonial, estableix una relació especial en què s'expliquen mútuament la pròpia història, en silenci i sense fer comentaris. "Sento que la novel·la deixa als personatges un tant indefinits, com la vida però amb un sentiment de dolor, d'absència i d'esperança que els impulsa a seguir". L'any 1998, Grøndahl fou designat l'escriptor de l'any per l'Associació d'Escriptors. Com a columnista als diaris, és un dels pocs escriptors que pren posició envers els problemes socials actuals i exigeix un "compromís humanista" amb els valors que dignifiquen l'ésser humà.

Suzanne Brögger, de 57 anys, és una escriptora amb una brillant trajectòria, però també molt polèmica i molt provocativa dins la vida cultural del seu país i en els països nòrdics. Ja en el seu primer llibre **Fri os fra kaerlighed** (Lliura'nns de l'enamorament), qüestiona la institució de la família i la concepció tradicional de la relació amorosa. A partir de llavors, la majoria de les novel·les, així com els articles periodístics que publica habitualment, reflecteixen la seva concepció de les relacions humanes, particularment de la parella, amb un enfocament polèmic i sense febleses pel que fa a la crítica sobre la situació de la dona a la societat. En diverses de les seves novel·les apareixen elements autobiogràfics barrejats amb la ficció, amb judicis provocatius com el referit a un ex amant" que tenia les cames curtes i tortes, però això estava compensat amb el que hi tenia entre elles".

Llibres i autors i autores més venuts a Dinamarca:

- .Kirsten Thorup **Bonsai**
- .P.O.Enqvist **Livläkare**
- .K.Hammann **Bannister**
- .K.Ekman **Guds barmhertighet**
- .Michael Larsen **Femte sol braender**

.....

GRÈCIA

1.Algunes dades sobre el país

El poble: En la seva majoria és d'origen grec. Hi ha una petita minoria (1% turca), a més de grups albanesos, macedonis i gitanos.

Religió: ortodoxa grega. Existeix una minoria musulmana.

Idioma: grec

Nom oficial: Helleniké Demokratía

Divisió administrativa: 10 regions dividides en 51 administracions.

Capital: Atenes (Athinai) (3.150.000 habitants) (1955)

Altres ciutats: Patras (Pátrai), Pireo (Piraiéus); Salònica (Thessaloniki)

2.La creació literària

.Conte grec

.Kavafis

.Titos **PATRÍKIOS**

.Conte grec: "La recerca de la sort"

Hi havia una vegada una vella que tenia una gallina. Igual que ella, la gallina era gran i molt treballadora; tots els dies ponía un ou. La vella tenia un veí, un

vell, un tipus verdaderament molt empipador, i cada cop que la vella sortia, ell li robava l'ou. La pobra dona va voler enxampar el lladre sense aconseguir-ho, i com que no volia acusar a ningú, se li va ocórrer anar a consultar a l'Etern Sol. I quan era de camí, es va trobar a tres germanes; les tres eren fadrines. Quan la veieren, van cuitar a demanar-li on anava. Ells els explicà el seu problema. -Així és que vaig a consultar-ho a l'Etern Sol- els digué- per tal d'esbrinar qui pot ser el malparit que em roba els ous i es porta tan cruelment amb una pobra dona vella i cansada.

Quan van sentir els seus mots, de seguida li atorgaren confiança.

-Oh, sisplau, demana-li per nosaltres, què ens passa, per què no ens casem-

-D'acord- digué la vella-. Li ho preguntaré i, tal vegada, em respondrà.

Així és que va continuar el seu camí i es trobà una dona gran que tremolava de fred. Quan la vella la va veure i s'assabentà d'on anava, li suplicà:

- T'ho prego, vella dona, pregunta-li també per mi; què em passa que mai no entro en calor tot i que em posi abrics de pell, un sobre l'altre.

D'acord, va dir la vella, ja li ho demanaré, tot i que no sé com puc ajudar-te.

Així és que va continuar el seu camí fins que va arribar a un riu; tenia les aigües tèrboles i fosques com la sang. Des de força lluny va sentir-ne el so i li van tremolar les cames de por. Quan el riu la va veure, també ell li va preguntar amb veu colèrica i ferotge on anava. Ella li va dir el que li havia de dir. I el riu li va contestar:

-Doncs aleshores pregunta-li també per mi; quina maledicció pesa sobre mi perquè mai no puc fluir tranquil.

-D'acord, estimat riu; d'acord- va dir la vella, tan atemorida que gairebé no sabia ni com continuar.

Així és que tirà endavant fins que va arribar a un enorme penyal monstruós; duia molts anys allà dalt suspès sense poder caure ni sense caure tampoc. El penyal li pregà a la vella que esbrinés què era el que l'oprimia de tal manera que no podia caure i restar en repòs i deixar d'espantar tots els que passaven per allí.

-D'acord- va dir la vella-, li ho preguntaré. No és molt demanar i me n'encarregaré de fer-ho.

I, un cop dit això, la vella s'adonà que era molt tard, així és que va cuitar i cames ajudeu-me, no us podeu imaginar com corria.

En arribar al cim de la muntanya, trobà l'Etern Sol que es pentinava la barba amb la seva pinta daurada. Tan bon punt la va veure, la saludà, li oferí un escambell i li va preguntar el motiu de la seva visita. La vella li va explicar com patia pels ous que ponia la seva gallina.

-De genolls t'ho demano- li va dir- Dignes-me qui és el lladre. Si ho sabés, deixaria de maleir-ho tan furiosament i em treuria aquest pes de l'ànima. A més, mira, sisplau. T'he dut un farcell ple de peres del meu hort i un cistell ple de pans.

I l'Etern Sol llavors li digué:

-L'home que et roba els ous és aquest veí que tens. Però vigila de no dir-lí'n res. Deixa que ho faci Déu; ja rebrà el que es mereix.

-Quan venia cap aquí- digué llavors la dona a l'Etern Sol-, m'he trobat tres fadrines i com m'han pregat que et demanes per què ningú es vol casar amb elles t'ho demano.

-Ja sé a qui et refereixes. Ningú no s'hi casarà. Són unes mandroses; no tenen mare que les endreci i les guiï ni tampoc pare i per això cada dia escombren la

casa sense posar-hi aigua primer i m'omplen els ulls de pols... No saps com n'estic de tip, amb aquestes! No les suportó. Pots dir-los que, d'ara endavant, s'aixequin abans de l'alba i reguin primer la casa i que després l'escombrin; ja veuran com així trobaran marit molt aviat!. No t'amoïnis més per elles mentre facis el teu camí.

-Llavors una vella m'ha demanat una cosa: "Pregunta-li què passa que no entro en calor tot i que duc tres abrics de pell, l'un sobre l'altre."

-Li has de dir que en doni dos d'almoïna pel bé de la seva ànima i entrarà en calor.

-També vaig veure un riu tèrbol i fosc com sang; el seu corrent s'entortolliga en gorges. Ell va em preguntar: "Pregunta-li per mi; per què no puc fluir tranquil?"

- El riu ha d'ofegar un home i així es calmarà. Quan el vegis, creua primer el corrent i digues-li després el que t'he dit perquè si no, t'agafaria a tu com a víctima.

- També vaig veure un penyal que duu anys i panys suspès sense poder caure.

- També el penyal ha de causar la mort d'un home per trobar la pau. Quan hi arribis, passa-hi pel costat i només després d'haver fet això li dius el que t'he dit.

La vella es va aixecar, besà la mà al Sol, se'n acomiadà i baixà de la muntanya. Va arribar prop del penyal que l'estava esperant. Ella cuïtar a creuar-lo i quan era a l'altra banda li va dir allò que el Sol li havia ordenat que digués. Quan el penyal va sentir que havia de matar un home es va enfurismar; no sabia què fer.

-Ai, si m'ho haguessis dit abans t'hauria agafat a tu de víctima!

-Tant de bo tinguis tots els meus problemes- li va dir la vella i seguí caminant vers el riu. Per la seva remor va comprendre que estava molt amoïnada i que l'esperava amb impaciència per saber què li havia dit l'Etern Sol. La vella cuïtà a creuar el corrent i quan li va explicar el que li havia dit el Sol es va enfurismar molt; tant que l'aigua es tornà més tèrbola que mai.

-Ai, -va dir el riu- com no se m'havia ocorregut? Si ho hagués sabut abans t'hauria tret la vida a tu que ets una vella i ja no fas falta a ningú.

Tant es va espantar la vella que ni tans sols es girà a mirar el riu.

Li ben aviat ja va començar a veure el fum que s'enlairava pels teulats del poble i va sentir olor de menjar. De seguida s'adreçà a casa de la dona que no podia entrar en calor i li va dir el que li havia dit el Sol. Acabaven de parar la taula; a seure i va menjar amb ells; tenien menjar de vigília i us asseguro que n'hi havia per llepar-s'hi els dits.

Després va anar a trobar les tres fadrines. No havien parat de pensar en la vella, sense encendre el foc ni apagar-lo. Quan la vella les va veure seïé amb elles i els digué el que havien de fer. I a partir d'aleshores, s'aixecaven quan encara era de nit, regaven el terra abans d'escombrar-lo i van començar a arribar els pretendents a dojo, de totes bandes. Així és que es casaren i van viure molt felices.

Pel que fa a la dona que no podia entrar en calor, va regalar un parell dels seus abrics de pell pel bé de la seva ànima i tot seguit va entrar en calor. El riu i el penyal van matar cadascú a un home i van retrobar la pau.

En arribar a casa seva, la vella es trobà el vell ben bé a punt de morir. S'havia espantat tant quan ella havia partit vers l'Etern Sol que li passà quelcom molt terrible; li van sortir a la clara plomes de gallina. No va trigar gaire a marxar a

aquest poble gran del qual ningú no en torna. I els ous mai no van tornar a faltar i la vella en menjà fins que morí, i quan ella va morir, també morí la gallina.

.....

KONSTANDINOS P. KAVAFIS (Alexandria, 1863-1933)

L´autor

L´obra

L´autor

Poeta grec. Va passar una gran part de la vida a Alexandria, i només va visitar Grècia tres vegades (1901, 1903, 1932). Kavafis hagué de reaprendre el grec, la seua llengua poètica, per demostrar que era i se sentia grec. En una primera època compongué els versos en una llengua depurada, però després de 1903 féu servir la llengua parlada, enriquida amb formes dialectals de Constantinoble i amb paraules tretes de la tradició clàssica. Escrigué 154 poemes, publicats del tot el 1935 (el 1904 i el 1910 se n'havien publicat dues antologies breus). El decadentisme de K. no imita la gran poesia europea d'aquells anys, sinó que s'inspira en el món paganocristià, que a la seua ciutat natal celebrava els darrers triomfs, per tal de mistificar o sublimar insuprimibles emocions personals. Els motius principals de la poesia de K. (que té una musicalitat col·loquial) són l'amor homosexual, cantat ja amb accents violentament sensuals, ja amb nostàlgia i tristesa, la impossibilitat de retenir la bellesa, la història com a territori d'enfrontament entre l'home i el destí, evocada amb tons d'estoica austeritat.

(informació: Garzanti, Enciclopèdia de la Literatura.)

.....

Selecció de poemes de KAVAFIS

Poemes, traduïts i anotats per Alexis E. Solà, Barcelona, Curial (Clàssics Curial, 1975)

TEIXÉ

Khôris perískepsin, khôris lýpên,
khôris aidô

megála k' hypsêlà trigyrô mou
éktisan teixê.

Kaì káthomai kai apelpízomai tôra
edô.

Állo dèn sképtomai: tòn noûn mou
trôghei autê hê tykhê,

dióti prágmata pollà éxô nà kámô
eîkhon.

A hótan éktizan tà teíkhê pôs nà
mên proséxô.

Allà dèn ákousa potè króton ktistôn
ê êkhon.

Anepaisthêtôs m' ékleisan apò tòn
kósmon éxô.

MURS

Sense cap mirament, sense dolor,
sense respecte,
m'han bastit a l'entorn grans i
altes muralles.

I m'estic ara aquí i em desespero.
No penso en res més: aquesta sort
em devora el pensament,

perquè tenia tantes coses per fer,
allà a fora.
Ah, quan construïen els murs, com
no vaig fer-hi atenció!

Però mai no vaig sentir la remor o
la veu dels qui els bastien;
sense jo adonar-me'n em van tancar
lluny del món.

Bibliografia: [1988 Miralles], Carles, Set poetes neogrecs. Antologia (Kalvos, Solomós, Palamàs, Kavafis, Sikelianós, Seferis i Elitis), a cura de Carles Miralles, amb la col·laboració de Montserrat Camps, Barcelona, Edicions 62 («Les millors obres de la literatura universal», 25). [1982 Cavafis], Costandinos Pietros, Poesía completa, introd. y notas de Pedro Bádenas de la

Peña, Madrid, Alianza Editorial, («Alianza Tres», 93).[1994 Politis], Linos, Historia de la literatura griega moderna, prólogo, traducción directa del griego y suplemento de Goyita Núñez, Madrid, Cátedra («Crítica y estudios literarios»).

.....

Titos PATRÍKIOS (Atenes, 1928) (poesia)

L´autor

L´obra

L´autor

Titos Patríkios, va néixer a Atenes (Grècia), el 1928. És poeta, assagista i també sociòleg. Està considerat com una de les principals figures del món cultural neogrec contemporani. Des de principis de 1995 dirigeix el Centre Nacional del Llibre (dependent del Ministeri de Cultura).

Com a poeta ñes autor, entre altres de **Camí de terra** (1954), **Aprenentatge** (1963), **Parada facultativa** (1975), **Mar promesa** (1977), **Plets** (1981) i **Deformacions** (1989).

Com a assagista ha publicat **Poesia i societat** (1978), **Poesia i història** (1979), **L´escriptor enfront i dins del poder** (1986), entre altres. Ha traduït Neruda, Saint-John Perse, Majakovskij i Aragon.

L´obra

Selecció de poemes

(traducció del grec d´Alexis E.Solà)

Dels set màrtirs

En la llum de la lluna que cobria l´illa
com si de nou s´hagués obert el volcà enfonsat
les nostres mans es transformaven en pops
cercant cossos propers i inabordables
fins a perdre´s en les seves fosques fondàries.
Dits blancs, tentacles blancs, articulacions blanques
S´esforçaven els palmells per conservar
enmig de la seva cavitat humida
la forma del teu cos que canviava sempre
i canviaves tu mateixa, ja no eres tu,
eren les set dones que vaig estimar
i eres els set infants adormits
que varen sofrir martiri i morir set vegades.
Cada vegada que estenc els braços per tocar-te
trobo la mar, les pedres, la lluna
que existeixen lluny de nosaltres i no ens coneixem
tal com ningú no sap que ara fa anys
m´han enterrat en el pati
d´aquesta església deserta, oblidada.

(Del llibre **Parada facultativa, 1975/1982**)

Història d'Èdip

Va voler resoldre els enigmes
lluminar la foscor
que dins d'ella tots s'acomoden
per molt que els sigui feixuga.
No es va atemorir per tot el que va veure
sinó del refús dels altres a acceptar-ho.
Restaria sempre l'excepció?
No suportava ja la solitud.
I per trobar els del seu costat
va enfonsar dins els seus ulls profundament
les dues fíbules.
Seguia distingint amb el tacte
les coses que ningú no volia veure.

(Del llibre **Parada facultativa, 1975/1985**)

La sortida

Cada vegada que intento sortir
del laberint del poema
somnia la meva mare
llavors als meus set anys
que després de la injecció
m'aferrava ben fort la mà
fins que sortíem dels interminables
corredors de l'hospital.

(del llibre **Miralls frontalers, 1988**)

La meva llengua

La meva llengua no era fàcil que la guardés
enmig de llengües que estaven a punt d'englotir-la
és en la meva llengua que continuava sempre comptant
en la meva llengua portava el temps a la mesura del cos
en la meva llengua multiplicava la voluptat fins a l'infinit
amb ella portava de nou a la meva ment un noi
amb un senyal blanc d'un cop de roc al cap pelat.
M'esforçava per no perdre ni una sola de les seves paraules
perquè en aquesta llengua em parlaven fins i tot els morts.

(Del llibre **La voluptat dels diferiments, 1992**)

.....

HONGRIA

1. Algunes dades sobre el país

El poble: magiar, 92%; gitanos 3%, alemanys 1%, eslovacs 1%, jueus 1%, altres 1%.

Religió: catòlics 67,8%, protestants(especialment calvinistes) 25,1%, ateus i no religiosos 4,8%.

Idiomes: hongarès (98%), alemany, roma i eslovac.

Nom oficial: Magyar Köszarsasag

Divisió administrativa: 19 comtats i la capital

Capital: Budapest (2.430.000 habitants)(1995)

Altres ciutats: Debrecen, Miskolc, Szeged

.....

2. La creació literària

.Sándor MÁRAI (Kassa, 1900)

.Zsuzsa TAKÁCS (Budapest, 1938)

Sándor MÁRAI

L´autor

L´obra

L´autor

Sándor MÁRAI va néixer el 1900 a Kassa una petita ciutat hongaresa que avui pertany a Eslovàquia. Després d´un exili voluntari a Alemanya i França durant els anys vint, el 1948 va emigrar definitivament als Estats Units fugint del comunisme. Tot i que aleshores ja era considerat un dels més grans escriptors de la literatura centreeuropea, la seva obra va quedar oblidada fins als anys 90 i s´ha recuperat póstumament. Sándor Márai va suïcidar-se l´any 1989 a Califòrnia, pocs mesos abans de la caiguda del mur de Berlín. “**L´última trobada**”, la 1ª.novel.la publicada en català va guanyar el premi Llibreter 2000 al millor llibre de l´any. A “**L´herència d´Eszter**”, Márai aprofundeix encara més subtilment en la intriga psicològica a partir de l´evocació d´un món extingit.

L´obra

“**L´última trobada**”(Salamandra, Barcelona, 1999)

En el centre d´aquesta novel.la hi ha la recerca de la veritat com a força alliberadora, com a suport ètic imprescindible.

Aquesta novel.la va romandre a l´oblit durant més de cinquanta anys i fou rescatada per l´editorial italiana Adelphi. Després de la seva publicació,l´obra va atènyer el primer lloc de les llistes dels llibres més venuts d´Itàlia. La teremanda exactitud de la seva prosa , juntament amb la vigència de les

propostes morals, situa l'autor entre els grans escriptors europeus d'aquest segle.

Un petit castell de caça a Hongria, al peu dels Càrpats, en què en alguna vegada es devien celebrar elegants vetllades i els salons del qual- decorats a l'estil francès- es devien omplenar de la música de Chopin, ha canviat radicalment d'aspecte.

L'esplendor d'abans ja no existeix; tot anuncia el final d'una època. Dos homes grans, que de joves havien estat amics inseparables, se citen a sopar després de quaranta anys sense veure's. L'un ha passat molt de temps a l'Extrem Orient i l'altre, en canvi, s'ha quedat a la seva propietat. Però tots dos han viscut a l'espera d'aquest moment, ja que entre dos dos s'hi interposa un secret d'una força singular. Tot convergeix en un dol sense armes, però tal volta molt més cruel; el punt en comú és el record inesborrable d'una dona. La tensió augmenta, línia rere línia, fins que gairebé es fa insuportable, però la prosa continua, implacable, precisa, fidel reflex de l'encaparrament dels protagonistes per escorcollar fins al més interior de les seves ànimes; allí on es troben aquestes veritats el descobriment de les quals provoca, alhora, un gran dolor i un incontenible impuls vital.

“L'herència d'Eszter” (“Eszter Hagyatéka”). Empúries, 2000.

Durant vint anys Eszter ha viscut una existència grisa i monòtona, tancada en una vitrina, esperant gairebé sense adonar-se'n el retorn de Lajos, l'únic home que ha estimat i gràcies al qual ha trobat, per un breu període, sentit a la vida. I un bon dia torna Lajos, el mentider, l'impostor, el falsificador de lletres de canvi, el gandul...Lajos el seductor, que exerceix sobre els altres una fascinació d'efectes comparables als d'un sortilegi o d'un terrible verí...que li havia promès que es casaria amb ell i que l'ha enganyat amb una alegria indomable. Ara Eszter sap que Lajos torna per emportar-se l'única cosa de valor que li queda, i que ella serà incapaç de fer res per impedir-ho. I sap també que la seva història no s'ha acabat perquè “els amors infeliços no s'acaben mai”.

.....

**Fragments de : “L'última trobada”
“L'herència d'Eszter”**

“L'última trobada”

ESTAT ESPANYOL

PAIS BASC

La creació literària

Bernardo ATXAGA

L´autor

L´obra

L´autor

Bernardo Atxaga, el nom del qual és José Irazu Garmendia, va néixer a Aesteasu, província de Guipuscoa, el 27 de julio de 1951. És llicenciat en Ciències Econòmiques i en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona. Escriu les seves primeres obres en Basc sota el pseudònim de Bernado Atxaga. És autor de poemes, contes i novel·les, així com d una vintena de llibres per a nens. El 1983 rep el premi "Xavier Lizardi" pel seu llibre "Sugeak begiraten dionean" (Cuando la culebra mira al pájaro). El 1989, Bernardo Atxaga és guardonat amb el Premi Nacional de Literatura per la seva obra "Obabakoak" traduïda a més de deu llengües.

Bernardo Atxaga, també és autor d'obres il·lustrades :

A Espanya:

Nikolasaren abenturak eta kalenturak, Sadko, 1980. Trad. al castellano, Nicolasa: aventuras y locuras, il. de Juan Carlos Eguillor, Ed. B, 1989. Trad. al català.

Ramuntxo detektibe, il. por Juan Carlos Eguillor, Sadko, 1980. Trad. al cast. Ramuntxo detective, Ed. B, 1989.

La Cacería, il. de Asun Balzola, Altea, 1988. Trad

Dos letters, il. de Aránzazu Sabán, Ed. B, 1990.

Behi euskaldun baten memoriak, il. de Aránzazu Sabán, Pamiela, 1991. Trad. al cast. Memorias de una vaca, SM, 1992. Trad. al cat.

Xolak badu lohoien berri, Erein, 1995. Trad. al cast. Shola y los leones, il. de Mikel Valverde, SM, 1995. Trad. al cat. i a l'alemany.

Sara izeneko gizona, Pamiela, 1996. Trad. al cast. Un espía llamado Sara, Acento, 1996.

Shola y los jabalíes, SM, 1997.

Serie Las bambulísticas historias de Bambulo, il. por Mikel Valverde, Alfaguara, començada el 1998.

En francés:

Mémoires d'une vache, il. de Roland Sabatier, Gallimard, 1994, col. Lecture junior.

Shola et les lions, il. de Mikel Valverde, La Joie de Lire, 1999. (A partir de 7 anys)

Shola et les sangliers, il. de Mikel Valverde, La Joie de Lire, 1999. (A partir de 7 anys)

Shola et les sangliers, il. de Mikel Valverde, La Joie de Lire, 1999.
A partir de 7 años.

.....

GAL.LES

tremfa - tudalen archwiliwr mewnol y gwefan Cymru-'Catalonia' - pàgina del cercador intern de la Web de Gal·les i Catalunya - the internal search-engine page of the Wales-Catalonia Website

[Image] Gwefan Cymru-Catalonia : la Web de Gal·les i Catalunya
[Image] Weizl-Katòlouniø Wéb-sait : Wales-Catalonia Website
<http://www.estelnet.com/catalunyacymru/catala/tremfa.htm>

dýdd Gwener 08 12 2000 adolygiad diweddaraf - darrera actualització -
latest update
24KB Maint y Tudalen / Mida de la pàgina / Page Size

.....

ARCHWILIWCH Y GWEFAN HWN

- (1) Â'R CHWILOTYDD 'BESEEN'
- (2) NEU Â'R CHWILOTYDD 'SITEMINER' O GWMNI 'MYCOMPUTER'

CERQUEU LES PÀGINES D'AQUESTA WEB AMB

- (1) EL CERCADOR 'BESEEN' O
- (2) EL CERCADOR 'SITEMINER' DE L'EMPRESA 'MYCOMPUTER'

SEARCH THIS WEBSITE WITH

- (1) THE 'BESEEN' SEARCHER OR
- (2) THE 'SITEMINER' SEARCHER FROM THE 'MYCOMPUTER' PEOPLE

....

Ni ymddengÿs yn rhestr y chwilotÿdd ambell air ag 'y' o bosibl. Mae ganddi wrth gwrs ddau sain, sef y sain tywÿll a'r sain eglur [i] neu [ii]. Yr ÿm ni yn dynodi'r y eglur fel ÿ, er mwÿn gwahaniaethu'r ddwÿ y ar gyfer y sawl sÿdd yn dysgu'r iaith. Nid ÿw'n safonol wrth reswm. Yn y fan hÿn yr ÿm yn ysgrifennu mynÿdd (= mynydd), gwÿn (gwyn), llÿs (= llys), ayyb

Algunes paraules gal·leses amb 'y' possiblement no apereixeran a la llista del cercador - aquesta lletra té dos valors, la vocal neutra i també [i] o [ii]. Si no és la neutra, posem ÿ. No existeix a l'ortografia estàndard, però en textos pels aprenents de la llengua sovint es diferencien els dos tipus de 'y'. Gal·les estàndard mynydd; nosaltres fem servir mynÿdd

(muntanya) gwyn / gwŷn (blanc), llys / llŷs (cort), etc

Some Welsh words with 'y' might not show up - it represents two sounds, an

obscure vowel and also [i] or [ii]. In the latter case we spell it ŷ (this is not standard Welsh spelling, but in texts for learners of the language it is often distinguished somehow or other).

Standard Welsh mynydd; we have mynŷdd (mountain) gwyn / gwŷn (white), llys / llŷs (court), etc

BESEEN

Defnyddiwch y chwilotŷdd BESEEN. Am ragor o fanylion ewch at Feu servir el cercador BESEEN. Per mŷs informaci3 sobre Use the BESEEN searcher. For more information go to <http://www.beseen.com>

XX

XX

XX

SITEMINER

Defnyddiwch y chwilotŷdd SITEMINER. Am ragor o fanylion ewch at Feu servir el cercador SITEMINER. Per mŷs informaci3 sobre Use the SITEMINER searcher. For more information go to <http://www.mycomputer.com>

Gwefan Cymru The Web

XX

ŷ· Aberystwŷth· Alba· An Bhreatain Bheag· An Chatal3in· anthem genedlaethol· aprendre gal.lŷs· Baixeries· Breizh· Bretanya· bret3· Breton· Brezhoneg· Brittany, Caerdydd, Cambria, caneuon gwerin· cants religiosos· catal3· Catalan· Catalaneg· Celteg· celtes· Celtia· Celtiaid· Celtic· Celts· Cernyw· Cernyweg· Chubut· Cill Chaoil· Club gal.lŷs· Clwb_Cymraeg· cognoms gal.lesos· col3nia patagona· Corn na Breataine· c3rnic· Cornish· Cornwall· Cuimridh· cyfenwau· Cymdeithas yr Iaith Gymraeg· Cymraeg· Cymru· diarhebion· diccionari gal.lŷs· diccionari rus· dysgu Cymraeg· dysgwyr· dywediadau· 3ire· 3irinn·

Eirwyn Pontsiân· emynau· enwau· enwau lleoedd· enwau tai· Escòcia·
Estat Català· etimologia· etymology· first names· folk songs·
Gaeilge· Gaeleg· Gaelg· Gaelic· Gàidhlig· Gal.les· gal.lès·
Gal-les· gal-lès· Gales· galés· gallois· galloise· geirdarddiad·
geirfa· Geiriadur Cymraeg· Glanyrafon· gramadeg· gramàtica· Gwladfa·
Gwalia· Gwyddeleg· Hebrew· himne nacional· house names· hymns·
iaith
Gymraeg· Ianto· Íngglik· Inbhir Theorsa· Íngglish· Irlanda·
Iwerddon· Jaume Baixeries· Juvillà· Keltia· Kerneweg· Kernow· Latin·
learning Welsh· Lladin· Llanfairpwllgwyngyll· Llanfair Pwllgwyngyll·
Llanwynno· Ilatí· llengua gal.lesa· Llydaw· Llydaweg· Mac Aoidh·
MacAoidh· Man· Manaw· Mann· Mannin· national anthem· Ó_hAnnaidh·
occità· Occitania· Occitània· Ocsitaneg· Ocsitania· orgraff·
ortografia· País de Gal.les· Països Catalans· papur bro· Patagonia·
Patagònia· place names· Plaid Cymru· proverbis· proverbs· reformed
spelling· Russian dictionary· Russkij· Rwseg· sayings· Scrabastair·
siarad Cymraeg· simplified spelling· spelling· spelling conventions·
suas leis a' Ghàidhlig· surnames· toponímia· transliterated Russian·
trawsllythrennu· Val d'Aran· Vall d'Aran· Vilaweb· vocabulari gal·lès·
vocabulary· vocabulary lists· walisisch· Welsh· Welsh settlement in
Patagonia· Welsh course· Welsh dictionary· Welsh folk songs· Welsh
grammar· Welsh hymns· Welsh language· Welsh Language Society·
Welsh
place names· Welsh surnames· Welsh vocabulary· Y Wladfa· Wladfa· yr
Alban·

ARCHWILIWCH Y RHYNGRWDYD

CERQUEU INTERNET

SEARCH THE NET

....

[meaning-based search]
[oingo] [Image]

.....

Gwefan Oingo - Beth yw archwilio yn ôl yr ystŷr?
Web d'Oingo - què és cercar segons el significat?
Oingo Website - what is meaning-based searching?
<http://www.oingo.com/whatsoingo.html>

.....

[Image]

[Image]..

Archwilwr
Catalaneg
CerCat..

.....

[Image]http://www.costa-brava.com/top/home.cgi?referrer=gales

[Image]..Temàtic

Catalunya..

La informació
catalana a
l'abast /
gwÿbodaeth ar
Gatalonia wrth
law

.....

YAHOO <http://www.yahoo.com/>

ALTA VISTA <http://www.altavista.com/>

.....

Dolennau at rai o
links to

Enllaços amb altres pàgines

Here are some

dudalennau'r gwefan

other pages

0001

0001
y tudalen blaen

pàgina principal

0001

doorway to the

0008

Wales-Catalonia Website

0008
y fynedfa - llwybrau tarw

el vestíbul - unes dreceres

0008

vestibule - short

0005

0005
the
y prif fynegai

índex principal del contingut selection of topics in

website

0007

0007
rhestr o adrannau'r Gwefan
topics in

mapa de la web - llista de
les seccions principals

0005

main index of

the website

0007

siteplan

.....

[Click Here!]

.....

**Ble'r wŷf i· Yr ŷch chi'n ymwéld ag un o dudalennau'r Gwefan
"CYMRU-CATALONIA"**

On sóc· Esteu visitant una pàgina de la Web "CYMRU-CATALONIA" (= Gal·les-Catalunya)

Weørr am ai· Yuu ørr víziting ø peij frøm dhø "CYMRU-CATALONIA" (= Weiliz-Katølóuniø) Wébsait

Where am I· You are visiting a page from the "CYMRU-CATALONIA" (= Wales-Catalonia) Website

0821+(tremfa)+cercador+intern

Nodŷn at olygydd y gwefan: 0338 (tudalen i'w dynnu)

.....

KONSTANDINOS P. KAVAFIS

(Alexandria, 1863-1933)

Poeta grec. Va passar una gran part de la vida a Alexandria, i només va visitar Grècia tres vegades (1901, 1903, 1932). Kavafis hagué de reaprendre el grec, la seua llengua poètica, per demostrar que era i se sentia grec. En una primera època compongué els versos en una llengua depurada, però després de 1903 féu servir la llengua parlada, enriquida amb formes dialectals de Constantinoble i amb paraules tretes de la tradició clàssica. Escrigué 154 poemes, publicats del tot el 1935 (el 1904 i el 1910 se n'havien publicat dues antologies breus). El decadentisme de K. no imita la gran poesia europea d'aquells anys, sinó que s'inspira en el món paganocristià, que a la seua ciutat natal celebrava els darrers triomfs, per tal de mistificar o sublimar insuprimibles emocions personals. Els motius principals de la poesia de K. (que té una musicalitat col·loquial) són l'amor homosexual, cantat ja amb accents violentament sensuals, ja amb nostàlgia i tristesa, la

impossibilitat de retenir la
bellesa, la història com a
territori d'enfrontament entre
l'home i el destí, evocada amb tons
d'estoica austeritat.

Garzanti, Enciclopèdia de la
Literatura.

Bibliografia: [1988 Miralles],
Carles, Set poetes neogrecs.
Antologia (Kalvos, Solomós,
Palamàs, Kavafis, Sikelianós,
Seferis i Elitis), a cura de Carles
Miralles, amb la col·laboració de
Montserrat Camps, Barcelona,
Edicions 62 («Les millors obres de
la literatura universal», 25).

[1982 Cavafis], Costandinos
Pietros, Poesía completa, introd. y
notas de Pedro Bádenas de la Peña,
Madrid, Alianza Editorial,
(«Alianza Tres», 93).

[1994 Politis], Linos, Historia de
la literatura griega moderna,
prólogo, traducción directa del
griego y suplemento de Goyita
Núñez, Madrid, Cátedra («Crítica y
estudios literarios»).

Poemes, traduïts i anotats per
Alexis E. Solà,
Barcelona, Curial (Clàssics Curial,
1), 1975.

TEIXÊ

Khôris perískepsin, khôris lýpên,
khôris aidô
megála k' hypsêlà trigyrô mou
éktisan teixê.

Kai káthomai kai apelpízomai tôra
edô.
Állo dèn sképtomai: tòn noûn mou
trôghei autê hê tykhê,

dióti prágmata pollà éxô nà kámô
eíkhon.
A hótan éktizan tà teíkhê pôs nà
mên proséxô.

Allà dèn ákoussa potè króton ktistôn
ê êkhon.
Anepaisthêtôs m' ékleisan apò tòn
kósmon éxô.

MURS

Sense cap mirament, sense dolor,
sense respecte,
m'han bastit a l'entorn grans i
altes muralles.

I m'estic ara aquí i em desespero.
No penso en res més: aquesta sort
em devora el pensament,

perquè tenia tantes coses per fer,
allà a fora.
Ah, quan construïen els murs, com
no vaig fer-hi atenció!

Però mai no vaig sentir la remor o
la veu dels qui els bastien;
sense jo adonar-me'n em van tancar
lluny del món.

Veus: Joan F. Bolufer (text
català), Salvador Jàfer (text
grec).

Música: "Las Indias I". Las Indias
de España. Música precolombina y de
archivos del Viejo y Nuevo Mundo.
Gregorio Paniagua, Atrium Musicae
de Madrid, Madrid, Hispavox, 1981.

NOCTURN IMPERI

QUADERN DE L'ALUMNE/A

[El País Digital]

Jueves

16 noviembre

[Image]

2000 - Nº 1658 CULTURA

[Cabecera]

[Índice] [Image][Image] [Image][Image] [Image] [Image] [Image]
[Image] [Image]

Portada Intern España Opinión SociedadCultura Gente
Deportes Economía
[Buscador]

[Menú de opciones]

El escritor holandés Cees Nootboom ve en el terrorismo vasco una

herida para Europa

[Librería Crisol]

El autor publica 'El día de todas las almas', una novela sobre la historia y las palabras

AMELIA CASTILLA, Madrid

Una fotografía de Miguel Ángel Blanco, concejal del PP en el Ayuntamiento de Ermua, tras ser asesinado, que fue publicada

en EL

PAÍS, presidió durante mucho tiempo la mesa de trabajo del

escritor

Cees Nootboom (La Haya, 1933). "Parecía un Buda. En su cara había una

pasado una

paz increíble para alguien que ha sido asesinado y que ha

angustia terrible", aclaró ayer el escritor, que ha utilizado la violencia terrorista como uno de los escenarios de su nueva

novela, El

día de todas las almas (Siruela), una reflexión sobre la historia,

las

palabras y Europa.

¿Qué recogerá la historia del dolor de los padres de Miguel [Image]

Madrid (Efe). Ángel Blanco? Nootboom cree que Nootboom, ayer, en

en las frías páginas de la

líneas historia no habrá lugar para los sentimientos, tan sólo unas

para describir el conflicto vasco, un conflicto que se ha

convertido

en "una herida para Europa", donde cada día nos llegan nuevas imágenes

de terrorismo, guerras y atrocidades. Nootboom defiende que "el dolor

debería pesar en la historia".

Palestina, Kosovo, Colombia, campos de minas, fosas comunes,

secuestros. El protagonista de *El día de todas las almas*, Arthur Daane, un reportero neerlandés que ha perdido a su mujer y a su hijo en un accidente aéreo, vive de grabar esas imágenes. "Lo hace sabiendo que sólo sirven para unos minutos cada noche en las televisiones del mundo, pero también sabe que esos momentos son vistos por gente que vive en paz", asegura en perfecto castellano el escritor.

Paralelamente a esas filmaciones, el cámara neerlandés -"un hombre de imágenes con capacidad para reflexionar, como muchos fotógrafos"- vaga con su videocámara por Berlín reuniendo fragmentos sin coherencia en la que será la película de su vida. Practicamente sólo se relaciona con tres amigos: una científica, un intelectual y un artista, hasta que un día conoce a Elik Orange, una joven de origen bereber que está realizando una tesis sobre la reina doña Urraca, a la que seguirá hasta Madrid.

La novela es una discusión sobre diferentes puntos de vista de la historia y la pareja protagonista representa dos maneras diferentes de ver los acontecimientos. "Él trabaja con el presente y ella bucea en los archivos buscando documentos que le ayuden a desvelar cómo era doña Urraca y por qué se casó con Alfonso el Batallador", dice el escritor. Tanto el cámara como la historiadora son personajes heridos. "Quería demostrar que los conflictos personales son como la historia de un país, porque lo que pasa siempre es consecuencia de algo que ha ocurrido anteriormente y tiene nuevas consecuencias".

Los personajes de *El día de todas las almas* utilizan perfectamente el lenguaje, el matiz de las palabras y su musicalidad, pero se expresan

siguiente, con el silencio. La palabra, según el autor de La historia
de la carece de recursos para interpretar los múltiples significados
realmente y realidad. "Hay algo falso cuando una cosa ha ocurrido
Faltan luego se convierte en un relato del que alguien se apropia.
todas las muchas cosas", asegura uno de los personajes de El día de
almas.

Los La novela, que ahora se publica en España, fue escrita entre
Viajar Ángeles, Australia y Menorca, donde el escritor tiene una casa.
manera de es para este holandés errante, además de una costumbre, una
puedo meditar y de escribir. "En mi casa de Amsterdam no me
conferencias sin concentrar. Me llaman para inauguraciones o para dar
parar. Prefiero la tranquilidad de los viajes", confiesa divertido.

días Nooteboom llegó el martes a Madrid, tras un recorrido de cinco
del huracán, por Alemania, donde ha promocionado un ensayo, En el ojo
realizados que todavía no se ha publicado en España, sobre los viajes
por el escritor en los últimos cuarenta años.

El viaje a España

se fraguó Precisamente, la nueva novela del autor de Desvío a Santiago
reconoce durante las numerosas visitas que el escritor ha realizado por
después de Asturias y León. "Así conocí a doña Urraca", bromea, aunque
la caída del muro, ha sido fundamental a la hora de redactar la
escritor, el novela. La nueva capital de Alemania es, a juicio de este
geográfica. Su centro de la cultura europea, y no sólo por su posición
peso en opinión es que el resurgimiento del Este tiene cada vez más
fuerte Europa. "Polonia, Checoslovaquia... si queremos una Europa

difícil y habrá que integrarlos a todos, aunque economicamente sea duro para todos".

La cordialidad de Nootboom, que luce unos pantalones de pana marrones con unos botines del mismo color, sólo se rompe cuando se le pregunta qué opina del Premio Nobel de Literatura, un galardón para el que parece haberse convertido en el eterno finalista. "¡Oh, no!, usted también", dice con cara de fastidio antes de jurar que no existe ninguna lista de escritores premiables.

© Copyright DIARIO EL PAIS, S.L. - Miguel Yuste 40, 28037 Madrid

EL MUNDO en Internet
www.el-mundo.es

.....

CULTURA

Jueves, 16 de noviembre de 2000

Cees Nootboom rastrea las huellas de la Historia europea en su nueva novela

El autor holandés se acerca al terrorismo español en «El día de todas las almas»

EMMA RODRIGUEZ

MADRID.- En El día de todas las almas (Siruela) el escritor holandés Cees Nootboom logra apresar el espíritu de este fin de siglo a través de la figura de su protagonista, Arthur Daane, un reportero que recorre con su cámara de vídeo los rincones de Berlín, intentando combinar las huellas de la Historia europea con los hechos y emociones más cotidianas.

Se trata de un ser perdido y confuso, como otros muchos personajes de Nootboom, que siente extrañeza de sí mismo, percibe constantemente la fragilidad de la existencia y, como el propio autor, no para de hacerse preguntas para entender cuál es su lugar en el mundo.

«Hay muchos libros de divertimento que resultan interesantes, pero yo no puedo dejar de ser yo mismo cuando escribo, no puedo dejar de cuestionarme lo que me rodea», señala Nootboom, quien

en esta novela deja constancia de su paso como testigo por una época turbulenta.

«Viví la guerra de niño. Mi padre murió en un bombardeo. En el 56 asistí a la revolución de Hungría y no puedo olvidar los olores de los fusiles y los cuerpos en el suelo, como tampoco el impacto de los países del Tercer Mundo por los que he viajado. Todo eso me ha sensibilizado y a la fuerza se tiene que reflejar en lo que hago», señala Nooteboom, quien en esta nueva novela traza un puente entre Berlín y Madrid, dos ciudades a través de las que intenta tomar el pulso a la Historia contemporánea.

En Berlín, ciudad en la que suele pasar largas temporadas, vivió un año crucial, el de la caída del muro. Sus vivencias de entonces, recogidas primero en un diario, a modo de esbozo, alimentan al protagonista de *El día de todas las almas*. «Berlín es una ciudad muy intensa en la que se resumen dos mundos. Está llena de heridas que aún hoy son visibles y en todo momento se tiene la impresión de estar en un escenario donde se operan cambios fundamentales», señala el autor.

Misteriosa mujer

A Madrid acude su protagonista tras las huellas de una misteriosa mujer. Es el año 1997 y se encuentra con la tragedia del terrorismo, justo en el momento en el que ETA asesinó al concejal del PP Miguel Angel Blanco, pese a todas las manifestaciones populares en contra.

«Siempre he mirado a España con interés. Fui testigo de la dictadura y también de la manera fantástica en que se desarrolló la transición. Ahora me preocupa el terrorismo y me planteo hasta qué punto no se trata de una consecuencia de la dictadura. ETA nació de la resistencia y ahora no puede aceptar las reglas democráticas. Se ha perdido en la violencia y en el mal, arrastrando una herida que duele a España, pero también a Europa».

Pero que no piense el lector que va a encontrarse con una obra política. Los acontecimientos reales van marcando el hilo de la narración, pero el auténtico conflicto está en el interior de los personajes, en sus pensamientos y desgarros.

«Pese a todas las tragedias, la especie continúa. Y para sobrevivir hay que dejar atrás a las víctimas. Nunca el sufrimiento personal aparece en los libros de Historia y este vacío es el que intenta llenar esta novela», señala el escritor, quien por medio del humor y del distanciamiento irónico consigue, como ha señalado la crítica alemana, que su novela resulte a la vez profunda y ligera.

El escritor holandés promociona en España El día de todas las almas, recién llegado de Alemania, donde acaba de publicar otra obra de ensayo en la que, a través de pequeñas piezas, expresa sus opiniones sobre cine, arte y fotografía. «Me gusta cambiar de género. En este caso, por ejemplo, el ensayo me curó del vacío que me dejó la novela», señala, «y también me encanta cambiar de ciudad», añade este hombre cosmopolita y observador que se mueve entre Amsterdam, Berlín y Menorca, como si cambiar de escena le ayudase a alargar el tiempo.

<http://www.el-mundo.es/diario/2000/11/16/cultura/16N0162.html>

.....

NORUEGA

MENÚ PRINCIPAL > BIOGRAFÍAS > Hamsun, Knut

Knut Hamsun

Knut Pedersen Hamsun que, en 1920, fue honrado como el primer ciudadano de su país a raíz de haber recibido el Premio Nobel de Literatura y, en 1948, a los ochenta y ocho años de edad, fue acusado como traidor a su patria y condenado por un tribunal noruego, quedará, en la literatura universal y más allá de ambos hechos, como uno de los escritores más notables de su idioma.

Hamsun nació el 4 de agosto de 1859, en Lom, una aldea situada en el valle de Judbranstal, en Noruega. Sus padres fueron Peder Pedersen y Tora Olsdatter. De acuerdo con las costumbres noruegas, su apellido debió haber sido Knut Pedersen, pero él adoptó legalmente el de Hamsun, que era el nombre de la granja ancestral de su familia. Sus padres pertenecían, en Noruega, a la <aristocracia campesina" de pequeños terratenientes sólidamente ,arraigados al suelo y a sus tradiciones. Como eran, sin embargo, muy pobres, Knut fue criado por un tío de carácter huraño, en las sombrías y desoladas islas Lofoten.

Atraído desde muy joven por la literatura, Hamsun trabajó como aprendiz de zapatero a fin de ahorrar dinero para publicar dos libros que había escrito: un poema largo que editó a los dieciocho años de edad y una novela. Ninguno de los dos alcanzó éxito.

Siguió una etapa de doce años de vagabundaje, durante los cuales desempeñó diversos oficios, con el propósito de poder

ingresar a la Universidad Cristianía, en Oslo. Fue fogonero, tutor privado, mensajero. Cuando finalmente logró entrar a la Universidad, descubrió que le era imposible estudiar y ganarse la vida a un mismo tiempo. Se embarcó entonces para los Estados Unidos, donde continuó su vida nómada. Por un tiempo estuvo indeciso respecto de su vocación, que él creía destinada a la Iglesia, como pastor de la Iglesia Unitaria, pero luego de pensarlo mejor, se decidió por la vida del campo. Después de trabajar algunos meses como lechero, en Dakota, se dirigió a Minneápolis, donde dictó conferencias sobre literatura francesa y, más tarde, a Chicago. Allí se empleó en una línea de tranvías de tracción animal y, según reza una leyenda, solía enfurecer a sus patronos y a los pasajeros porque, embebido en la lectura de Eurípides, olvidaba indicarles el sitio en que debían bajarse. Al ser despedido regresó a Noruega. Entre 1883 y 1886 trató de abrirse camino en el periodismo. Fracasado nuevamente, volvió a los Estados Unidos, esta vez como corresponsal del periódico "Verdens Gang". Después de algunos esfuerzos infructuosos por ganarse la vida como conferenciante en el noroeste, se dedicó a trabajar en los barcos pesqueros de Terranova por un período de tres años, al cabo de los cuales publicó una obra titulada "Fra Amerikás Aandsliv" (La Vida Espiritual en América, 1898), materia que abordó en forma muy sumaria, pero con talento y penetración.

Knut Hamsun estaba ya maduro para escribir una gran obra. Sus doce años de lucha prolongada con la miseria lo habían preparado para escribir su magnífica novela "Sult" (Hambre), que es, en substancia, y a través de las aventuras de Thomas Glahn, la descripción de sus propias experiencias en Cristianía. Pero Hamsun las describió sin amargura ni rencores, en una forma que demostraba que no sólo había asimilado la experiencia, sino también trascendido sus límites.

El acento original de esta obra, aparecida en 1890 y llena de profunda sinceridad, le valió un éxito inmediato. Tanto los países del norte como los de la lengua eslava se entusiasmaron con el arte y la personalidad del poeta vagabundo. Después fue publicada en Francia, donde Octavio Mirbeau dio a conocer una traducción de esta obra con un prefacio vibrante de entusiasmo. Con Francia vino también el reconocimiento de los demás países latinos.

Knut Hamsun fue, en suma, una verdadera revelación para Europa, que lo descubrió casi al mismo tiempo que a Máximo Gorki y que encontraba en ambos algo nuevo y sincero en literatura. Con ellos la pintura de las vidas más miserables dejaba de ser la cosa sórdida que había hecho de ella el

naturalismo, para aparecer dotada de una poesía cautivante en que el hombre, ligado a la tierra por una intimidad animal, revelaba su convivencia con el universo.

Con "Hambre" terminaron para Knut Hamsun los años de vagabundaje y de fracaso. El resto de su historia hasta la Segunda Guerra Mundial es una crónica serena de su ascensión a la fama, de más de treinta libros escritos en una variedad de formas y de una plácida existencia doméstica junto a su esposa y a sus cinco hijos.

Después de "Hambre", Hamsun publicó, en 1892, una extraña novela titulada "Mysterier" (Misterios), en que aparece, por vez primera, el vagabundo que iba a ser típico, más tarde, de sus obras y que está personificado aquí por Johan Nagel, un muchacho sensible a la naturaleza y al amor, dominado por impulsos irracionales y que abomina de la civilización. Nagel es muy similar, en varios aspectos, a Thomas Glahn, el héroe de "Pan" (1894), obra que, como la anterior, ilustra magníficamente la prosa llena de ritmos irregulares de Hamsun que es, en sus manos, un instrumento sensitivo que él maneja sin esfuerzo.

En más de una ocasión, Hamsun había manifestado una opinión poco favorable al arte dramático, que tentó, sin embargo, en "Königin Tamara" (La Reina Tamara, 1903), escrita en alemán y que desarrolla, a grandes rasgos, una historia antigua de amor vesánico. Anteriormente había publicado una colección de cuentos humorísticos reunidos en un volumen titulado "Siesta" (1879), al que siguieron: "Viktoria, die Geschichte einer Liebe" (Victoria, historia de un amor), conocida generalmente con el simple título de "Victoria"; "Munken Vendt" (1902), exposición dramática de las vicisitudes de la vida de un seminarista, y "Y Eventyrland" (1903), descripción poética de sus viajes por el mundo.

En "Unter Höstsjernen" (Bajo la Estrella de Otoño, 1912), y "En vandrer spiller med sordin" (Un vagabundo toca en sordina), reaparece el vagabundo, pero por aquella época, Hamsun había atravesado una crisis espiritual en su vida: el paso de la propia juventud vigorosa a la madurez. Los héroes de estas dos obras son, por tanto, hombres de cuarenta años que buscan su energía en su juventud perdida y son más dados a la contemplación que a la acción. A otras dos obras, tituladas "Born av tiden" (Hijos del Tiempo, 1913) y "Segelfoss by" (La ciudad de Degelfoss), siguió una de sus más grandes obras: "Markens Grode" (Los Frutos de la Tierra), en que Knut Hamsun ha escrito una epopeya del campesino "pioneer" que se va a las tierras baldías, las limpia, construye una choza de leños para abrigarse y, gracias a sus trabajos, funda una familia y

prospera. Pero la historia del campesino Isak no es feliz. El habla fundado su hogar con una muchacha llamada Ingrid, que había ido a ayudarlo a trabajar y que no tenía galanes a causa de su labio leporino. Al querer abortar para que su hija no nazca con su defecto, y evitarle los sufrimientos que ella había padecido, Ingrid es sentenciada a prisión, donde nace su hija, que es sometida a una operación para borrar su defecto. En la prisión, Ingrid ha aprendido costura y se resiste a volver a la vida y faenas del campo. Otros colonos llegan a instalarse al lugar, entre ellos Axel, quien llama a su lado a Barbro, una hermosa muchacha de la vecindad, que le da un hijo, pero como ella ha vivido en la ciudad, donde ha trabajado de sirvienta, y no desea tener amarras, ahoga a su criatura y pretende que la muerte de ésta se debe a un accidente. Una campeona, de los derechos de la mujer consigue su libertad y Barbro retorna junto a Axel, quien la recibe, pues su única preocupación es el no tener a su lado a quien le ayude en la época de la cosecha.

"Los Frutos de la Tierra" combina el tema heroico del explorador con la simplicidad de la vida primitiva. Como tal, es una de las grandes novelas campesinas de la literatura contemporánea. Después de ella, Knut Hamsun abandonó al individuo para enfocar a la sociedad a la que él pertenece. En "Landstrykere" (Los Vagabundos, 1927) describe la existencia de un grupo de vagabundos inveterados, honrados, generosos y leales, pero amantes, por sobre todo, de su libertad. Ellos aparecen por los caminos de Noruega cuando ha terminado la larga noche invernal, cuando la tierra palpita y los aldeanos se disponen a arar sus campos. Son organilleros, picapedreros, vendedores de anillos, relojes o cuchillos, ex aldeanos que llevan en la sangre el amor al camino y que a veces intentan quedarse en un lugar y echar allí raíces, pero la atracción del camino es más fuerte. Entre ellos hay hombres y mujeres. Ellas llevan el impulso en la sangre. No vagan, mas cuando aparece un extranjero se tornan inquietas, olvidan sus votos y se escurren al pajar donde el extranjero duerme. Los vagabundos se marchan pronto, porque el sol del norte no los entibiará por largo tiempo, las noches volverán a ser largas y pronto el frío~ y la oscuridad detendrán su inquieto caminar.

A raíz del éxito de "Los Vagabundos", Knut Hamsun publicó en 1930 una segunda parte de esta obra, titulada "August", y luego, "Men livet Lever" (El Camino Sigue Adelante), en que prosigue el relato de la existencia de Augusto y de su amigo Gordon Tl.demand. En esta última el relato se concentra principalmente en la vida múltiple de una pequeña ciudad. Después de una existencia nómada, Augusto intenta, en su vejez, casarse con Conrelai y la novela gira en torno a las circunstancias de la existencia cotidiana de los habitantes,

sus creencias y su religión, descritos con una ironía bondadosa y amable.

En 1932, Knut Hamsun puso el broche final a la serie iniciada por "Los Vagabundos , con Ringen Slutet" (El Anillo se cierra), la historia de Abel, quien prefería la vida del vagabundo a la estrecha existencia rutinaria de sus vecinos, cuyos preceptos y prejuicios no compartía, y que, un día, abandonó su hogar siendo todavía muchacho para embarcarse, tal como lo había hecho Hamsun en su juventud, a bordo de un barco que lo llevó a lugares donde realizó toda suerte de oficios. Al unirse a una prostituta, le fue dado conocer los aspectos más miserables y abyectos de la existencia. Muerta ella accidentalmente, retorna a su aldea natal, donde lleva una vida ociosa gastando el dinero que su padre le ha dado y mofándose de su madrastra, que pretende hacer de él un hombre de respeto. Luego de seducir a algunas de las mujeres casadas que fueron amigas de su infancia, Abel, vagabundo empedernido, vuelve a marcharse en ,un barco, para comenzar nuevamente su peregrinaje.

La obra de Knut Hamsun puede dividirse, en términos generales, en dos etapas, correspondientes a las dos épocas que definen su propio carácter. La primera, abarca, desde "Hambre" hasta "Bajo la Estrella de Otoño". La segunda, a partir de esta última novela. Las obras de la primera época son la expresión de un hombre convencido de su talento, quien, al llegar la hora del triunfo, parece arrojarlo al rostro de sus enemigos (es decir, la obra de 1fl individuo violento y duro). Las de la segunda época son más apacibles y el fruto de una madurez en camino a la senectud.

Hasta la invasión de Noruega por los "nazis" en abril de 1940, Knut Hamsun residía con su esposa, Marie Andersen, sus dos hijos y tres hijas, en Norholmen, cerca de Grimstad, una aldea de pescadores en la que Ibsen pasó su niñez.

"No hay .escritor que tenga un alma que pueda ser más fácilmente herida", decía de él un artículo aparecido en "Living Age". Esta susceptibilidad hacía a Hamsun huir de la publicidad, y su aversión se hizo principalmente notoria cuando, a raíz de haber cumplido setenta años de edad, la Sociedad Noruega de Autores quiso obsequiarle una copa conmemorativa y acudieron periodistas de toda Europa con el propósito de entrevistarlo. Hamsun escapó a la curiosidad pública, manteniéndose escondido por espacio de tres días, hasta que la copa fue obsequiada a otra persona.

No obstante esta aversión patológica a la curiosidad pública y a pesar de su deseo de rehuirla, Hamsun fue objeto de la

atención del mundo entero a raíz del proceso iniciado contra él, a comienzos de 1948, por la Cámara del Consejo de la Aldea de Sand, por su colaboración con el enemigo de su patria. Esta actitud fue, sin embargo, consecuente con la mostrada por Hamsun durante la Primera Guerra Europea, en que no hizo ningún misterio de su simpatía hacia la causa de Alemania. Cuando los "nazis" entraron a Oslo, Hamsun aprobó la invasión y atacó al gobierno noruego por oponerse a ella. "El gobierno ordenó la movilización y en seguida huyó y la juventud noruega muere ahora por ese gobierno" declaró en dicha ocasión. Durante su proceso, sin embargo, Hamsun expresó, en defensa propia, que los alemanes no habían recibido de él todo lo que habían esperado, y que su único deseo durante la ocupación había sido consagrar las escasas fuerzas que aun le restaban a terminar su obra..

Prácticamente toda ella es autobiográfica y las mejores son las que relatan su juventud vagabunda. El ambiente por él descrito es similar, en cierto modo, al que pintó Johan Bojer, con la diferencia de que mientras a Bojer lo preocupaba la condición social y material de sus personajes, a Hamsun le interesó únicamente la psicología de los suyos. "Si tenemos en cuenta la estrecha relación de Hamsun con la naturaleza, penetramos directamente en el corazón de su obra", dice de ella Walter A. Berendsohn. "Su propósito al escribir fue "darle al alma individual lo que a ella le pertenece y las influencias que en su obra se perciben son tan dispares, y contradictorias como para abarcar a Rousseau y a Strindberg". En sus novelas, Hamsun abordó a veces temas que habrían resultado escabrosos en manos de cualquier otro escritor, pero él los trató con un criterio conservador y tradicionalista. En el fondo, en él primó siempre el campesino aristócrata. Expresando una vez su actitud frente a la vida, a la educación y a la literatura, resumió su filosofía cuando dijo: "¿ Acaso la cultura no es, después de todo, la educación del corazón?".

.....

ALTRES MIRADES

Lluís LLACH

Marguerite YOURCENAR

Lluís LLACH

Itaca

Quan emprenguis el viatge
Has de demanar que el camí sigui llarg
ple de ventures i de coneixences
has de demanar que el camí sigui llarg
que siguin moltes les matinades(...)
Tingues sempre al cor la idea d'Itaca
Hi has d'arribar, aquest és el teu destí
Però no forcis mai la travessa
És preferible que s'allargui molts anys
I siguis vell quan fondegis l'illa.
Enriquit per tot el que hauràs guanyat en el camí
Sense esperar que t'ofereixi més riqueses.
Itaca t'ha donat el bell viatge
Sense ella no hauries salpat.
I si la trobes pobra, no pensis que Itaca
t'hagi enganyat. Savi com bé t'has fet
sabràs el que volen dir les Itagues.

Més lluny, heu d'anar més lluny
dels arbres caiguts que ara us empresonen,
i quan els haureu guanyat
tingueu ben present de no aturar-vos.
Més lluny, sempre aneu més lluny,
més lluny de l'avui que ara us encadena.
I quan sereu deslliurats
torneu a començar noves passes.
Més lluny, sempre molt més lluny,
més lluny del demà que ara ja s'acosta
i quan creieu que arribeu, sapigheu trobar noves sendes.

Bon viatge pels guerrers
que al seu poble són fidels,
afavoreixi el Déu dels vents
el velam del seu vaixell,
i malgrat llur vell combat
tinguin plaer dels cossos més amants
omplin xarxes de volguts estels
plens de ventures, plens de coneixences.
Bon viatge pels guerrers
si al seu poble són fidels

i malgrat llur vell combat
l'amor ompli el seu cos generós
trobin els camins dels vells anhels
Plens de ventures, plens de coneixences.

(Lletra Carles Riba/ Kavafis/ Lluís Llach)

Marguerite YOURCENAR : fragment de “Contes Orientals

L'autora

L'obra

L'autora

Marguerite Yourcenar (1903-1987), fou la primera dona que fou elegida membre de l'Acadèmia Francesa el 1980. Va atènyer renom internacional mitjançant les seves obres **Les memòries d'Adrià** (1951), i **Opus Nigrum** (1968), entre d'altres. Gran viatgera, es va traslladar a Anglaterra el 1914., va passar llargues temporades a Itàlia i Àustria, entre altres països. Descobrí Grècia entre 1932 i 1933. Durant un creuer el 1935 amb el poeta i psicoanalista grec Andreas Embiriko va començar els **Contes Orientals**. El seu company de viatge l'informà – i l'exhortà a interessar- s'hi- dels passeigs balcànics medievals, les supersticions gregues i la vella Rússia. L'escriptura del seu llibre es va alimentar també amb la lectura dels contes dels germans Grim i de Christian Andersen.

Fragment de “Contes orientals”, 1938 (Ragusa sota el foc de miralls ardents)

La llarga cua beig i gris de turistes que s'estenia al carrer major de Ragusa; els gorros amb sutàs i les ostentoses jaquetes brodades balancejant-se al vent a les portes de les botigues il.luminaven els ells dels viatgers a la recerca de regals barats o de disfresses per als balls de màscares a bord del vaixell. Feia una calor com tan sols pot fer-ho a l'infern. Les muntanyes pelades d'Herzegovina projectaven a Ragusa el seu foc de miralls ardents. Philip Mild va entrar a una cerveseria alemanya on hi havia unes quantes mosques grosses amb el seu zumbeig dins d'una foscor abassegadora. La terrassa del restaurant donava paradoxalment a l'Adriàtic, que reapareixia allí , en plena ciutat, en el lloc més inesperat, sense que aquesta vista blava sobtada no servís per a una altra cosa que no fos afegir un color més al gromull de la plaça del mercat. Pujava una pudor espantosa d'un munt de deixalles de peix que picotejaven unes gavines quasi insuportablement blanques. Ni gota d'aire procedent de la mar. El company de camarot de Philip, l'enginyer Jules Boutrin, bevia assegut en un velador de cinc, a l'ombra d'una umbrel.la color foc que, de lluny, semblava una taronja grossa flotant al mar.

-Explica'm una altra història, vell amic- va dir Philip escarxofant-se pesadament a una cadira-. Em cal un whisky i una història davant la mar... La història més bonica i la menys real possible, que em faci oblidar les mentides patriòtiques u contradictòries d'aquests pocs diaris que acabo de comprar al moll. Els italians insulten els eslaus, els eslaus als grecs, els alemanys als russos, els francesos

a Alemania, i a Anglaterra gairebé el mateix. Tots tenen raó, imagino. Parlem d'una altra cosa....(...)

.....

.....

MOTS EN DIRECTE: LES ENTREVISTES

Bernardo ATXAGA

**Entrevista realizada por Lucía Iglesias Kuntz,
periodista del Correo de la UNESCO**

[photo] **“Lengua vasca, sal a la calle”, decía una canción del siglo XVI. Tal es el credo del escritor Bernardo Atxaga*, que reivindica el euskera y el castellano como dos primeras lenguas.**

*Bernardo Atxaga, pseudónimo de Joseba Irazu Garmendia, nació en 1951. Trabajó como economista, profesor de euskera, librero y

El idioma es guionista de radio antes de dedicarse por entero a la literatura. Obabakoak (1988) es la obra que usarse como un lo consagró como escritor y por la que recibió el medio de Premio Nacional de Literatura en 1989. También es cambiar la autor de Etiopía (1978), Memorias de una vaca realidad. (1992), El hombre solo (1993), Dos hermanos (1995) y Esos cielos (1996).

Adrienne Rich,

escritora [Image]De origen desconocido y cuatro o cinco estadounidense milenios de existencia, el euskera es hoy (1929-) el idioma de unas 600.000 personas en el País Vasco español y Navarra y otras 80.000 en la región vasca francesa. El claro retroceso que vivió este idioma durante los cuarenta años del franquismo ha dado paso a una convalecencia prometedoras gracias a tres factores: la unificación del euskera en torno a una lengua literaria común, su reconocimiento como lengua cooficial, en 1979 y el fomento de su enseñanza. Paralelamente, la literatura en lengua vasca se abre camino gracias a un puñado de autores comprometidos con su uso. Uno de ellos, Bernardo

Los periódicos Atxaga, de 48 años y Premio Nacional de Narrativa nacionales no en 1989 por Obabakoak, es el primer escritor en publicar jamás una lengua vasca que ha obtenido reconocimiento sola noticia internacional.

positiva sobre la

lengua, ni una ¿Recuerda personalmente la represión del euskera sola. Eso es un durante los años del franquismo, o hay más mito

abuso.

que verdad?

Es una verdad absoluta, aunque también es cierto que el euskera no atravesaba una situación boyante antes de la guerra civil. Sólo una sociedad que tiene médicos de guardia los domingos puede preocuparse por salvar su lengua. Antes de la guerra, el País Vasco tenía enormes problemas económicos; mantener la lengua era un milagro sólo al alcance de las castas intelectuales o religiosas. Y mi caso personal es un poco parecido. Mi abuelo era carpintero, y mi bisabuelo también. Desde luego tenían otras preocupaciones que conservar su lengua...Yo tuve otra instrucción, e instrucción para mí es sensibilidad, así que me dije que por qué iba a perder un idioma que había heredado. En cuanto a la represión, en mi infancia fue tremenda. Mis hermanos y yo sufríamos palizas en la escuela si nos sorprendían hablando vasco...y era la lengua que hablábamos en casa. Sabíamos que en ningún lugar público debíamos utilizar la lengua vasca so pena de ser castigados.

Con la democracia, la autonomía y las leyes de normalización lingüística, se pasó en muy poco tiempo de la represión total a la obligatoriedad actual de aprender la lengua vasca en la escuela, ¿qué le parece esta iniciativa?

También se obliga a aprender inglés. Es un tema muy complejo de analizar, porque ¿hasta qué punto tiene un Estado derecho a marcar una línea oficial en la enseñanza? Y, sin embargo, hasta ahora lo hacen todos. El ministerio de Educación es fundamental en todos los países, hay muy poca libertad en este sentido. Por otra parte, la gente que vive en el País Vasco y no quiere saber nada de nuestra lengua ni de nuestra cultura no es gente respetable.

¿No hay un exceso de utilización política del euskera?

Sinceramente, creo que no. No veo cómo medio millón de personas pueden hacer barrabasadas a 35 millones de españoles castellano hablantes. Al contrario, pienso que sencillamente hay mucho abuso de la mayoría. Los periódicos nacionales no publican jamás una sola noticia positiva sobre la lengua, ni una sola. Eso es un abuso.

La unificación del euskera en torno a un registro

común normalizado es todavía objeto de polémica, ¿piensa que era indispensable para su supervivencia?

Ningún idioma del mundo progresa con una diferenciación o una fuga constante. Todas las lenguas son centrífugas, pero al mismo tiempo existe una tendencia al “centripetismo”, a atraer de nuevo al idioma a un registro común, porque de lo contrario ninguna función superior de una lengua podría realizarse. No se pueden escribir libros de arquitectura en pidgin,¹ habrá que utilizar un inglés estándar, forzado en aras de una mejor expresión de lo que se quiere contar. En inglés, cada comunidad desarrolla su forma de hablar, su propio acento. Se puede estar a favor o en contra de esa disgregación, pero como decía un lingüista amigo mío a sus alumnos chicanos, “podéis hablar en spanglish, pero si queréis estudiar Derecho tendréis que escribir en inglés”. Todas las lenguas que progresan tienden a la simplificación. Ese mismo amigo mío afirma que en ningún sitio es la lengua más compleja que en una aldea. En Chicago o en Nueva York el inglés es mucho más sencillo que en un pueblo perdido de Irlanda.

Siendo completamente bilingüe, siempre escribe primero en euskera, ¿por qué?

Literariamente, estoy acostumbrado a pensar en euskera. La confección de un cuento o de un poema siempre es en esa lengua, que es mi lengua íntima, en la que yo hago mis apuntes en mis cuadernos, aunque esté en Estocolmo o en Madrid.

Me he acostumbrado a esa práctica, que no creo que tenga mucho de ideología, es una técnica sin más. Otras personas requieren meterse en un convento y estar cien días sin salir. Dentro de mi ceremonia de la escritura está el escribir primero en lengua vasca. Y he llegado a la conclusión de que no es algo tan importante ni tan definitorio. Me daría igual escribir en cualquier otra lengua que supiera.

Pero llama la atención que sea usted quien se traduce a sí mismo.

Hay lenguas que están más o menos próximas, que son como las hojas de un calco que coinciden una sobre otra. Ocurre con el catalán y el castellano. Gráficamente, yo veo la traducción como un salto, y el salto del catalán al castellano es como bajar de la acera a la

carretera. Pero en la lengua vasca el salto interpretativo es enorme y es muy arriesgado dejárselo a un traductor. En general, lo que yo hago es “cotraducir”. Personas muy cercanas a mí hacen una primera versión, que yo destrozo y hago la definitiva. Es muy difícil explicar lo que es ser un escritor bilingüe, es durísimo enfrentarse al propio texto para traducirlo. A mí cada vez me da más vértigo, cada vez veo los textos más lejos unos de otros.

En cambio, las traducciones de sus libros a lenguas extranjeras se hacen a partir del castellano, ¿no tiene eso algo de claudicación? No, porque el concepto que tengo de lengua, que yo uno siempre al de forma de vida, hace que el castellano sea también para mí una primera lengua. En mi forma de vida hay dos primeras lenguas, y afortunadamente me puedo valer de las dos.

¿Se considera nacionalista?

España no me desagrade. En mi concepción política no soy independentista. España no me parece una mala organización ni un mal país. Otra cosa es estar dentro de una manera crítica.

-----
1. Se da el nombre de pidgin a toda lengua de relación de gramática simplificada, nacida como consecuencia del contacto de lenguas diferentes.

[top]

.....

QUADERN DE L'ALUMNE/A

ALBÀNIA

Flora BROVINA

1. Llegeix els poemes de l'autora. Quina subtilesa hi aprecies rere la senzillesa, en especial, després de saber les peripècies biogràfiques de l'autora.
2. Quin valor té l'esperança en aquests poemes?

.....

Ismail KADARÉ

1. Aquí tens una mostra d'un parell de comentaris periodístics sobre un llibre. Intenta de fer-un amb el mateix tipus de to després d'haver llegit alguna de les teves novel·les favorites.
2. Esbrina la història d'Albània, en especial l'ocupació nazi que es cita en aquestes dues cròniques.

.....

Bashkim SHEHU

1. Llegeix tota la informació sobre aquest autor i fes-ne una fitxa amb aquells aspectes biogràfics que trobis més rellevants.
2. Fes un resum del seu article sobre la literatura albanesa i cerca alguns dels seus autors i autores a una enciclopèdia.
3. En el fragment **Al mirall mogut**, B. Shehu parla de la màgia dels mots, en especial, quan els sent fora del teu país, descontextualitzats. Quina significació té **al mirall mogut** per a l'autor?
4. Fes una redacció en la qual t'imaginis la visita a una país del qual en desconeixes la llengua. Explica les teves sensacions.
5. Llegeix el conte de l'autor Pere Calders **Antaviana** en el qual un nen li dona tota mena de significacions a aquest mot.

.....

ÀUSTRIA

Elfriede Jelinek

1. Cerca la història d'Àustria i esbrina'n la situació política que viu el país en l'actualitat.
2. Quina és l'opinió de l'autora pel que fa als cicles de la història? Hi entreveus algunes ironies en els seus comentaris?
3. Elfriede Jelinek és un dels/ de les múltiples escriptors/res compromesos amb el seu país. Repassa els dossiers de "Literatura i interculturalitat" i cita'n com a mínim cinc més. De quina manera hi estan i quines conseqüències han patit?
4. Quin creus que ha de ser el paper del/de la intel·lectual amb la societat? Creus que els que es dediquen a la creació literària se n'haurien de separar i dedicar-se tan sols a la literatura? Quines i quantes possibilitats hi veus?

.....

AZERBAIDJAN

Kurban SAID/ baronessa Elfriede Eherenfels

1. Aquest llibre és de ple un llibre que es troba a la crilla de diferents cultures, és a dir, intercultural. Indica'n el per què.
2. Situa Bakú al mapa. Què en creus de les fronteres geogràfiques?
3. Al primer fragment s'hi descriu l'ambient d'una escola. Pels detalls que es donen, a quin època la situaries? Contrasta-ho amb la teva escola o institut.
4. Quin és un dels temes discussió entre Ali i Nino? Amb qui estàs d'acord. Justifica-ho.
5. Quantes nacionalitats s'esmenten en els texts i quines llengües hi corresponen?

6. La novel·la narra l'amor entre aquest noi Ali i la Nino des de l'adolescència fins a la mort d'Ali. En un fragment es descriu un dels primers atansaments amorosos entre tots dos. Escriu-ne unes ratlles més i imagina un possible final per a aquesta novel·la.
7. Esbrina en una enciclopèdia la situació actual política, social i lingüística de l'Azerbaidjan i equipara-ho a d'altres casos semblants.

.....

BULGÀRIA

Elias Canetti

1. Aconseguir el llibre "Les veus de Marraqueix" i llegir-lo. Pren apunts de cada conte en un quadern i contrasta'ls amb els apunts que has llegit.
2. La visió de Canetti sobre un país africà és la d'un estranger però també la d'un escriptor que té el do de l'observació profunda i meditada. En què es diferenciaria de la d'un turista?
3. En un conte concret exalta el valor de la literatura oral i de la literatura en general. Quin és i per què?
4. Dóna els elements pels quals el llibre té aquest títol. Cerca dos o tres altres títols possibles.

.....

CROÀCIA

Conte croata: "El bosc màgic"

1. Explicar contes és un art molt antic que és viu encara a totes les cultures del nostre planeta i pertany bàsicament a la tradició popular oral. Normalment, tots segueixen una estructura similar. Quina és l'estructura d'aquest conte?
2. La intervenció dels animals i d'un món màgic hi és també sempre present. Com es dóna a "El bosc màgic"?
3. També, normalment, tots els contes tenen una lliçó moral, quina és en aquest, concretament?

.....

Vlado Gotovac/ Slavko Mihalic

1. Contrastar els poemes d'aquests dos escriptors. Quin és el tema de cadascun dels poemes i quins recursos utilitzen?

Miroslav Krleža

1. Aquest fragment ben bé podria titular-se: "Tornada a Kaptol: familiar i estrany alhora. Podries donar-ne uns altres títols possibles?"
2. Destria els moments narratius dels purament descriptius. Quins creus que predominen en el relat?
3. Crea una petita narració en què t'imaginis una persona ja gran que retorna al lloc de la seva infància i descriu les teves emocions i sensacions.

.....

Vesna PERUN

1. Aquesta autora reivindica en la seva obra els sentiments, la bellesa, l'alegria de viure, l'amor i l'erotisme. Quins d'aquests aspectes es veuen reflectits en el poema **El jove adormit**?
2. Crea un poema sobre un noi o una noia que t'inspiri uns sentiments amorosos mentre està adormit, a l'estil del poema anterior.

Antun, SOLJAN

1. El fragment sobre el port d'Antun Soljan està descrit des d'una perspectiva a "vol d'ocell". En el llenguatge cinematogràfic s'utilitzen els termes de "picat" i "contrapicat", segons si la presa es fa des de dalt o des de baix. Fes un parell de descripcions amb aquests dos punts de vista.
2. Llegeix tots els fragments dels autors i autores croates i fes un esquema amb dues columnes: a la primera indica el tema de cada autor/a, i a la segona, indica'n l'estil. Al final fes-ne una valoració global.

DINAMARCA

Inger Christensen (Vejle, 1935) (poesia)

1. Després de la lectura, què t'ha sorprès més? Quines són les teves impressions? Què t'ha suggerit?
2. Fes atenció a la forma del poema. Els "hi ha" fan referència a diversos aspectes de l'existència- concrets i abstractes- en un intent d'abraçar-ho tot. Quins són? Fes un llistat de noms concrets i un de noms abstractes.
3. Aquest poema té reminiscències de l'anomenada "escriptura automàtica" dels surrealistes. Esbrina'n els corrents del moviment i digues quins punts hi hauria en comú i quins altres no.
4. El poema es basa normalment en la connotació, en l'ampliació significativa dels mots més enllà del seu significat denotatiu, és a dir de la significació que pot donar-me un diccionari més objectiva. Quins elements connotats hi trobes?
5. Fes un poema que iniciï de la mateixa manera que aquest amb "hi ha" i escriu tot allò que vulguis segons la teva inspiració. Contrasta el teu resultat amb les altres produccions de la classe.

.....

3. Article sobre la literatura danesa actual

1. Quins i quines són els escriptors/res danesos/ses més reconeguts/des dins l'actualitat internacional.
2. La literatura danesa, com altres cultures que corresponen a països geogràficament petits i amb una llengua minoritària, són poc reconegudes internacionalment. Quines altres cultures creus que estan en la mateixa condició? Fes un repàs, en especial, de les literatures europees minoritàries.
3. Imagina't que vas a Dinamarca, per exemple, a a qualsevol altre país i has de fer una presentació – resum de la literatura catalana actual. Cerca informació i fes un resum sintètic de l'actualitat de les lletres i dels autors i de les autores més representatives i fes-ne una conferència.
4. Cerca més informació a Internet sobre alguns dels escriptors i de les escriptores danesos/es esmentats.

.....

GRÈCIA

1. Kavafis ha escrits molts poemes d'amor i també molts en què parla de la seva pàtria. Llegeix el poema-cançó de Lluís Llach en què s'inspira també en uns versos de Kavafis. Què creus què significa Itaca?

Lluís LLACH

Itaca

Quan emprenguis el viatge
Has de demanar que el camí sigui llarg
ple de ventures i de coneixences
has de demanar que el camí sigui llarg
que siguin moltes les matinades(...)
Tingues sempre al cor la idea d'Itaca
Hi has d'arribar, aquest és el teu destí
Però no forçis mai la travessa
És preferible que s'allargui molts anys
I siguis vell quan fondegis l'illa.
Enriquit per tot el que hauràs guanyat en el camí
Sense esperar que t'ofereixi més riqueses.
Itaca t'ha donat el bell viatge
Sense ella no hauries salpat.
I si la trobes pobra, no pensis que Itaca
t'hagi enganyat. Savi com bé t'has fet
sabràs el que volen dir les Itagues.

Més lluny, heu d'anar més lluny
dels arbres caiguts que ara us empresonen,
i quan els haureu guanyat
tingueu ben present de no aturar-vos.
Més lluny, sempre aneu més lluny,
més lluny de l'avui que ara us encadena.
I quan sereu deslliurats
torneu a començar noves passes.
Més lluny, sempre molt més lluny,
més lluny del demà que ara ja s'acosta
i quan creieu que arribeu, sapigueu trobar noves sendes.

Bon viatge pels guerrers
que al seu poble són fidels,
afavoreixi el Déu dels vents
el velam del seu vaixell,
i malgrat llur vell combat
tinguin plaer dels cossos més amants
omplin xarxes de volguts estels
plens de ventures, plens de coneixences.
Bon viatge pels guerrers
si al seu poble són fidels
i malgrat llur vell combat

l'amor ompli el seu cos generós
trobin els camins dels vells anhels
Plens de ventures, plens de coneixences.

(Lletra Carles Riba/ Kavafis/ Lluís Llach)

.....

3. Títos Patríkios en un dels seus poemes parla d'Èdip. Esbrina qui era i quina significació té en la mitologia grega i també cerca quins autors grecs clàssics li dedicaren alguna obra tràgica.

.....

HONGRIA

.Sándor MÁRAI (Kassa, 1900)

.Zsuzsa TAKÁCS (Budapest, 1938)

ESTAT ESPANYOL

1. A continuació tens una informació trobada Internet sobre les llengües que es parlen a l'Estat Espanyol. Comprova si correspon a la realitat i amplia'n les dades de cadascuna d'elles.

País BASC

1. Intenta d'esbrinar tot el que puguis sobre l'origen de la llengua basca i alguns trets de la seva gramàtica.

2. Connecta a través d'algun xat amb alguna persona basca perquè et tradueixi aquest poema de Gabriel Aresti.

GABRIEL ARESTI [Bilbo, 1933-1975]

Untergang

Egun honetan nire gogoak
utzi nahi baitu mendia,
MALDAN BEHERA DOA AGURO
NIRE GORPUTZ BILUZIA

Nire aitaren etxea

Euskal harria

.....

3.Esbrina informació sobre aquest autor. A continuació tens una versió d'un poema d'Edgar Allan Poe. Remet-te a aquest autor i cerca'n la traducció en espanyol. A continuació fes-ne la teva versió catalana.

JON MIRANDE [1925-1972]

Belea

(Una traducció basca del poema d'Edgar Alan Poe: "The Raven")

Akelarre III

Kanpoan gauerdi,
horstoen firfira
ahuen bat dirudi.
Izarrak non dira?

Kanpoan ilhuna:
nehon ez argirik
ikhara, ilhuna,
zuziena baizik.

Akher hil bat datza
bere odolean.
sorginak dabiltza
leize hospelean.

Dathorkeieneko
urherzko tronu bat
su-aurrean dago
Aingeruarentzat.

Sorginen leizean
lizun, bilhuts-gorri,
bilhoak haizean,
neska bat dantzari...

Oi zu neska lerdin
oin-beso arinak
zuga du atsedin
Satan nagusi onak!

Jo zazute txistu,
eta danbolinak;
egizute kantu
gauazko Reginak:

"Argi-Ekharlea
goresten zaitugu.
Gure zaintzalea
Gaur hel zakizkigu!"

ANNEX

ALBÀNIA

Escriptors albaneses

BROVINA, Flora

DONES, Elvira

KADARE, Elena

Madre Teresa (pseudònim de Agnes Gonxha Bojaxhiu (1910-1997))

.Informació sobre Flora Brovina (article en anglès)

Flora BROVINA

by Siobhan Dowd, International PEN Writers in Prison Committee

(August 24, 1999) It may take years to pick up the pieces in Kosovo, and for now the possibility of Kosovan Serbs and Albanians living amicably side by side seems remote. But before the situation spiraled into the all-out conflict of NATO bombing, mass graves, and flight (by all parties in all Silenced Voices, directions), a few sane voices did plead a monthly column for a solution that avoided the carnage. about imprisoned Flora Brovina, an Albanian writer currently authors, is under arrest in Serb territory, was one of written by them.

(Aquesta columna va aparèixer a la **Literary Review** (London) (informació treta d'Internet)

Flora Brovina

A 50-year-old poet, woman's activist and pediatrician, Brovina is an Albanian who has denounced Serb human rights abuses in Kosovo, called for independence for the originally region, but also wanted throughout a non-violent approach. Her poems are extremely popular in the region and she has published four books. She is on record as having stated in January that "if this war is not stopped it will get much bigger. It will be worse than Bosnia. In March last year she was one of A peaceful Albanian poet the organizers of a March of languishes in prison on 20,000 ethnic Albanian women whose charges of terrorism. message was unambiguous: "peace. They gathered near the U.S. Center of Information in Pristina, waving sheets of blank, white paper.

She explains that the papers symbolized their belief that "all options were still open" and "nothing had been written down."There was still time to broker a peace that would allow ethnic Albanians the right to self-determination, grant Kosovo back its autonomy, and put an end to a Serb military dominance in the region that had become increasingly ugly. Brovina has worked as a doctor for many years in Pristina. After the regime of President Milosevic revoked

Kosovo's Flora Brovina technical status as an autonomous believes she is not republic, the Kosovan Liberation Army a prisoner so much grew, drawing its members mainly from as a "bargaining areas.

The Serb army marched into the region to country the emerging revolutionaries, and very quickly reports of atrocities began emerging. Albanian intellectuals in key jobs found themselves fired — including Brovina, who was dismissed from her post at a Pristina hospital. Her involvement in the ensuing struggle was prompted by a massacre in Likosane, a small village in central Kosovo: "I saw pictures of an entire family that had been slaughtered," she said. "I saw helpless children who had been gunned down."

She founded and became president of The Women's League of Kosovo, a movement that organized peaceful demonstrations and mobilized mass support against the violence. In October 1998, she participated in a student protest that was broken up by police with baton charges and tear gas. "They beat me on the back with a baton," she recalled later. "And I still didn't leave." She also established a clinic and refuge for women and children in Pristina. Its emphasis was on disseminating basic health education. Leaflets were produced aimed at helping families through critical times, with advice ranging from treating snake bites, dressing wounds, to delivering babies.

An orphanage was also set up for children who had lost their parents to the civil war, containing up to 25 children at any one time. (When the Albanians reclaimed Pristina, the orphanage was found deserted. Nobody knows what happened to the children.)

As the NATO bombing began, Brovina's husband, who had been in when the NATO bombing of Belgrade on business, fled to Yugoslavia began, Flora Tirana. Brovina herself opted to Brovina decided to stay stay in Pristina, and not flee, in Pristina, while her believing that her medical skills husband fled to Tirana, would be needed. She moved to a the capital of neighbor's house, hoping thereby to eighboring Albania.Avoid the notice of the Serb forces, and kept a diary of events on a wad of graph paper. She records visits to pregnant women and clinic sessions conducted amid a city falling apart at the seams. The last entry she wrote, found after the Serb forces withdrew, was on March 26. "I came here at 11:25. Nobody in the streets. People are waiting for bread — long lines.Telephone disconnected — even here. Now I don't have any connection with anyone."

The first news of her arrest broke on April 24, when Brovina's son emailed the writers' association PEN. He reported that she had been picked up two days earlier by what he termed "Serb masked paramilitaries" who lay in wait for her where she was staying and took her away in a car. He urgently requested that the news be disseminated as widely as possible. For sometime,her whereabouts remained unknown; there were fears for her life. However, it transpired that she was alive, and held in a prison near Pristina. As the Serb troops, however, withdrew from the region, she was among hundreds of detainees transferred to a prison in Pozarevac in Serbia. A Washington Post staff writer reported that visitors there in July found her pale but defiant. With her boots missing their laces, she stood with her hands clasped behind her back and denounced the Serbian criminal justice system — despite the fact that two disapproving wardens were looking on. She said that she was not a prisoner so much as a "bargaining chip."

She has been charged with being a terrorist — specifically with “joining in enemy duties” and engaging in “criminal acts endangering the territorial integrity” of the state.

The charges appear to be linked solely to her many humanitarian activities and gestures of peaceful protest. Her husband, who has now returned to Pristina, says that her high blood pressure has been exacerbated by her imprisonment.

.....

BÈLGICA

Escriptores belgues

- * Arit, Lisa E. (fl.1999)
- * Beatrijs of Nazareth [aka Beatrice; Beatrijs van Tienen] (ca.1200-1268)
- * Belle, Anita van (1960-)
- * Blondeau, Noelle (1938-)
- * Castele, Iris Van de
- * D'haen, Christine Elodia Maria (1923-)
- * Gevers, Marie
- * Haesaert, Clara (1924-)
- * Hemmerechts, Kristien
- * Joris, Lieve (fl.1999)
- * Loveling, Virginie (1836-1923)
- * Mallet-Joris, Françoise (1930-)
- * Nyangoma, Nadine Dominicus van den Bussche (fl.1992)
- * Sarton, May [aka Eleanore Marie Sarton] (1912-1995) ; Goodale Hill Press ; More Information ; More Information ; Bibliography
- * Theroigne de Mericourt, Anne-Joseph (-1817)

(Consulteu a Internet www.celebration)

BULGÀRIA

Escriptores búlgares

- .Bagryana, Elisaveta (1893-1991)**
- .Dimitrova, Blaga (1922-)**
- .Gabe, Dora Petrova (1888-1983)**
- .Kristeva, Júlia (1941-)**
- .Lazarova, Rouja**
- .Mutafchieva, Vera Petrova (1929-)**

.....

CROÀCIA

Escriptores croates

.Benini Getz, Milena
.Boskovic, Anica (1714-1804)
.Bric-Mazuranic, Ivana (1874-1938)
.Drakulic, Slavenka (1949-)
.Jarnevic, Dragojla (1812-1875)
.Luksic, Irena (1953-)
.Paranuva, Vesna (pseudònim per Vesna Parum) (1922-)
.Ugresic, Dubravka (1949-
Zagorka (pseudònim de Marie Juric) (1873-1957)
.Zuzoric, Cvijeta (1552-1648)

.....

ESCÒCIA

Escriutores escoceses

Aberdeen and Temair, Ishbel Maria Marjoribanks Gordon, Marchioness of
(1857-1939)
Address By Lady Aberdeen, President of the Aberdeen Association, At a
Public
Meeting, Ottawa, 1898 (page images at canadiana.org)
The Irish Literary Revival: A Lecture Delivered At the Request of the
Catholic Young Ladies' Literary Association (page images at canadiana.org)
President's Closing Address At the Fifth Annual Meeting of the National
Council of Women of Canada (page images at canadiana.org)
Through Canada With a Kodak (Edinburgh : W.H. White, 1893) (page images
at
canadiana.org)
What Is the Use of the Victorian Order of Nurses for Canada? (Ottawa:
Mortimer, 1900) (page images at canadiana.org)
Adam, Jean (1710-1765)
Adams, Jean (1710-1765)
Anderson, Anne (1874-)
Angus, Marion (1866-1946)
Baillie, Grisell [aka Grizel Baillie] (1665-1746)
Baillie, Joanna (1762-1851)
Bannerman, Helen (1862-1946)
The Story of Little Black Sambo (illustrated HTML at which.net)
The Story of Little Black Sambo, and The Story of Little Black Mingo
(Gutenberg text)
Beaton, M. C. [aka Helen Crampton; Ann Fairfax; Jennie Tremaine; Charlotte
Ward; Marion Chesney] (fl.1992)
Bird, Isabella Lucy [aka Isabella Bishop] (1831-1904)
The Golden Chersonese and the Way Thither (Gutenberg text; unofficial until
30 Sep 2002)
The Golden Chersonese and the Way Thither (New York: G. P. Putnam's
Sons,
1883) (illustrated HTML at Celebration of Women Writers)

The Hawaiian Archipelago: Six Months Among the Palm Groves, Coral Reefs, and
Volcanoes of the Sandwich Islands (illustrated HTML at Indiana)
A Lady's Life in the Rocky Mountains
illustrated HTML at Indiana
Gutenberg text
Unbeaten Tracks in Japan (Gutenberg text)
The Englishwoman in America (London: J. Murray, 1856) (page images at
canadiana.org)
Blackwell, Elizabeth (1700-1758)
Bowes, Mary Eleanor [aka Countess of Strathmore] (1749-1800)
Brunton, Mary (1778-1818)
Buchan, Anna [aka O. Douglas] (1878-1948)
Burnford, Sheila (1918-1984)
Cairns, Elizabeth (1685-1714)
Calderon de la Barca, Frances Erskine Inglis (1804-1882)
Life in Mexico, During a Residence of Two Years in That Country (1843)
(HTML
at Celebration of Women Writers)
Carstairs, Christian (fl. 1786)
Carswell, Catherine Roxburgh [aka Catherine Macfarlane] (1871-1946)
Colin, Beatrice (1963-)
Cruikshank, Helen Burness (1886-1975)
Davie, Elspeth (1919-1995)
Davis, Carol Ann (1961-)
Dickinson, Anne Hepple Batty (1877-)
Duffy, Carol Ann (1955-)
Duncan, Jane [aka Elizabeth Jane Cameron; Janet Sandison] (1910-1976)
Dunnett, Dorothy Halliday (1923-); More Information
Edwards, Christian (fl. 1776)
Elliot, Jane (1727-1805)
Falconar, Harriet (ca.1774-)
Falconar, Maria (ca.1771-)
Fell, Alison (1944-)
Ferrier, Susan Edmonstone (1782-1854); More Information; More Information
Findlater, Jane (1866-1946)
Findlater, Mary (1865-1963)
Fleming, Marjory (1803-1811)
Footman, Jennifer (1942-)
Fraser, Bashabi (fl.1999)
Fraser, Christine Marion (fl. 1999)
Galloway, Janice (1956-)
Garry, Flora (1900-)
Gillies, Margaret [aka Margaret Gillies Brown] (fl. 1999)
Gillies, Valerie Simmons (1948-)
Gow, Elizabeth (-1778)
A Hidden One Brought to Light: or Memoir of Elizabeth Gow (page images in
the UK)
Grant of Laggan, Anne (1755-1838)
Grant of Rothiemurcus, Elizabeth (1797-1885)

Gray, Jennifer J. (fl.1999)
Green, Grace Reid (1934-)
Groom, Carola (1957-)
Hamilton, Elizabeth (1758-1816) ; Portrait
Hamilton, Janet (1795-1873)
Hargrave, Letitia MacTavish (1813-1854)
Hasluck, Margaret (1885-1948)
Hedderwick, Mairi (1939-)
Hird, Laura (fl.1997)
Hodson, Margaret [aka Margaret Holford]
Houston, Eleonora Cathcart (1720-1769)
Hume, Anna (fl.1644)
Hunter, Mollie (1922-)
Inglis, Esther [aka Esther Kello] (1571-1624)
Jacob, Violet [aka Violet Kennedy-Erskine] (1863-1946)
Jamie, Kathleen (1962-)
Johnston, Ellen (1835-1873)
Johnstone, Christian Isobel [aka Margaret Dods] (1781-1857)
Kay, Jackie (1961-)
Kelly, Isabella [aka Isabella Hedgeland; Isabella Fordyce] (ca.1759-1857)
Kemble, Elizabeth Satchell [aka Mrs. Stephen Kemble] (ca.1762-1841)
Kennedy, Grace (1782-1825)
Kesson, Jessie [aka Jessie Grant Macdonald] (1916-1994)
Lindsay, Anne [aka Anne Barnard] (1750-1825)
Lingard, Joan (1932-)
Little, Janet [aka Janet Richmond] (1759-1813)
The Poetical Works of Janet Little, the Scotch Milkmaid (HTML at UC Davis)
Lochhead, Liz (1947-)
Lochhead, Marion Cleland (1902-1985)
Mackay, Shena (1945-)
Mackenzie, Agnes Muriel [aka Mure] (1891-1955)
MacKintosh, Elizabeth [aka Josephine Tey; Gordon Daviot] (1896-1952) ;

More

Information ; More Information
MacLeod, Mary [aka Mairi nighean Alasdair Ruaidh] (ca.1615-1705)
MacPherson, Mary [aka Mairi Mhor nan Oran] (1821-1898)
Marshall, Jean (fl.1766)
Mary Beaton (ca.1543-ca.1597)
Mary Queen of Scots (1542-1587) ; More Information ; More Information
McDermid, Val (fl.1992) ; More Information ; More Information ; More Information
McGown, Jill [aka Elizabeth Chaplin] (1947-)
McNeill, Florence Marian (1885-1973)
McWilliam, Candia (1955-)
Melville, Elizabeth Lady Colville of Culross [aka Elizabeth Colville] (ca.1571-)
Mitchison, Naomi Margaret Haldane (1897-1999)
Montgomery, Catriona [aka Catriona NicGumaraid] (1947-)
Montgomery, Morag [aka Morag NicGumaraid] (1950-)
Morpeth, Mary

Muir, Willa [aka Wilhelmina Johnstone; Agnes Neill Scott] (1890-1970)
 Munro, Rona (1959-)
 Nairne, Carolina Oliphant, Lady [aka Mrs. Bogan of Bogan] (1766-1845)
 Ogilvy, Eliza (1822-1912)
 Oliphant, Margaret [aka Margaret Oliphant Wilson] (1828-1897)
   A Beleaguered City (1900 edition) (HTML at Gaslight)
   Jeanne d'Arc: Her Life and Death
     Gutenberg ASCII text
     Gutenberg 8-bit text
   Kirsteen: The Story of a Scotch Family Seventy Years Ago (London and New York: The Macmillan Co., 1891) (HTML at Celebration of Women Writers)
 Pilcher, Rosamunde [aka Jane Fraser] (1924-)
 Porter, Anna Maria (1780-1852) ; Portrait
 Porter, Jane (1776-1850) ; Portrait
   The Christian's Wedding Ring: Containing Five Letters and a Series of Poems
     (Montreal: J. Lovell, 1874) (page images at canadiana.org)
     The Scottish Chiefs (1875 edition) (illustrated HTML at Celebration of Women Writers)
     A Six Weeks' Tour in Western Canada (Montreal: John Lovell, 1865) (page images at canadiana.org)
 Rae, Ann Cuthbert [aka Ann Cuthbert Knight; Ann Cuthbert Fleming] (1788-1860)
   Views of Canadian Scenery for Canadian Children (Hamilton, Ont.: Printed for the author, at Ruthven's Book and Job Office, 1843) (page images at canadiana.org)
   A Year in Canada: and Other Poems (Edinburgh: printed by James Ballantyne & Co., for Doig and Stirling, Edinburgh; and Baldwin, Cradock and Jay, London, 1816) (page images at canadiana.org)
 Ransford, Tessa [aka Tessa Stiven] (1938-)
 Ryves, Elizabeth (1750-1797)
 Scott, Manda (fl.2000)
 Scott-Maxwell, Florida (1883-1979)
 Shepherd, Nan [aka Anna Shepherd] (1893-1981)
 Sinclair, Catherine (1800-1864)
 Skene, Felicia Mary Frances [aka Francis Scougal] (1821-1899)
   The Inheritance of Evil: Or, The Consequence of Marrying a Deceased Wife's Sister (HTML at Indiana)
   Penitentiaries and Reformatories (HTML at Indiana)
   Scenes from a Silent World: or Prisons and Their Inmates (HTML at Indiana)
   The Shadow of the Holy Week (HTML at Indiana)
   A Test of the Truth (HTML at Indiana)
   The Tutor's Ward
     volume 1: HTML at Indiana
     volume 2: HTML at Indiana
 Slessor, Mary (1848-1915)
 Spark, Muriel Sarah Camberg (1918-)
 Spottiswoode, Alicia Anne (1810-1900)

Stevenson, Dorothy Emily [aka D. E. Stevenson] (1892-1973)
Storm, Lesley (1898-1975)
Stuart, Alice Vandockum (1899-1983)
Sulter, Maud (1960-)
Swan, Annie Shepherd [aka Mrs. Burnett-Smith; David Lyall] (1859-1943)
Tarling, Moyra McGregor (1948-)
Taylor, Rachel Annand (1876-1960)
Templeton, Aline (fl.2000)
Turner, Margaret (fl.1790)
Tytler, Sarah [aka Henrietta Keddie] (-1914)
Walford, Lucy Bethia (1845-1915)
Wallace, Eglantine Maxwell Lady (-1803)
Webster, Mary Morison (1894-1980)
West, Elizabeth (fl.1766)
West, Rebecca [aka Cicily Isabel Fairfield] (1892-1983)
The Return of the Soldier (illustrated HTML at Celebration of Women Writers)

ESTAT ESPANYOL

País Basc. Escritores

Euskal Emakume Idazleen Lantaldea - Grupo de Trabajo de Escritoras Vascas

Euskal Emakume Idazleen Lantaldea - Grupo de Trabajo de Escritoras Vascas

* Traducción al español del original en euskera

Ana Urkiza

Al ocuparnos de las Escritoras Vascas y de la Literatura de las Escritoras Vascas, nos resultaría más fácil referirnos a los nombres de tres mujeres, a las etapas que marcan esas tres mujeres o a las tres décadas en que se han publicado las obras de esas tres mujeres, que hablar sobre la influencia que han tenido las Escritoras Vascas en la literatura.

Y es que lo primero que nos preguntaría cualquier persona que haya analizado, examinado o estudiado la literatura vasca es lo siguiente: ¿Existe la literatura de las escritoras vascas? ¿Quiénes son esas mujeres? ¿Dónde están sus libros o referencias?

La pregunta no es fácil. Mejor dicho, la respuesta no es fácil.

Sobre todo porque hay que fundamentar las respuestas en varias causas, justificaciones y defensas.

El Grupo de Trabajo de Escritoras Vascas se ha fundado precisamente con el propósito y obligación de responder a esas preguntas: para explicar, además de quiénes somos las escritoras vascas, la calidad de nuestros trabajos, dónde se encuentran tales trabajos, cuáles son las características de nuestra literatura, tratar de mejorar nuestra "situación de mercado".

Es cierto que el perfil de las Escritoras Vascas contemporáneas es muy distinto: desde el punto de vista de la edad, de la ocupación, del nivel de producción, del estilo. Pero todas compartimos rasgos

comunes, como el hecho de que escribamos en euskara, que nos sintamos o no escritoras escribimos, que casi todas nos movemos en pequeñas producciones, y que somos mujeres.

Sentirse escritora o "alguien" que escribe "algo"

En nuestra opinión, esta idea tiene su relevancia, porque la mayoría confesamos no ser escritoras. Sin embargo, cuando se nos pregunta qué es lo que se necesita para ser escritor, respondemos lo siguiente: haber escrito muchos libros, que su obra sea conocida, ser una especie de personaje público... El caso de la mayoría, no es el que se acaba de mencionar.

Por otra parte, cuando nos detenemos en el momento en que comenzamos

a escribir, nos damos cuenta de que nuestras necesidades y convicciones eran otras: manifestamos que la escritura es una forma de responder a una inquietud que llevábamos y llevamos dentro, un modo de relacionarse con los lectores y una inigualable experiencia de aprendizaje.

En la medida en que recalcamos y aceptamos estas últimas ideas, podemos decir que somos escritoras. Pero ¿qué sucede en el nivel productivo? ¿Y con la relación con el público o con esa imagen pública?

Nos parece que, en cuanto a calidad, los textos y trabajos de las Escritoras Vascas son equiparables a los de las mujeres y hombres de cualquier país; por contra, no en cuanto al nivel productivo y publicitario.

En la producción influyen varios factores, tales como el modo de vivir la maternidad (las aún no del todo desarrolladas facilidades, ayudas y perspectivas que requeriría la mujer, además de ser madre, por parte de la sociedad y de la familia para el "trabajo de creación"), la imagen que la mujer misma y la sociedad en general tienen sobre la imagen pública de la mujer (según la educación que hemos recibido, la mujer no asume la publicidad como un entorno suyo, y por tanto, su imagen y la relación respecto al público no figuran entre sus prioridades), el escaso conocimiento del trabajo de las escritoras (ciertos límites para la publicación), la falta de indicadores para valorar y apoyar el trabajo de las mujeres, la necesidad de examinar la presencia que tienen y deberían tener la mujer y el trabajo de la mujer en las letras vascas, etc.

Al referirnos a la literatura de las mujeres vascas se nos ocurren tres nombres

Poco antes hemos dicho que en la Historia de la Literatura Vasca se conocen tres nombres. El primero lo encontramos en la literatura clásica, el segundo en la época del renacimiento de la literatura vasca y del euskara, y el tercero en la época moderna o actual. La primera fallecida, la segunda de la década de los 40 y la tercera de los 70. Rescatada del olvido la primera, el único rostro "femenino" de la literatura vasca la segunda, y considerada figura de la modernidad la tercera.

en ¿Dónde están los restantes? ¿Dónde sus aportaciones? Seguramente

los rincones de la literatura oral, en las olvidadas letras de las revistas locales, en los baratos libros que no se vuelven a leer publicados con motivo de premios literarios, en las columnas de opinión y de crítica, en las novelas editadas por capítulos, y en otros tantos y tantos lugares, el aliento, las reflexiones, narraciones... de quienes nos autodenominamos "escritoras eventuales".

Muchos de los trabajos de las escritoras que se pierden en formatos de publicación de segunda se quedan sin recibir la opinión crítica, sin probar el empuje de la apuesta comercial, y sin la ayuda del ojo que oriente nuestro devenir e instinto.

¿Qué obras de hombres han tenido éxito sin las oportunidades que acabamos de mencionar?

El objetivo es dar a conocer el trabajo de las escritoras

La principal ocupación del Grupo de Trabajo de las Escritoras Vascas consiste en ahondar las oportunidades para poder acercar al público el trabajo de estas escritoras y en especial de quienes no estamos envueltas en frecuentes o grandes producciones.

Con el objeto de alcanzar dicho objetivo y empezar a buscar una respuesta a las inquietudes presentadas se han celebrado dos reuniones: la primera en Arizkun y la segunda en Markina.

Las iniciativas más destacables de entre las acordadas en estos encuentros son: preparar una colección de cuentos bajo el título "Kutixia", para su posterior presentación en la feria de Durango del año 2000; reflexionar sobre la creación de un premio que valore el trabajo de las escritoras; dar los primeros pasos para organizar exposiciones itinerantes que mostraran el trabajo de las escritoras; empezar a elaborar una adecuada base de datos que facilitara el conocimiento del trabajo de las escritoras y llevar a cabo algunas iniciativas para su comercialización: entre otros, la publicación de críticas o reseñas literarias sobre las escritoras y sus obras, poder presentar los libros o nuevos trabajos bajo la tutela del grupo de trabajo, o poder contar con los miembros del mismo para acudir a las presentaciones públicas.

Hay muchas escritoras a nuestro alrededor

En nuestro entorno hay muchas escritoras sin demasiada suerte en la comercialización, pero con un léxico, una sensibilidad, un manejo del idioma y puntos de vista muy enriquecedores.

En consecuencia, entendemos que el reto tiene dos caras: una, la de la mujer, y otra, la de las editoriales y la sociedad.

En lo que respecta a las mujeres, tenemos dos deberes: primero, sentir que incluso las autoras de pequeñas producciones somos escritoras y, como tal, presentar nuestros trabajos y proyectos; segundo, solicitar, competir y ganar el espacio de publicidad que corresponde a nuestro trabajo de creación, porque nos pertenece.

En cuanto a las editoriales, que apuesten por dar a conocer y lanzar

al mercado los nuevos estilos, contenidos, nombres y obras, y que den el empujón inicial que requieren los nuevos nombres y trabajos. A la sociedad, que acepte, ayude y valore el valor creativo de la mujer.

Ana Urkiza, responsable de Comunicación del grupo DANOBAT y miembro de Euskal Emakume Idazleen Lantalde - Grupo de Trabajo de Escritoras Vascas

Euskonews & Media 57.zbk (1999 / 12 / 3 - 10)

Dohaneko harpidetza | Suscripción gratuita | Abonnement gratuit | Free subscription
Aurreko aleak | Números anteriores | Numéros précédents | Previous issues
Kredituak | Créditos | Crédits | Credits
Eusko Ikaskuntzaren Web Orria
webmaster@euskonews.com
Copyright © Eusko Ikaskuntza
All rights reserved

L'interès pel basc a Internet:

A Linguistic Sketch of Basque

Orthography

For centuries there was no standard orthography, and Basque was written with Romance spelling conventions supplemented by various additional devices to represent sounds not present in Romance. During the early years of the 20th century, a bizarre and impractical orthography employing a blizzard of pointless diacritics was widely used; this largely disappeared after the Spanish Civil War. In 1964 the Royal Basque Language Academy (Euskaltzaindia) promulgated a new standard orthography; this met some resistance at first but is now almost universally used.

The Basque alphabet is as follows: a b d e f g h i j k l m n ñ o p r s t u x z. The letters c q v w y are not considered part of the alphabet, but are

of course used in writing foreign words and names; when necessary, they take their ordinary place in the alphabet. The digraphs dd ll rr ts tt tx tz represent single sounds, but they are regarded as sequences of letters, not as separate single letters. One other digraph, dz, is used in writing a few onomatopoeic items, but not otherwise.

Phonology

There is no standard pronunciation of Basque, but the regional variation is not great, and the standard orthography represents most regional accents rather well. The chief differences are the presence or absence of the aspiration, the pronunciation of rr, and above all the pronunciation of j.

Consonants:

Plosives:

Bilabial /p b/

Dental /t d/

Palatal /tʃ dʃ/ (in some varieties only)

Velar /k g/

The French Basque varieties also have aspirated plosives /pʰ tʰ kʰ/; these are not represented in the standard orthography. The segments /b d g/ are realized as plosives only in certain circumstances; elsewhere they are approximants.

Fricatives (all voiceless):

Labiodental /f/

Lamino-alveolar /z/

Apico-alveolar /s/

Palato-alveolar /x/

Glottal /h/ (French Basque varieties only)

(Many western varieties have lost the /z/-/s/ contrast in speech.)

See also the diaphone [j] below.

Affricates (all voiceless):

Lamino-alveolar: /tʃ/

Apico-alveolar: /ts/

Palato-alveolar: /tx/

(Many western varieties have lost the /tz/-/ts/ contrast in speech.)

Nasals:

Bilabial: /m/

Alveolar: /n/

Palatal: /ɲ/

(The palatal nasal is in fact often spelled <in>, rather than <ɲ>.)

Laterals:

Alveolar: /l/

Palatal: /ll/

(The palatal lateral is often spelled <il>, rather than <ll>.)

Rhotics:

Tap: /r/

Trill: /rr/ (This is a voiced uvular fricative for many French Basques.)

(These two contrast only between vowels, and only <r> is written in all other positions.)

Diaphone:

There is one more consonant, spelled <j>, whose pronunciation varies dramatically across the country. Depending on region, this is a voiced palatal glide (like English <y>), a voiced palatal plosive (like /dd/ above), a voiced palatal affricate (resembling English <j>), a voiced palatal fricative (resembling French <j>), a voiceless palatal fricative (like /x/ above), or a voiceless velar or uvular fricative (like Castilian Spanish <j>).

Vowels:

/i e a o u/

(The Souletin dialect has also a front rounded vowel /ü/ and a set of contrastive nasalized vowels.)

Diphthongs:

/ai ei oi ui au eu/

Word-accent:

Many western varieties have a pitch-accent. Most other varieties have a stress-accent, but the details vary considerably according to region.

Morphology

Nominal morphology is strongly agglutinating. Verbal morphology is also strongly agglutinating, but at the same time it exhibits a high degree of analytical character. The language is exclusively suffixing, apart from a few prefixes found in verbal morphology. Basque is rich in word-forming suffixes, but word-forming prefixes are virtually absent, except in neologisms. Compounding is highly productive in forming nouns and verbs and, to a lesser extent, adjectives.

Basque has no grammatical gender and no noun classes. Morphological sex-marking is almost absent, except that the sex of an addressee addressed with the intimate second-person singular pronoun is sometimes (not always) marked in the verb.

Nouns cannot be directly inflected: it is noun phrases, and only noun phrases, which are inflected in Basque. With only minor exceptions, a noun phrase always contains a determiner; with just one exception, it contains only one determiner. Determiners are of two types: definite and indefinite. There are four definite determiners: the three demonstratives and the definite article (this last is a suffix). These four distinguish number (singular and plural). All other determiners are indefinite and cannot distinguish number.

Examples, using *etxe* 'house':

etxea 'the house'

etxeak 'the houses'

etxe zuria 'the white house'

etxe zuriak 'the white houses'

etxe bat 'one house' or 'a (certain) house' (depending on stress)

etxe zuri bat 'one/a white house'

bi etxe 'two houses'

bi etxe zuri 'two white houses'

etxe asko `lots of houses'

etxe hau `this house'

etxe hauek `these houses'

etxe zuri hau `this white house'

zenbat etxe? `how many houses?'

There are over a dozen cases, all of them marked by agglutinated case-suffixes. With only trivial phonological complications, all noun phrases in the language are inflected identically, except that animate NPs form their local cases somewhat differently from inanimate NPs.

Nominal morphology is ergative. The subject of an intransitive verb and the direct object of a transitive verb stand in the absolutive case (suffix zero). The subject of a transitive verb stands in the ergative case (suffix -k). Ergative case-marking is thoroughgoing: it applies to all types and combinations of NPs, in all tenses, aspects, and moods, and in all types of clauses, main and subordinate, finite and non-finite.

The following cases exist:

Absolutive: zero (intransitive subjects, direct objects, complements of copulas)

Ergative: -k (transitive subjects)

Dative: -i (indirect objects, ethic datives)

Genitive: -en (possessors)

Instrumental: -z (instruments; miscellaneous uses)

Comitative: -ekin (accompaniment (`with'))

Locative: -n (place of rest (`in', `on', `at'); motion into (`into'))

Ablative: -tik (source of motion (`from', `away from', `out of'))

Allative: -ra (goal of motion (`to'))

Terminative: -raino (termination (`as far as', `up to', `until'))

Directional: -rantz (direction of motion (`toward'))

Benefactive: -entzat (beneficiary (`for' a person))

Destinative: -rako (inanimate destination ('for' a thing))

There are two other suffixes which are sometimes treated as cases, but these cannot be added to a full NP containing a determiner.

Partitive: -ik (direct object of negated verb; subject of negative existential; indefinite whole of which a part is expressed)

Essive/Translative: -tzat (capacity in which someone functions or into which someone is translated ('as', 'for', zero, as in 'I want you for my wife'))

Verbal morphology is overwhelmingly periphrastic, and all but a handful of verbs have only periphrastic forms. A periphrastic verb-form consists of a non-finite form marked at most for aspect plus a finite auxiliary; the auxiliary is marked for tense and mood and carries all agreement. Agreement is extensive: a finite verb generally agrees in person and number with its subject, with its direct object (if any), and with its indirect object (if any). Third-person agreement is zero, except for indirect objects, and except that plurality is regularly marked. Agreement is usually ergative: prefixes for absolutes, suffixes for ergatives. Certain past-tense forms are exceptional in having ergatives marked by prefixes. Indirect objects are marked by suffixes preceded by overt morphs flagging them as datives.

Intransitive verbs are conjugated with the auxiliary verb izan 'be', which also functions as an independent verb. Transitive verbs are conjugated with an auxiliary meaning 'have'; this verb is historically *edun, but it has lost its non-finite forms, which are supplied suppletively by ukan 'have' in the French Basque varieties and by izan 'be' elsewhere. This same verb functions as the ordinary main verb 'have' in French Basque varieties only. For historical reasons, a semantically arbitrary subclass of intransitive verbs requires transitive morphology, including ergative subjects and the transitive auxiliary.

The verb izan 'be' is highly irregular; here are its simplest forms:

Present, Past

(ni) naiz 'I am', (ni) nintzen 'I was'

(hi) haiz 'you are', (hi) hintzen 'you were'

(hura) da 's/he is', (hura) zen 's/he was'

(gu) gara 'we are', (gu) ginen 'we were'

(zu) zara 'you are', (zu) zinen 'you were'

(zuek) zarete 'you (pl) are', (zuek) zineten 'you (pl) were'

(haiek) dira `they are', (haiek) ziren `they were'

Examples:

sartu naiz `I have gone in'

sartzen naiz `I am going in'

sartuko naiz `I'll go in'

sartu nintzen `I went in'

sartzen nintzen `I used to go in, I was going in'

sartuko nintzen `I was going to go in'

sartu gara `we have gone in'

sartzen dira `they are going in'

sartuko zara `you'll go in'

sartu hintzen `you went in'

The verb *edun `have' is highly regular; here are its simplest forms:

Present, Past

(nik) dut `I have it', (nik) nuen `I had it'

(hik) duk `you (M) have it', (hik) huen `you had it'

(hik) dun `you (F) have it'

(hark) du `s/he has it', (hark) zuen `s/he had it'

(guk) dugu `we have it', (guk) genuen `we had it'

(zuk) duzu `you have it', (zuk) zenuen `you had it'

(zuek) duzue `you (pl) have it', (zuek) zenuten `you (pl) had it'

(haiek) dute `they have it', (haiek) zuten `they had it'

(nik) ditut `I have them', (nik) nituen `I had them'

(hik) dituk `you (M) have them', (hik) hituen `you had them'

(hik) ditun `you (F) have them'

(hark) ditu `s/he has them', (hark) zituen `s/he had them'

(guk) ditugu `we have them', (guk) genituen `we had them'

(zuk) dituzu `you have them', (zuk) zenituen `you had them'

(zuek) dituzue `you (pl) have them', (zuek) zenituzten `you (pl) had them'

(haiek) dituzte `they have them', (haiek) zituzten `they had them'

Examples:

ikusi dut `I have seen it'

ikusten dut `I see it'

ikusiko dut `I'll see it'

ikusi nuen `I saw it'

ikusten nuen `I used to see it'

ikusiko nuen `I was going to see it'

ikusi dugu `we have seen it'

ikusi ditugu `we have seen them'

ikusten dituzte `they see them'

ikusiko huen `you were going to see it'

Further forms exist; here is a sample:

ikusi nauzu `you have seen me'

ikusiko zaitut `I'll see you'

ikusten gaituzte `they see us'

ikusten gaituzue `you (pl) see us'

Both intransitive and transitive verbs can take indirect objects; here are a few examples (the verbs gustatu `be pleasing' and jarraiki `follow' are intransitive and take an indirect object, while eman `give' is transitive and takes both direct and indirect objects):

gustatzen zait `it pleases me' (`I like it')

gustatzen zaizkit `they please me' (`I like them')

jarraiki zait `s/he has followed me'

jarraikiko natzaizu `I'll follow you'

jarraikitzen zatzait `you are following me'

eman diot `I've given it to him/her'

eman dizkiot `I've given them to him/her'

emango didazu `you'll give it to me'

emango dizkizut `I'll give them to you'

ematen digute `they are giving it to us'

All the forms cited here are in the ordinary indicative mood, but there exist also various imperative, subjunctive, potential, conditional and irrealis forms. Any reference grammar will provide a list of these; many of them are now purely literary, especially in the south, with non-finite forms being preferred in speech.

Pronouns and Demonstratives

The personal pronouns are ni `I', hi `you' (singular intimate), zu `you' (singular unmarked), gu `we', zuek `you' (plural). The intimate hi is of extraordinarily restricted use: it is regularly used only between siblings and between close friends of the same sex and roughly the same age. It may optionally be used in addressing children. It is not normally used between adults of opposite sex, not even between man and wife, except when teasing or abusing. It is not used in addressing animals, except when abusing them. It is never used in prayer.

In general, there are no third-person pronouns, and demonstratives are used instead when required. Western varieties, however, have recently created third-person pronouns bera `he/she' and berak (or eurak) `they'; these forms are historically intensive pronouns, `he himself' and so on.

There are three demonstratives: hau `this', hori `that' (just there), and hura `that' (over there). All show stem-suppletion.

Syntax

Basic word order is SOV (Subject-Object-Verb), but this order is not rigid. The major phrases of a sentence, including the verb, can be permuted with some freedom, and this variation is used for thematic purposes -- for example, a phrase may be focused by placing it immediately before the verb. The order of elements within major phrases is rigid.

Basque is head-final: all modifiers (except lexical adjectives) precede their heads; this includes syntactically complex modifiers like relative clauses. The language is exclusively postpositional.

Basque is predominantly dependent-marking: for example, in a possessive phrase only the possessor NP is marked. Grammatical relations, though, are double-marked, by overt case-endings and by verbal agreement.

The definite article is a suffix, -a in the singular and -ak in the plural; it is of wider use than the English definite article. The indefinite article bat is of correspondingly restricted use; it commonly corresponds to English 'a certain'.

Examples: etxe 'house'; etxea 'the house'; etxeak '(the) houses'; etxe bat 'a (certain) house'; etxe zuria 'the white house'; etxe zuriak 'the white houses'; etxe zuri bat 'a white house'.

The language is rich in non-finite verb-forms, and these are frequently used. Gerunds and perfective participles can take case-marked NPs as arguments, and gerunds themselves can take the full range of case-suffixes; such constructions provide a range of non-finite clauses.

There are a number of aspectual and modal verbs, most of which are compound in form. Examples: behar izan 'have to, must'; ahal izan 'be able to, can'; ohi izan 'be in the habit of ...ing'; ari izan 'be ...ing'; hasi 'start ...ing'; nahi izan 'want to'.

A central characteristic of Basque syntax is the use of -ko phrases. A -ko phrase may be constructed from virtually any adverbial, regardless of its internal structure, by suffixing -ko to it; this suffix induces certain phonological changes, notably the loss of the locative case-suffix -n. The resulting phrase is a preposed adjectival modifier.

Examples:

Bilbon 'in Bilbao'; Bilboko kaleak 'the streets of Bilbao'

mendietan 'in the mountains'; mendietako etxeak 'the houses in the mountains'

mendirira 'to the mountain'; mendirako bidea 'the road to the mountain'

hitzez hitz 'word for word'; hitzez hitzeko itzulpena 'a word-for-word translation'

atzo 'yesterday'; atzoko egunkaria 'yesterday's newspaper'

esku-huska 'bare-handed'; esku-huskako pilota partida 'a game of bare-handed pilota'

zirt-edo-zart `decisively'; zirt-edo-zarteko gizona `a decisive man'

urtero `annually'; urteroko gertaera `an annual event'

izarra agertu zitzairenean `when the star appeared to them'; izarra agertu zitzieneko garaian `at the time when the star appeared to them'

From etxean `in the house', we have etxekeo `who/which is in the house'; this is used to form such phrases as etxekeo atea `the door of the house', etxekeo andrea `the lady of the house', etxekeo giltza `the key to the house', and etxekeoak `the people of the house'. Compare this with the ordinary genitive case etxearen, as in etxearen izena `the name of the house' and etxearen historia `the history of the house'. Many textbooks make the mistake of regarding a -ko phrase like etxekeo as a separate "locative genitive" case, but this is an error of analysis: such a form is a -ko phrase like any other.

Spanish Basque varieties have two copulas, izan (= Spanish ser) and egon (= Spanish estar); French Basque varieties make only limited use of the second as a copula but use it as the ordinary verb for `stay, wait'. The main verb `have' is ukan (that is, *edun) in the French Basque varieties; Spanish Basque varieties use eduki, which in the north means `hold'.

Lexicon

Basque has been in intense contact with Latin and Romance for 2000 years, and it has borrowed thousands of words from these neighboring languages. Here are a few of the very early loans from Latin: liburu `book'; harea `sand'; diru `money'; katea `chain'; ahate `duck'; errege `king'; lege `law'; gerezi `cherry'; ziape `mustard'; mila `1000'; porru `leek'; eztainu `tin'; bago ~ pago `beech'; aditu `hear, understand'; bedeinkatu `bless'; laket `be pleasing'.

Among later loans from Romance are zeru `sky'; putzu `well'; leku `place'; berde `green'; motz `short'; oilo `hen'; horma `wall'; kantu ~ kanta `song'; gustatu `be pleasing'; pintza `membrane'; mulokotxe and boitura, both `car'.

A very few words are certainly or possibly very early loans from Celtic languages, including mando `mule', maite `beloved', and adar `horn'.

There are one or two loans from Arabic, including gutun `letter', azoka `market' and atorra `shirt'.

Nevertheless, the core of the vocabulary consists of indigenous words. A few examples: gizon `man'; alaba `daughter'; on `good'; handi `big'; beltz `black'; mendi `mountain'; ibai `river'; esku `hand'; buru `head'; zaldi `horse'; urde and zerri, both `pig'; argi `light, bright'; hotz `cold'; ur `water'; burdina `iron'; lur `earth'; iturri `spring'; etorri `come'; joan

`go'; hartu `take'; jaio `be born'; egin `do, make'.

The late 19th-century nationalist Sabino de Arana coined many hundreds of neologisms, most of them badly formed. Only a few of these have found a place in the language: Euskadi `Basque state'; idatziikurrin `(Basque) flag'; gudari `(Basque) soldier'; aberri `fatherland'; abertzale `patriot'. Most of his other eccentric creations are museum pieces today, except that they are occasionally used self-consciously by some enthusiasts for Arana's innovations: donoki `heaven'; olerkari `poet'; idazti `book'; and so on.

In recent years, the use of Basque for political, cultural, and technical purposes has led to the coining of thousands of neologisms. Here are just a few: hozkailu `refrigerator'; hauteskunde `election'; lagunkide `sympathizer'; sudurkari `nasal'; harremanak `relations'; biderkatu `multiply'; ikerketa `research'; ortzune `cosmos'; izenlagun `complex adjectival modifier'. In addition, a number of archaic and regional words have been pressed into service, such as berezkuntza `distinction' and etorki `origin, source'.

Particularly noteworthy is the use of independent words as prefixes in coining neologisms; the use of prefixes is entirely new in Basque. Examples: gainjarri `superimpose' (gain `top' plus jarri `put'); aurrehistoria `prehistory' (aurre `front'); kontrajardun `oppose' (kontra `against' plus jardun `be busy with').

The indigenous verb irauli `turn over' provides some good examples of modern word-formation. This has been given the extended meaning `revolt, rebel'. From it we have iraultza `revolution', with the native suffix -tza, which forms abstract nouns of action, and iraultzaile `revolutionary', with the native suffix -tzaile `one who performs'. This last yields kontrainiraultzaile `counterrevolutionary', with the new prefix kontra `against', from the postposition kontra `against', which is borrowed from the Romance preposition contra.

Numerals

The Basque numeral system is vigesimal. Here are the lower numerals and a representative sample of the others; the second form, where given, is French Basque.

- 1 bat
- 2 bi ~ biga
- 3 hiru ~ hirur
- 4 lau ~ laur
- 5 bost ~ bortz
- 6 sei
- 7 zazpi
- 8 zortzi
- 9 bederatzi
- 10 hamar

11 hamaika ~ hameka
12 hamabi
13 hamahiru ~ hamahirur
14 hamalau ~ hamalaur
15 hamabost ~ hamabortz
16 hamasei
17 hamazazpi
18 hemezortzi
19 hemeretzi
20 hogei ~ hogoi

21 hogeitabat
22 hogeitabi
23 hogeitahiru
24 hogeitalau
25 hogeitabost
26 hogeitasei
27 hogeitazazpi
28 hogeitazortzi
29 hogeitabederatzi
30 hogeitahamar

31 hegeitahamaika
32 hogeitahamabi
33 hogeitahamahiru

40 berrogei
41 berrogeitabat

50 berrogeitahamar
51 berrogeitahamaika

60 hirurogei
70 hirurogeitahamar
80 laurogei
90 laurogeitahamar
100 ehun
1000 mila

So, for example, 637 is written seirehun (ta) hogeitahamazazpi, while 2429 is written bi mila larehun (ta) hogeitabederatzi.

Sample

Here is a sample passage in Basque, taken from an article on education in the magazine Argia.

Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak aste honetan aurkeztuko duen eskola mapari buruz hainbat kezka zabaldu da. Sare publiko ordezkarietara ez zaiela

inolako informaziorik eman haizatu du EILAS sindikatuak. ARGIAk jakin duenez, sare pribatuan geratu diren ikastolek osatu duten partaide kooperatibak eta Eneko Oregik berriki izandako bilera modu txarrean amaitu zen.

Let's analyze the first sentence. Eusko Jaurlaritza is 'the Basque Government'; this is one of Sabino Arana's neologisms. The ending -ko marks this as a -ko phrase modifying Hezkuntza Saila 'the Education Department'. This in turn bears the ergative suffix -k, marking it as the subject of a transitive verb. Next, aste is 'week' and hon- is the stem of hau 'this'; with the locative ending -n, this phrase means 'this week'. (The morph -ta- is an anomaly found in certain local case-forms.) Now aurkeztu is the verb 'introduce', here with the future suffix -ko, and du is the appropriate transitive auxiliary form; the ending -en shows that this is a relative clause modifying what comes next. Obviously, eskola mapa is 'school map' (the article -a is invisible here); this bears the dative case-ending -i because it is the object of the postposition buruz 'about', which governs the dative case. The word hainbat is 'so many', or here just 'many', and kezka is 'problem'; this takes no article and no plural, because a quantifier like hainbat does not permit their presence. Finally, zabaldu is the perfective participle of the verb 'spread' (here, better 'open up'), and da is the appropriate intransitive auxiliary -- intransitive, because the verb is being used passively.

Fairly literal translation: So many problems have been opened up concerning the school map which the Education Department of the Basque Government will introduce this week.

Good translation: A number of difficulties have appeared with the school map which will be introduced this week by the Education Department of the Basque Government.

Now, the second sentence. The word sare is 'net', here better 'network', and publiko is 'public'. Next, ordezkari is 'representative', and it bears the dative plural ending -ei. The word ez is the negative 'not', which induces a shifted word order. This is followed by the auxiliary form zaiela, which is intransitive and marked for no subject but for a third-plural indirect object (which we have just seen); this auxiliary also bears the suffix -la, which is comparable in function to English 'that': it shows that this clause is a subordinate (complement) clause. Next, inolako means 'of any kind' (this is a -ko phrase from the adverb inola 'in any way'). Now informazio is 'information'; it takes the partitive affix -(r)ik because it is the logical object of the negated verb coming up (which is, however, in the passive, so that informaziorik is technically its subject). That verb is eman 'give'; the periphrastic form eman zaie means 'has been given to them', but the full form here is ez zaiela ... eman, meaning 'that (something) has not been given to them'. The verb haizatu is literally 'blow', but it's being used metaphorically here to mean 'protest, complain', and du is the appropriate transitive auxiliary form. Finally, EILAS sindikatua means 'the EILAS syndicate', and the final ergative -k

marks this as the subject of the transitive verb *haizatu du*.

Translation: The EILAS syndicate has complained that no information of any kind has been given to the representatives of the public school system.

The third sentence is slightly more complex. First, *Argia* is the name of the magazine, here with the ergative suffix *-k*. The verb *jakin* means 'know' when it is imperfective, but 'find out' when (as here) it stands in its perfective form. The now-familiar transitive auxiliary *du* takes two suffixes: *-en* to show that this is a subordinate clause, and the instrumental *-z* to express the sense of 'as'. Naturally, *sare pribatu* is 'private net(work)', with article *-a* and the locative case-suffix *-n*, meaning 'in'. The verb *geratu* is 'remain, stay', and the following auxiliary is *dira*, which is intransitive and marked for a third-plural subject; the suffix *-en* again shows that this a relative clause. The word *ikastola* means 'Basque-language school', and here it takes the ergative plural ending *-ek*. The verb *osatu* is literally 'complete', but here it should be read as 'put together, form'; the transitive auxiliary this time is *dute*, marked for a third-plural subject, and this auxiliary too takes the suffix *-en* to show that it belongs to a relative clause. The phrase *partaide kooperatiba* means 'cooperative partnership', and this too takes the ergative suffix. Next, *eta* is 'and', and *Eneko Oregi* is a man's name, again with the ergative suffix. The adverb *berriki* means 'recently'. Now comes a typical bit of Basque syntax. The verb *izan* is literally 'be', but here it's being used suppletively to provide the perfective participle of the defective verb meaning 'have'. The suffix *-ta* (here *-da* for phonological reasons) turns the participle into an adverb, so that it can now take the suffix *-ko* to produce a *-ko* phrase. This *-ko* phrase is the whole vast sequence beginning with *sare pribatuan*, a complete sentence with a non-finite verb which has been turned into a participial adverb. What all this modifies is merely *bilera* 'meeting' (the article is again invisible). Now *modu* is 'manner, way', and *txar* is 'bad'; again we have the article *-a* and the locative ending *-n*, with a minor but regular phonological complication. Finally, *amaitu* is the perfective participle of the verb 'finish', and *zen* is the intransitive auxiliary form, this time in the past tense, putting the whole verb form into the past.

Translation: As *Argia* has learned, the meeting recently held between the cooperative partnership formed by the *ikastolas* which have remained in the private system and *Eneko Oregi* ended badly.

Somewhat more literally, that long phrase in the middle is this: the meeting (which) the cooperative partnership which the *ikastolas* which have remained in the private system have formed and *Eneko Oregi* recently had.

Very literally: system private-the-in remained have-which *ikastolas*-the formed have-which partnership cooperative-the and *Eneko Oregi* recently had-ta-ko meeting-the.

References

There are two good textbooks of Basque in English:

King, Alan R. 1994. *The Basque Language: A Practical Introduction*. Reno: University of Nevada Press.

King, Alan R. and Begotxu Elordi Olaizola. 1996. *Colloquial Basque*. London: Routledge.

Both of these teach the Guipuzcoan variety of Donostia (San Sebastian); the second has an accompanying cassette.

There are many other textbooks, most of them in Spanish or French; these are highly variable in quality. There are also a number of teaching materials written entirely in Basque; these have to be used with a teacher.

At present the best reference grammar in English is this:

Saltarelli, Mario. 1988. *Basque*. London: Croom Helm.

This book is one of a well-known series based on a questionnaire, and it has the same strengths and weaknesses as the other volumes in the series: lots of information, especially on the fine points of syntax, but a strange and unhelpful organization and no index, making it difficult for the reader to look things up. This too describes the Guipuzcoan dialect.

The Dutch linguist Rudolf de Rijk is currently writing a grammar of Basque; I understand that it is well advanced, but as of July 1996 its publication has not yet been announced. I would expect this book to be more useful than the Saltarelli book.

A team of specialists under the general editorship of Jose Ignacio Hualde is drawing up plans for a projected reference grammar (in English) which will be very large and detailed, but this work is years away from completion.

There exists an excellent reference grammar of the French Basque varieties Labourdin and Low Navarrese:

Lafitte, Pierre. 1944. *Grammaire basque (navarro-labourdin litteraire)*. Reprinted 1979, Donostia: ELKAR.

This is the best choice for someone interested particularly in the French Basque varieties, but note that it is linguistically unsophisticated and contains no adequate account of phonetics and phonology.

There is a comprehensive Basque-English dictionary:

Aulestia, Gorka. 1989. *Basque-English Dictionary*. Reno: University of Nevada Press.

This book includes a brief summary of points of grammar and word-formation. It has a companion volume:

Aulestia, Gorka and Linda White. 1990. English-Basque Dictionary. Reno: University of Nevada Press.

The second volume is more skeletal than the first, and it serves primarily as a guide to the first volume.

Basque-Spanish and Basque-French dictionaries are too numerous to list; most of these are practical dictionaries aimed at learners. The most important scholarly dictionary is this:

Azkue, R. M. de. 1905. Diccionario Vasco-Español-Francés. 2 vols. Reprinted 1969, Bilbao: La Gran Enciclopedia Vasca.

Anyone interested in linguistic work on Basque must become familiar with this dictionary.

Since 1987 the Royal Basque Language Academy has been publishing a massive and comprehensive dictionary; only the first few volumes have so far appeared.

On the historical side, the best account of the history and prehistory of Basque is this:

Trask, R. L. 1996. The History of Basque. London: Routledge.

This book will be out in October or November 1996. It includes a history of the Basque Country, an external history of the language (that is, an account of the historical records available), a thumbnail sketch of the language, a detailed account of what is known about the prehistory of Basque phonology and grammar, an account of the sources of the Basque vocabulary, lists of structured vocabulary with etymologies (numerals, kinship terms, color terms, animal and plant names, day and month names, and so on), information on given names and surnames, house names, and place names, and a critical account of the attempts at finding links between Basque and other languages.

Getting Back

- * Go to the top of this document.
- * Go back to the main Basque page.
- * Go back to my home page.

Larry Trask
School of Cognitive and Computing Sciences

University of Sussex
Brighton BN1 9QH
England

larryt@cogs.susx.ac.uk

-----
url of this page <http://www.cogs.susx.ac.uk/users/larryt/sketch.html>
Revised 23 August 1996

HONGRIA

Escritores húngareses

Galgoczi, Erszebet (1930-1989)
Kafka, Margit (1880-1918)
Nemes Nagy, Agnes (1922-1991)
Polcz, Elaine (1921-)
Porter, Anna [aka Anna Szigethy] (fl.2000)
Seredy, Kate (1899-1975)
Szabo, Magda (1917-)
Takacs, Eva (1779-1845)
Teleki, Blanka (1806-1862)
Torok, Sophie (fl.1900)

NORUEGA

Escritores noruegues

WRITERS FROM NORWAY

Anker, Nini Roll (1873-1942)
Aubert, Eliss (1837-1909)
Baade, Caroline (1828-1881)
Brantenberg, Gerd (1941-)
Bull, Mari (1827-1907)
Colban, Marie (1814-1884)
Collett, Camilla (1813-1895)
Dahl, Joan (fl.1998)
Dunker, Conradine (1770-1866)
Hausteen, Asra (1827-1908)
Hofmo, Gunvor (1921-)
Holm, Anne
Holt, Anne (1958-)
Jilek-Aall, Louise (1931-)
    Call Mama Doctor: African Notes of a Young Woman Doctor (1979)
(illustrated
    HTML at mentalhealth.com)
    Working with Dr. Schweitzer: Sharing his Reverence for Life (1990)
    (illustrated HTML at mentalhealth.com)
Kielland, Gustava (1806-1889)
Koltzow, Liv (1945-); In Norwegian
Loveid, Cecilie (1951-)
Meyn, A. (1827-1915)

Moi, Toril (1953-)
Munch, E. (1780-1866)
Nedreaas, Torborg (1906-1987)
Nielsen, Unni (1942-)
Rehbinder, Carine Mathea (1803-1875)
Sandel, Cora [aka Sara Cecilie Margareta Gjørwell Fabricius] (1880-1974)
Skattvik, Camilla (1961-)
Skram, Amalie (1846-1905)
Thanlow, Nicola (1807-1885)
Ulmann, Vilhemina (1816-1915)
Undset, Sigrid (1882-1949) ; More Information ; More Information ; More Information
Vaa, Aslaug (1889-1967)
Vesaas, Halidis Moren (1907-)
Vestly, Anne-Catharina (1920-)
Vik, Bjorg (1935-)
Vinsnes, Maren (1826-1920)
Vogt, Johanna (1833-1906)
Wardenaer, Torild (fl.1999)
Wassmo, Herbjorg (1942-)
Weesen, Marie (1832-1911)
Welhoven, Elizabeth (1815 -1901)
Wolf, Lucie (1833-1902)

.....

WEBS I / O ACTIVITATS D'INTERÈS

COMITÈ D'ESCRITORES / Centre Català del Pen Club
c/Canuda, 6, 5è pis 08002-Barcelona
Tel: 93- 318-23-98 / Fax: 93-412-06-66
pencatala@sct.ictnet.es

Altres webs:

International P.E.N. Women Writers' Committee
Centre Català del Pen Club
Centre Català del Pen Club - Espai Comité d'Escriitores

Informació sobre les persones participants i activitats i projectes:

INTEGRANTS DEL COMITÈ D'ESCRITORES DEL CENTRE CATALÀ DEL PEN

En l'actualitat el Comitè d'Escriitores està integrat per:

Montserrat Abelló, poeta i traductora.

Maria Barbal, novel.lista.

Araceli Bruch, promotora i directora d'espectacles teatrals i actriu.

Josefa Contijoch, poeta i novel.lista.

Mercè Ibarz, novel.lista, crítica i periodista.

Lluïsa Julià, crítica literària i assagista.

OBJECTIUS

Des del 1994, el Comitè d'Escriutores del Centre Català de PEN Club organitza activitats literàries, actes, taules rodones, conferències, etc., amb els objectius següents:

1. Recuperar la memòria històrica de les escriptores que ens han precedit.
2. Promocionar la literatura escrita per dones en el present.
3. Fomentar la interrelació i comunicació entre escriptores tant en l'àmbit cultural català com internacional.

Les línies d'actuació comprenen cinc grans apartats:

1. Recuperació de la memòria històrica
  - Celebració de centenaris i aniversaris diversos.
  - Simpòsiums monogràfics sobre autores.
  - Plaques commemoratives.
  - Reivindicació de noms de carrer, biblioteques, etc.
2. Promoció de les escriptores actuals i de la seva obra
  - Homenatges.
  - Recitals i lectures. Conferències. presentacions...
  - Impulsió d'antologies.
  - Atenció a la premsa, Ràdio, TV., etc.
3. Foment de la comunicació i interrelació entre escriptores
  - Trobades periòdiques.
  - Col.loquis i jornades de debat sobre diversos temes literaris.
  - Tertúlies públiques.
  - Llibres col.lectius...
4. Relacions i projecció internacional
  - Connexió amb els altres comitès d'escriptores del PEN Internacional
  - Impulsió de traduccions mútues.
  - Intercanvis diversos.
5. Reinvidicació i defensa davant possibles situacions discriminatòries o d'agressió
  - Presència d'escriptores en actes diversos, llibres de text, etc...
  - Resposta davant qualsevol manifestació misògina o sexista en el camp de la crítica, etc...

ETAPES DEL COMITÈ D'ESCRITORES (CENTRE CATALÀ DEL PEN)

El 16 de gener de 1996, en el transcurs d'un dinar en el restaurant "Quatre Gats" de Barcelona, el Comitè d'Escriutores queda formalment constituït per Maria-Mercè Marçal, autoritat literària indiscutible, Montserrat Abelló, la decana del grup i instigadora del projecte des d'un bon principi, i les escriptores Neus Aguado, Josefa Contijoch, Mercè Ibarz i Lluïsa Julià. Comença així el segon període del Comitè d'Escriutores: 1996-1998. A

banda de continuar les activitats commemoratives per fer visible l'obra de les nostres escriptores en la societat catalana i de participar, per exemple, en la celebració del 20è. aniversari de les Jornades Feministes (maig de 1996), es perfila un projecte molt més ambiciós, les "Cartografies del Desig", en l'organització artística del qual s'incorpora al grup l'actriu i directora teatral Araceli Bruch.

Van constituir dos cicles celebrats a la Casa Elizalde de Barcelona les primaveres de 1997 i 1998, amb un èxit de públic i amb la sensació d'haver encetat una nova forma de fer visible la literatura i la creació artística femenina, la incitació de crear les baules del llinatge cultural femení, de la seva genealogia. El 5 de juliol de 1998 moria Maria-Mercè Marçal. En el període actual (1998-2001) al llarg del qual s'han integrat al Comitè Araceli Bruch i la novel·lista Maria Barbal, hem treballat en un doble sentit; en primer terme en la celebració d'un espectacle-homenatge a Maria-Mercè Marçal

que va prendre el títol Res no et serà pres (14 de desembre de 1998) que s'han reprès arreu dels Països Catalans; a destacar l'organitzat a Gandia per Teresa Pascual Homenatge a la Paraula-II (20 de novembre de 1998) amb la participació directa del nostre Comitè i la repetició de Res no et serà pres a Lleida (15 novembre 1999) i l'edició d'un Àlbum Maria-Mercè Marçal. En segon terme, en la continuació del cicles cartogràfics amb l'edició dels dos volums de Cartografies, el segon inclou les músiques dels espectacles, i, en aquest moment, en l'impuls d'aquest tercer cicle de Cartografies del desig per a l'any 2001, celebració i balanç d'un nou mil·lenni de la creació artística femenina.

EN L'ACTUALITAT...

..."Cartografies del desig-III"

El Comitè d'Esriptores del Centre Català del PEN treballa en el disseny una trobada de creadores a Barcelona l'any 2001 amb la participació d'escriptores, compositoras i altres dones del món cultural de diversos Comitès d'Esriptores d'altres centres PEN amb la intenció de fer visible la força creadora de les dones. La trobada es produeix en un context històric que convida a fer balanç i a obrir altres formes d'acabar la creació, literària, musical, plàstica, teatral...

CONFERÈNCIES I ESPECTACLES DISPONIBLES

En l'actualitat es poden sol·licitar els següents actes:

1. "Res no et serà pres". Sobre una selecció de textos de la poeta Maria-Mercè Marçal.

2. Conferències o espectacles dels cicles "Cartografies del desig".

- L'espectacle musical i poètic "Res no et serà pres". Sobre una selecció de textos de la poeta Maria-Mercè Marçal.

Escenografia i posada en escena: Magda Puyo i Pep Duran.

Amb les actrius: Mercè Arànega, Montse Esteve, Lluïsa Mallol i Araceli Bruch.

Amb les cantants: Txiqui Berraondo, Anna Subirana, Maria Jesús Candau, Maria del

Mar Bonet

i Marina Rossell

- Els cicles "Cartografies del desig" es poden contractar en format conferència

o en format espectacle. Són:

1. En dansa obliqua de miralls: Pauline M. Tarn (Renée Vivien) - Caterina Albert (Víctor Català) - Maria-Antònia Salvà
Conferenciant: Lluïsa Julià
2. Quan les dones fumen: Maria-Aurèlia Capmany - Simone de Beauvoir.
Conferenciant: Lluïsa Julià
3. Fascinacions transferides: Virginia Woolf - Vita Sackville-West.
4. Contra l'oblit: Montserrat Roig i Anne Frank.
Conferenciant: Josefa Contijoch
5. La descoberta del desert: Amalia Domingo Soler - Martha Jane Cannary (Calamity Jane) -
Alejandra Pizarnik.
6. A voltes cal canviar de ruta: Quima jaume - Marguerite Yourcenar - Maria Zambrano.
Conferenciant: Neus Aguado
7. Digueu-me el meu nom: Sylvia Plath - Anne Sexton - Adrienne Rich.
Conferenciants: Montserrat Abelló i Marta Pérez Novales
8. Una fascinació: Maria Oleart - Anaïs Nin.
Conferenciant: Montserrat Abelló
9. Nina Berbèrova i Mercè Rodoreda al Louvre.
10. La dona errant: Helena Valentí a la llum de Doris Lessing (i Godard).
Conferenciant: Mercè Ibarz
11. Com en la nit, les flames: Anna Akhmàtova - Marina Tsvetàieva

Aquestes conferències anomenades "Cartografies del diseg" poden portar-se a terme amb escenografia, actrius i música, sota la direcció artística d'Araceli Bruch.

La música, dirigida per Anna Bofill, i interpretada al piano per Montserrat Massaguer, també compta amb la participació de la soprano M.Jesús Candau. La majoria d'elles es troben recollides en el disc Memòria de l'aigua. Deu compositores i el seu món (Anacrusi, 1999), disc presentat conjuntament amb el llibre de títol homònim.

Són les següents:

- Maria Szymanovska: Nocturn
- Louise-Adolfa Le Beau: Sonata opus n.8 (1er.Moviment)
- Maria Luisa Ozaita: Irurak Bat
- Alícia Coduras: Peça per a piano
- Elisabeth-Claude Jacquette de la Guerre: Rondó
- Fanny Mendelssohn-Hensel: Melodia opus 4 n.2
- Lily Boulanger: D’un vieux jardin
- Anna Bofill Levi: Tocs de fum
- Peggy Glanville-Hicks: Prelude for a pensive pupil
- Anna Bofill i Levi: El blanc del Blau
- Marianna Martínez: Minuet de la Sonata en La Major
- Alícia Coduras: Segona Peça per a piano

LLIBRES EDITATS

- Memòria de Maria-Antònia Salvà. Pròleg de Lluïsa Julià i selecció de poemes d'autores dels Països Catalans. (Col.lecció Poesia de Paper, 65, Palma de Mallorca, desembre 1997).

- Àlbum Montserrat Abelló. A cura de Neus Aguado. (Edició no venal del PEN Català, Barcelona, 1 febrer 1998).
  - Àlbum Maria-Mercè Marçal. A cura de Lluïsa Julià. (Edició no venal del PEN Català, Barcelona, -13 desembre 1998).
  - Homenatge a la paraula-II. A Maria-Mercè Marçal. A cura de Teresa Pascual i Lluïsa Julià. (Edició no venal del CEIP Alfons el Vell de Gandia i el del PEN Català, 20 desembre 1998).
  - Homenatge a Maria-Mercè Marçal. A cura del Comitè d'escriptores (Abelló, Aguado, Contijoch, Ibarz i Julià), (Ed. Empúries, Barcelona, desembre 1998).
  - Cartografies del Desig. Quinze escriptores i el seu món. A cura de Maria-Mercè Marçal. (Proa, Barcelona, 1998).
  - Memòria de l'aigua. Onze escriptores i el seu món. A cura de Lluïsa Julià i CD-Memòria de l'aigua. Deu compositoros i el seu món. (Proa 1999).
  - Paisatge emergent. Trenta poetes catalanes del segle XX. Edició a cura de M. Abelló, N. Aguado, L. Julià i M.M. Marçal. (Ed. La Magrana, Barcelona, 1999).
- .....

Article sobre el qüestionament de la supremacia de l'anglès

¿Es ineluctable la supremacia del inglés?

Roland J.-L. Breton, especialista de geolingüística, professor honorari de la Universidad de París III. Ha publicat, entre altres obres, "Geografia de les llengües" (Oikaus-Tau, 1979) i, amb Ranka Bijeljic, "Du langage aux langues" ("Del llenguatge a les llengües"), Découvertes, Gallimard, 1997)

.....

La meitat de la humanitat parla una llengua de gran difusió que no és pas l'anglès. Una estratègia concertada de defensa podria frenar la uniformització cultural.

El 1919, el President dels Estats Units Woodrow Wilson va obtenir que el Tractat de Versalles entre els Aliats i Alemanya es redactés en anglès i francès. Des de llavors, l'anglès s'ha imposat en la diplomàcia i, progressivament, en les relacions econòmiques, entre els mitjans de comunicació, etc. Actualment aquesta llengua sembla orientar-se vers un monopoli com a vehicle de comunicació a escala planetària. És evident, que als inicis del segle XXI accelerada en el pla econòmic va unida a una anglicització creixent dels intercanvis lingüístics. S'incita a cada cop més persones a emetre missatges en lloc del seu propi idioma. A molts no els molesta: això segueix precisament el corrent d'uniformització ineluctable del planeta i permet a un nombre creixent d'individu comunicar-se directament. Des d'aquest punt de vista, és possible de pensar que això suposa un progrés, una economia de mitjans i una

simplificació dels intercanvis culturals: I es pot afirmar, fins i tot, que l'anglització no persegueix la mort de les llengües autoctònes; constitueix simplement un instrument per a tenir accés a un horitzó més ample. Es possible. Però no veure-hi més enllà és ignorar els profunds vincles existents entre emancipació individual i poder polític, entre els mecanismes lingüístics, socials i econòmics que, en totes les societats, són inherents a les relacions entre persones i grups, entre cultura i estructura col·lectiva. L'ascensió d'un individu dependrà en efecte de la seva capacitat para fer anar el o els idiomes més útils. I amb el devenir de les generacions, la llengua que dóna més prestigi elimina a les altres. L'imperialisme cultural és un fenomen molt més subtil que l'imperialisme econòmic, tot i que aquest darrer sigui més impalpable i encobert que l'imperialisme polític i militar, ja que els seus excessos són més palesos i fàcils de denunciar. Fóra força inexacte pretendre que el predomini de l'anglès en el món hagi estat buscat, organitzat i donat suport deliberadament per les potències anglosaxones, paral·lelament als seus interessos en el pla polític o a la penetració de les seves empreses y apoyado deliberadamente por las potencias transnacionales en el mercado econòmic. La "guerra de las llengües" mai no s'ha considerat com a tal i tampoc a cap lloc ha estat declarada en aquests termes. Mentre que és possible estudiar i objectar les estratègies militars diplomàtiques, polítiques i econòmiques de les grans potències, les estratègies lingüístiques semblen en canvi discretes, tàcites, fins i tot ingènues o inexistentes. Si les experiències històriques del segle passat van dur a moltes potències a practicar una major modèstia lingüística.

Molt després que la Lliga Àrab, fundada el 1945, que agrupa actualment a 22 països que representen 250 milions d'habitants, els països que tenen en comú l'ús del francès innovaren iniciant una verdadera política conjunta: van fundar una organització que vincula la cooperació lingüística, econòmica i política, l'Organització Internacional de la Francofonia, que agrupa (com la Commonwealth), més de 50 Estats amb més de 500 milions d'habitants. Des de 1991 tenen lloc els col·loquis dels pobles de parla neerlandesa que reuneixen a més de vuit comunitats (uns 40 milions de persones), així com les cimeres iberoamericanes, que congreguen cada dos anys a més de 20 països (350 milions d'habitants). Des de 1992 les cimeres de turcoarlants, bienales, reuneixen a sis Estats independents (120 milions d'habitants), d'Europa i Àsia central a comunitats ètniques menors. I, des de 1996, l'associació de països de llengua portuguesa agrupa set països (200 milions d'habitants).

Diversos fronts de combat

Un combat en ordre dispers de les llengües de gran difusió caldria per resistir a l'amenaça de la uniformització cultural? Cal dubtar-ho i més perquè cap idioma té el seu propi d'acció geogràfica a nivells variats de competència. Si sumem les adudiències més o menys cobertes per les deu llengües de gran difusió s'arriba a un total teòric de més de tres mil milions de persones— la meitat de la humanitat—, la qual cosa supera àmpliament els dos mil milions aproximadament de parlants d'una anglofonia més o menys oficial (Commonwealth i Estats Units). Si s'aconsegüís, d'aquestes grans llengües, concebre una estratègia concertada de defensa, elles podrien pesar fàcilment en les organitzacions internacionals. La qüestió del futur dels idiomes no es planteja únicament a aquest nivell superior de les

llengües de gran difusió. Per sota d'aquest, el nivell mitjà l'ocupen el centenar de llengües oficials reconegudes d'Estados o d'entitats subnacionales, como per exemple les llengües constitucionals de l'Índia o les nacionalitats de Rússia. Aquestes llengües han conquerit també un lloc que tenen dret a defensar. En el nivell inferior hi viuen o sobreviuen els milers de llengües anomenades autòctones, minoritàries, comunitàries, ètnicas, etc. En la seva majoria estan amenaçades. I tenen a veure amb uns 300 milions de parlants.

És concebible la mort anunciada de les llengües menores? Sí, ja que el millor mitjà de matar una llengua és ensenyar-ne una altra. El monopoli del centenar de llengües nacionals en l'ensenyament torna ineluctable el confinament de les llengües no escolars als àmbits domèstics i folklòrics i, amb el temps, la seva evicció edels espais culturals prestigiosos. El "lingüicidi", o erradicació de las llengües, es busqui conscientment o no, és uno dels mitjans essencials de l'etnocidi,és a dir de la desculturització dels pobles empresa per totes les colonitzacions passadas i objectiu més o menys inconfessable dels Estados que no reconeixen les seves minories ètniques autòctonas. Amb l'eliminació creixent de les llengües locals dels sistemes d'ensenyament, aquest "lingüicidi" no pot fer sinó accelerar-se.

La problemàtica lingüística en el món del segle XXI es planteja per consegüent a dos nivells. Per una banda, com poden les llengües de gran difusió o nacionals resistir a la invasió de l'anglès? Y, d'altra banda, com poden les llengües minoritàries i amenaçades arribar a salvar-se, és a dir, tenir ellas també accés al desenvolupament?

.....